

## § 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 5 mars justerades.

## § 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

*Interpellation 2020/21:594*

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:594 Grön skatteväxling

av Helena Bouveng (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 30 april 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 25 mars 2021

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

*Johan Ndure*

Departementsråd

## § 3 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till utbildningsutskottet:

RiR 2021:5 Statliga myndigheters FoU-verksamhet – styrning och processer för kvalitet, relevans och hushållning

## § 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2020/21:3885 och 3888 till socialutskottet

Svar på  
interpellationer

**§ 5 Svar på interpellationerna 2020/21:500, 501 och 513 om EU:s blyförbud och definitionen av våtmark**

Anf. 1 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Marlène Lund Kopparklint har frågat mig hur jag ämnar verka för att det inte ska bli ett alltför långtgående förbud mot användning av blyhagel vid jakt för landets jägare, samt om jag vidtar några åtgärder på EU-nivå för att förändra förslaget och i så fall hur. Sten Bergheden har frågat mig vad jag avser att göra för att minimera effekterna av beslutet i EU om ett utökat blyförbud i våtmarker. Alexandra Anstrell har frågat om jag har för avsikt att agera för att den redan antagna definitionen av våtmark i Sverige fortsatt är giltig efter beslutet i EU.

Förbudet mot blyammunition i våtmark under Reachförordningen har beslutats och trädde i kraft i januari.

Reachförordningen syftar till att skydda människors hälsa och miljön samt till att främja den inre marknaden genom att se till att samma regler gäller i hela EU. Förordningen är direkt gällande i medlemsstaterna. Det innebär att varken jag eller någon annan har några möjligheter att verka så att förbudet inte blir för långtgående eller att minimera effekterna av beslutet. Eftersom förbudet redan är beslutat kan vi inte heller påverka utformningen av det.

Min företrädare, klimat- och miljöminister Isabella Lövin, stod i den här talarstolen i december och redogjorde för gången i detta ärende. Jag kommer nu att upprepa det hon då redogjorde för.

Vid en omröstning i Reachkommittén i september röstade en stor majoritet av EU:s medlemsländer för ett förbud mot blyammunition i våtmark.

Efter att Reachkommittén har röstat om ett förslag är gången den att Europeiska kommissionen presenterar förslaget för Europaparlamentet och rådet som, om de anser att kommissionen gått utöver sina befogenheter, kan invända mot beslutet.

Vid avstämning med riksdagen framförde en majoritet i EU-nämnden att Sverige skulle rösta nej till antagandet av förbudet i rådet, vilket också skedde. För att rådet ska invända mot förbudet krävs dock en kvalificerad majoritet. En sådan majoritet uppnåddes inte.

Jag vill också upprepa det som statsrådet Lövin sade om bly – det är inte vilket ämne som helst. Det är ett av de allra farligaste ämnen som mänskligheten känner till, både för människors hälsa och för miljön. Bly påverkar nervsystemet och hjärnans utveckling och leder till lägre intelligens och är särskilt skadligt för ofödda barn och under de första levnadsåren. Effekterna uppstår redan vid extremt låga doser, och all exponering, hur liten den än är, bedöms leda till skadliga effekter.

Endast en mycket liten andel avlossat blyhagel träffar målet. Resten av haglet sprids i miljön. Ungefär 5 000 ton blyhagel sprids i EU:s våtmarker varje år, och detta beräknas leda till att cirka 1 miljon sjöfåglar dör genom

blyförgiftning. För en liten fågel kan ett enda hagel vara dödligt. Även människor som äter sjöfågel som skjutits med blyhagel kan komma att ut-sättas för bly.

EU-förbudet mot blyammunition i våtmark liknar det svenska förbudet. Att hela Sverige enligt förbudet skulle klassas som våtmark stämmer inte heller. EU-förbudet använder definitionen av våtmark från den internationella Ramsarkonventionen, vilket är den enda överenskomna enhetliga definition av våtmark som finns. Jag vill uppmärksamma att Sverige är part i konventionen och alltså ställt sig bakom denna definition. Naturvårdsverket bedömer att 20 procent av Sveriges yta skulle kunna definieras som våtmark enligt Ramsars definition.

Det förbud som Reachkommittén röstade för innebär att det är förbjudet att bära med sig blyammunition vid jakt i våtmark. Skälet för den regleringen är att förbudet annars inte blir tillsynsbart. Förbudet innebär inte ett slut för jakt i våtmark utan endast att jägarna måste gå över till annan ammunition. Det finns i dag fullt fungerande alternativ till blyammunition på EU:s marknad. I de allra flesta fall kommer det också att vara möjligt att använda samma vapen.

Förbudet mot blyammunition i våtmark kommer inte att hota jakten, skyttet eller viltvården. Det kommer att vara bra för miljön och i förlängningen även för människors hälsa.

Anf. 2 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Detta är en fråga som jag och riksdagsledamoten Sten Bergheden har tagit upp åtskilliga gånger i debatter. Det är verkligen tragiskt att vi gång på gång ska behöva försvara landets sportskyttar, jägare och samlare. Jag förstår inte att regeringen inte förstår hur viktiga dessa människor är för Sverige. De ska lyftas fram och hedras för det viktiga jobb som de gör i stället för att regeringen ska straffa dem med än det ena och än det andra som begränsar deras tillvaro. Man kan fråga sig om ambitionen är att avvärpa hela Sveriges laglydiga jägare och sportskyttar i ren desperation för att man har misslyckats med att bekämpa de gängkriminella. Men så dumt kan det ändå inte vara. Man måste väl ändå förstå, fru talman, att det inte är dessa lagliga vapen som sitter i händerna på kriminella utan att det är de insmugglade vapnen från exempelvis Balkan.

Fru talman! Redan beslutade ärenden, men också ytterligare planer på regleringar som kommer att begränsa Jakt- och sportskattesverige, bekymrar mig verkligen. Låt mig börja med ett redan fattat beslut angående EU:s blyhagelförbud över våtmark. Jag vill också ta upp detta med fåglarna. Man hävdar att 5 000 ton blyhagel sprids i EU:s våtmarker varje år. Detta beräknas leda till att 1 miljon sjöfåglar dör genom blyförgiftning. Det är dock välkänt att blyförgiftning kan uppstå när exempelvis änder får i sig blyhagel tillsammans med det smågrus som de äter för att kunna bryta ned födan. Det är just därför som 24 länder i EU, bland dem Sverige, redan har implementerat ett förbud mot användning av blyhagel vid grund våtmark.

Eftersom det är enbart ett fåtal länder som inte har något blyförbud ansåg EU att det inte räckte att lobba på dessa länder för att se till att de inför ett förbud. I stället röstade man igenom en förordning. Det andra alternativet hade varit mer smakfullt och mer effektivt, och då hade vi sluppit att uppröra hela Jakt- och sportskattesverige på detta sätt och göra dem oroliga.

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Svar på  
interpellationer

Fru talman! Definitionen av våtmark är extremt långtgående och innefattar inte bara våtmarker utan i stort sett allt som är, har varit och kan bli vått. Med den definitionen räknas i princip hela Sveriges yta som våtmark. Det finns ingen möjlighet att nationellt bestämma vad som ska innefattas, som det felaktigt rapporteras i medierna. Det är alltså inte korrekt. Det är Ramsardefinitionen som gäller. Med våtmark avses därmed i förordningen sumpmarker, kärr, torvmossar eller vattenområden, oavsett om de är naturliga eller konstgjorda, permanenta eller tillfälliga eller består av vatten som är stillastående eller rinnande, sött, bräckt eller salt inbegripet havsområden med ett djup vid lågvatten som inte överstiger sex meter.

Fru talman! Då förstår vi alla hur problematiskt detta blir. Detta behöver ministern reda ut.

Min fråga till statsrådet är därför: Hur tänker han reda ut detta? Jag tycker nämligen att det är oerhört viktigt för Jakt- och sportskottesverige att man tar tag i denna fråga och ser till att detta inte blir verklighet.

Sedan skulle jag också vilja gå in på detta med att jägare som har hagelpatroner med sig inom 100 meter från våtmark anses ha ägnat sig åt jakt över våtmark. Här, fru talman, kommer vi till något som för mig är heltokigt. Men det får jag återkomma till i nästa inlägg.

### Anf. 3 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Anledningen till att vi återigen står här med frågor till ministern i en interpellationsdebatt är ju att vi, både på grund av svar från den tidigare miljöministern och på grund av detta svar, är oroliga för ministrarnas och regeringens tolkning av de här besluten i EU och hur man har tänkt att tillämpa detta i Sverige. Det är nämligen det som kommer att drabba oss.

Sverige har i dag hårda krav när det gäller användning av blyhagel. Sveriges nuvarande regler är acceptabla och fungerar, och de försvårar inte för landets jägare och skyttar i onödan. EU:s försök att gå längre än detta är illa underbyggt och inte förankrat i verkligheten. Att regeringens företrädare i EU försöker ta miljöpopulistiska beslut i EU, vilket får förödande konsekvenser här i Sverige, är föga imponerande för jägare, skyttar och viltvården i Sverige.

Sverige har i dag ett förbud mot blyhagel vid jakt i våtmarker eller jakt över grunda delar av öppet vatten. EU har inte samma hårda regler som Sverige. Syftet med förbudet är att minska förekomsten av bly i miljön, och detta blyhagelförbud – som tidigare har utretts noggrant, på vetenskaplig grund – har man kommit fram till är motiverat i just dessa våtmarker.

Fru talman! I Miljöpartiet talar man ofta om bly som sprids i Europa, men här i riksdagen i dag kanske det vore bättre att fokusera på problemet i Sverige. Om det verkligen är ett problem, vad gör vi i så fall? Vad är rimliga åtgärder? Det är bättre att EU:s länder som inte sköter detta tar tag i sina problem än att Sverige, som faktiskt sköter detta, drabbas av ännu hårdare restriktioner. Merparten av blyet stannar inte heller kvar i naturen, utan det följer med in med djuret som är skjutet eller ligger kvar på skyttebanan eller i skyttevallen.

Regeringen har vad jag förstår till 2022 på sig att lägga fram vilka våtmarker och områden vi ska ha blyförbud i. Men Sverige har redan dessa områden markerade, och besluten finns redan i dag. Det är de som gäller.

Sverige kan här tydligt peka ut att vi har löst blyfrågan i landet. Vi har en rimlig bedömning när det gäller var vi får använda blyhagel i Sverige.

Dessutom är Sverige ett land som är beroende av våra skogar och dess avkastning. Att öka användningen av stålhagel, vilket är ett alternativ, skulle innebära både ökade kostnader för ammunition och riskera att förstöra virket i våra skogar. Timmer som påträffas med stål i riskerar att kasseras, och av den anledningen har många skogsägare förbjudit dem som jagar i deras skogar att använda just stålhagel.

Fru talman! Blyet i ammunition är metalliskt bly, medan det bly som tidigare fanns i bland annat bensin är organiska blyföreningar. Det organiska blyet, som fanns i bensin, är betydligt farligare än det metalliska, stabila blyet som finns i ammunition. Det var därför bly togs bort från bensin. Dessutom vet vi att vi har mängder av nedgrävda teleledningar med just denna typ av bly runt om i landet, men dem har man inga planer på att plocka upp. Däremot har man tänkt att jaga jägarna när det gäller den här biten.

Fru talman! Jag skulle vilja ha svar från ministern på ett par frågor. Avser ministern och regeringen att gå längre än vad EU kräver i beslutet? Med andra ord: Avser ministern att utöka antalet våtmarksområden och den areal där det är blyhagelförbud?

Anf. 4 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack för svaret, minister Bolund från Miljöpartiet!

I Sverige har vi gått före. Vi har redan tydliga och tuffa regler för användning av blyammunition. Kommissionen öppnade dock för att medlemsländerna skulle kunna göra nationella definitioner av vad som är våtmark. Vi i Sverige har ju redan en definition, och att behålla den skulle vara väldigt bra. Det skulle undanröja många problem och efterföljande negativa konsekvenser.

Jag anser att kommissionens förslag som det ser ut nu inte är förankrat i verkligheten. Det skulle kunna få förödande konsekvenser för Sveriges jägare och skyttar – men även för andra. Det finns ju andra som också använder blyammunition, tänker jag; till exempel finns den i polisens handeldvapen.

Syftet med förbudet är att minska förekomsten av bly i miljön, men i Sverige har vi alltså redan ett bra förbud. Det har tidigare utretts noggrant, på vetenskaplig grund. Det jag vill och önskar nu är att Sverige är tydliga och aktiva i frågan att fastställa vår redan antagna definition av våtmark hos våra kollegor i kommissionen. Om detta inte sker innebär det nämligen ett ganska stort hot mot jakten, skyttet och den svenska viltvården.

Eftersom EU-kommissionen öppnat upp för att tillåta en medlemsstat att införa ett totalförbud mot blyhagel om landets yta består till minst 20 procent av våtmark ställde jag en fråga till minister Bolund. Har ministern för avsikt att agera för att den redan antagna definitionen av våtmark i Sverige ska bevaras, eller tänker ministern driva på för att vi i Sverige ska få en annan definition?

Minister Bolund säger att endast en mycket liten andel av avlossat blyhagel träffar målet och att resten av haglet sprids i miljön. Han säger att ungefär 5 000 ton blyhagel sprids i EU:s våtmarker varje år. Jag skulle gärna vilja ha svar av minister Bolund på frågan hur man har räknat fram att det är 5 000 ton blyhagel som sprids varje år, för vad jag har fått fram

säger EU-kommissionen att det är 4 000 ton. Men oavsett om det gäller 4 000 eller 5 000 ton tänker jag att 24 medlemsländer ju redan har ett förbud. Menar EU och minister Bolund alltså att dessa 4 000 eller 5 000 ton bly sprids i de länder som inte har ett förbud?

Fru talman! Att bly är farligt vet vi alla. Men hur mycket bly får vi egentligen i oss? För effekter på IQ har Efsa satt ett hälsobaserat referensvärde på 12 mikrogram, vilket motsvarar ett blyintag via mat på 0,5 mikrogram per kilo kroppsvikt per dag. Man har tagit fram data – jag tror att det gjordes 2016 eller 2017 – som visade en genomsnittlig blyhalt i blodet på 7,3 mikrogram, vilket alltså är långt under referensvärdet.

Naturligtvis kan det vara större risk för den som äter mycket vilt. Vilt kan – jag upprepar *kan* – innehålla bly, men det beror faktiskt även på hur köttet styckas. Det behöver styckas rätt. Men jag äter ändå hemskjutet flera gånger i veckan, och det har ju gått ganska bra. I hela Sverige går det ganska bra – precis som ledamoten Sten Bergheden var inne på går det ganska bra i Sverige. Att då tillämpa kollektiv bestraffning av alla medlemsländer för att någon inte sköter sig säger vi moderater nej till.

Vi är helt enkelt överens om att man inte ska äta bly. Men anser statsrådet att det är skillnad på blyföreningar och metalliskt bly? Och anser statsrådet att all blyammunition bör förbjudas?

Anf. 5 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det var många frågor i dessa inlägg som jag redan har besvarat i mitt första anförande. Ledamöterna kan ju gå tillbaka till det och lyssna en gång till om de inte uppfattade eller förstod det jag sa, men jag kan förstås återigen ge tydliga svar på frågorna.

Sten Bergheden frågar om vi kommer att gå längre. Svaret på den frågan är nej; vi kommer inte att gå längre. Om Sten Bergheden hade lyssnat hade han också förstått att vi inte *kan* gå längre, eftersom detta är ett harmoniserande beslut på EU-nivå. Det gäller alltså lika för alla medlemsländer, och man kan inte göra förändringar på nationell nivå – vare sig i Sverige eller någon annanstans.

Det kommer också frågor som jag redan har besvarat om omfattningen av det geografiska området. Jag redogjorde för Naturvårdsverkets analys av Ramsarkonventionen. Den följer Sverige sedan början av 2000-talet, tror jag att det är, så det är under många regeringar som den här definitionen har gällt. Naturvårdsverkets bedömning är att det gäller 20 procent, alltså en femtedel, av Sveriges yta, vilket med förlov sagt är ganska långt ifrån all yta. Jag hoppas att även ledamöterna håller med om att det är en viss skillnad.

Det verkar också finnas en hel del missförstånd här, till exempel kring att det skulle vara en helt annan definition av vad som är våtmark som nu börjar gälla. Det är det inte. Det är ingen förändring jämfört med dagens förbud, utan det är samma områden som omfattas av förbudet.

Det är ju också väldigt märkligt, måste jag säga, att höra att det skulle handla om miljöpopulistiska beslut. Det är ju en betydande majoritet av EU:s medlemsländer som har röstat för detta. I så fall hävdar man att en betydande majoritet av EU:s regeringar är miljöpopulister. Ledamöterna får gärna klargöra hur de ser på detta och vilka länder de i så fall syftar på och menar skulle ha den inställningen.

Däremot är det, som jag redogjorde för, så att Sverige röstade nej till detta förbud eftersom det fanns en majoritet i EU-nämnden för att rösta nej. Det var dock ett stort antal andra medlemsländer som röstade för det. Regeringens inställning var att vi skulle ha röstat för. Vi ser att bly är ett väldigt farligt ämne som har stor påverkan på miljön. Det är, som sagt, 1 miljon sjöfåglar som beräknas dö på grund av blyförgiftning varje år, och vi vet också att populationerna av sjöfåglar minskar i många områden. Det är även en hälsofråga.

Jag blir lite bekymrad och måste ställa frågan: Anser ledamöterna nu inte att bly är farligt? Sten Bergheden för en ganska förvirrad diskussion om att det finns olika sorters bly. Men bly är ett grundämne, och bly har enligt världens samlade expertis väldigt stora konsekvenser för hälsa och miljö. Anser ledamöterna här att de är bättre experter på bly än vad den samlade expertisen är?

Det är också viktigt att poängtera att denna typ av regleringar på EU-nivå inte kommer till hux flux genom att man kommer på en idé och sedan röstar om den, utan det krävs ett enormt gediget vetenskapligt underlag för att man ska fatta ett sådant här beslut. För att man ska fatta beslut inom Reach krävs att de skadliga effekterna på människors hälsa eller på miljön är väldigt väl kartlagda. Man måste också se om de samhällsekonomiska konsekvenser som ett förbud kan medföra är acceptabla och göra en analys när det gäller exponering.

Det måste visas att det finns en oacceptabel risk på EU-nivå för att man ska kunna gå vidare med ett beslut. Detta görs bland annat genom en riskbedömning. Det ska också visas att förbudet är samhällsekonomiskt motiverat och att det finns tillgängliga alternativa ämnen eller metoder på marknaden.

Detta beslut har gått igenom hela denna långa process, och jag blir bekymrad när ledamöter från Moderaterna anser sig ha bättre information och bättre kunskap än vad den samlade expertisen på området har.

Anf. 6 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Jag tackade inte ministern för svaret förut, så jag får väl göra det nu.

Det är väl jättebra att det inte blir någon förändring, som minister Bolund säger, men jag skulle ändå vilja stanna lite vid den här våtmarkshärvan.

Det räcker alltså att jägare har hagelpatroner med sig inom 100 meter från våtmark för att de ska anses ha ägnat sig åt jakt över våtmark. Här, fru talman, kommer vi till något som jag tycker är jättemärkligt. När det gäller frågan om oskuldspresumtion vill EU införa en omvänd bevisbörda för den som innehar blyhagelpatroner i våtmarker, det vill säga att man anses vara skyldig tills man själv har bevisat motsatsen. En jägare som ertappas med ett blyhagelskott i fickan skulle alltså anses skyldig tills motsatsen bevisats, vilket är tvärt emot vår grundläggande rättsliga princip om oskuldspresumtion.

Inte heller kommer det att göras undantag för sportskyttet. En sportskytt med blyhagel skulle kunna bli dömd för jaktbrott, trots att en person med hagelvapen på målskyttelicens inte får jaga med detta vapen. Det är ett brott som troligtvis skulle kunna innebära att sportskytten blir av med sina vapenlicenser. Den här jägaren ska alltså bli dömd på förhand efter-

som EU tagit sig rätten att frångå den viktiga oskuldspresumtionen, som inte bara är en grundläggande svensk lagstiftningsprincip utan också en av FN:s mänskliga rättigheter, som hela EU förbundit sig att följa.

Fru talman! Hur ska detta hanteras av regeringen mot bakgrund av de grundläggande reglerna i Sverige om att man är oskyldig tills motsatsen bevisats? Jag är just nu mycket orolig. Det har redan gått igenom ett beslut i EU som jag är övertygad om kommer att påverka Jakt- och sportskyttesverige radikalt, och det är på intet sätt okej. Nu säger ministern att det inte kommer att vara någon fara, men jag vill ändå tro att detta kan påverka. Det kan påverka att Sverige inte ska stödja EU-kommissionens planer på ett totalförbud mot bly i all ammunition, vilket just nu förbereds av Echa. Jag hoppas att minister Bolund förstår allvaret i detta och kämpar emot det.

Fru talman! Som jag har förstått det har EU-kommissionen öppnat upp för att tillåta att en medlemsstat inför ett totalförbud mot blyhagel, gällande innehav, användning och handel, om landet har minst 20 procent av ytan som våtmark, som riksdagsledamoten Alexandra Anstrell var inne på. Detta innebär att det inte är 20 procent av Sveriges yta som ska vara våtmark, som ministern själv sa i svaret, utan en betydligt lägre siffra.

Fru talman! Denna fråga äger ju Sverige självt att avgöra. När nu Sverige självt kan avgöra detta borde frågan komma till riksdagens kännedom och beslutas av densamma – inte bara av regeringen och Naturvårdsverket.

Fru talman! Kan då statsrådet lova oss som är folkvalda och representanter för alla jägare, sportskyttar och samlare att vi får vara med i detta beslut? Det skulle jag vilja ha ett svar på.

Jag tycker att det är lite synd att minister Bolund tar efter allt det som hans företrädare har sagt. Jag tyckte att det räckte när minister Isabella Lövin i den förra debatt vi hade om detta gick rejält över gränsen och sa att jag tyckte att det var kraftigt överdrivet att säga att 5 000 ton blyhagel hamnar i spädbarns munnar på BB för att de inte träffar målet. Hon understök i samband med detta också att bly är oerhört giftigt vid extremt låga koncentrationer. Den kopplingen förstod inte jag, så den frågan kanske vi kan reda ut.

Anf. 7 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Tack, ministern, för ett försök till svar, även om jag tycker att det blev ännu lite mer oklart i vissa delar!

Jag förstår inte varför ministern hela tiden gömmer sig bakom EU:s siffror när det gäller utsläpp av bly och när det gäller antalet döda fåglar. Här i Sveriges riksdag kanske det vore bra om vi ägnade oss åt att diskutera vilka utsläpp vi ska begränsa här i Sverige och vilka fåglar det är som dör här i Sverige på grund av bly. Det vore bra om vi diskuterade vad vi ska göra när det gäller detta i stället för att hela tiden gömma oss bakom EU:s siffror. De länderna kan vi påverka där nere, men här kan vi påverka Sverige. Det är ju faktiskt så att utsläppen i Sverige är betydligt mindre; det fanns tidigare uträkningar om runt 100 ton.

Fru talman! Det är anmärkningsvärt att ministern inte skiljer på olika sorters bly. Det handlar ju faktiskt om hur tillgängligt blyet är i detta sammanhang. Att inte skilja på metalliskt bly och organiska blyföreningar är ju lite anmärkningsvärt, och då faller faktiskt också ministrerns och regeringens arbete med att jaga jägare och skyttar. Vi har ju ofantligt många

teleledningar som ligger nedgrävda med bly i våra marker, och om det inte är någon skillnad på olika sorters bly skulle väl ministern omedelbart se till att plocka upp de ledningar som ligger där. Vi vet var de finns och kan ta bort dem omedelbart.

Det är klart att det är skillnad på olika sorters bly, men ni använder ordet bly för att jaga Sveriges jägare och skyttar i stället för att vara ärliga och tala om vilken sorts bly som är mest farlig och vilken sort som inte är det.

Fru talman! Jag vill gärna ha svar av ministern: Vad är antalet döda fåglar här i Sverige på grund av bly? Och är det så, som ministern försöker att antyda, att det inte kommer att bli någon utökning av marker som kommer att bli begränsade när det gäller blyhagelanvändning? Ministern talar om 20 procent, men är 20 procent den siffra som ministern räknar med att lägga som våtmarksskydd när det gäller att blyhagel inte får användas? Är det 20 procent av ytan man har tänkt att använda?

Fru talman! Vi blir oroliga. Det beror på att Sveriges riksdag har en tydlig majoritet på över 60 procent som tydligt har sagt nej till denna regering när det gäller att driva fram olika former av blyförbud. Ändå hörs det tydligt här i dag att regeringen har en helt annan uppfattning. Oron är stor hos oss över att man sitter nere i EU och förhandlar efter sin partibok i stället för att förhandla efter vad Sveriges riksdag faktiskt har tagit beslut om. Det är därför vi hela tiden vill ha svar av ministern för att kunna stämma av vad som sker.

Vi vet samtidigt, fru talman, att det nu pågår en diskussion om ett allmänt totalförbud mot bly nere i Europa och att ett beslut väntas komma kanske 2023. Då vill jag skicka med ministern direkt här i dag att Sveriges riksdag har sagt nej till detta. Jag utgår från att såväl tjänstemän som regering och ministrar därefter aktivt jobbar för att stoppa det förslag som ligger på EU:s bord när det gäller blyförbud i ammunition i övrigt.

Sedan vill jag återkomma till några av de frågor som jag tänkte ställa till ministern.

När arbetet nu går vidare, fru talman, kommer då jaktorganisationer och skytteorganisationer att bjudas in till utformningen av förslaget i Sverige innan det kommer upp för beslut? Vi vet att detta ska vara implementerat före 2022. När beräknar ministern att vi har förslaget på riksdagens bord?

Anf. 8 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Hux flux kan det bli beslut i Sverige också, har vi märkt.

Jag är lite orolig. Jag är orolig eftersom EU-kommissionen har öppnat upp för att tillåta att en medlemsstat inför ett totalförbud mot blyhagel, såväl innehav som användning och handel, om landet har minst 20 procent av ytan som våtmark. Det är därför som jag undrar och nu har frågat om statsrådet tänker driva på i frågan om att ändra Sveriges definition, alltså den definition som vi redan har. Blir det då, enligt statsrådet, en större yta som täcks av förbudet än i dag?

Minister Bolund pratar om att 20 procent av Sverige är våtmark enligt Ramsardefinitionen. Kommissionen har lagt till 100 meter buffertzonen runt våtmark, något som vi inte har i den svenska definitionen. Då borde det bli en större yta. Då undrar jag hur stor yta det då skulle bli. Eller kan statsrådet nu lova oss här och alla som lyssnar – Sveriges jägare, sportskyttar och

alla andra som är intresserade av den här frågan – att man inte kommer att be om att få tillämpa det alternativet och därmed införa ett totalförbud? Ett totalförbud skulle även drabba fler verksamheter. Mig veterligen har tullen, polisen och militärpolisen bly i ammunitionen i sina tjänstevapen. Hur ska vi då göra där?

Ministern säger att det finns bra alternativ till ammunition. Då undrar jag vilka alternativ minister Bolund tycker att jägare, sportskyttar, polisen, tullen och andra ska använda sig av och inte minst våra eftersöksjägare som behöver avliva djur med omedelbar verkan. Vilken ammunition ska de använda? Vad ska vi göra med all ammunition som vi redan har lagrad? Kommer det att finnas någon form av ersättning för den?

Jag tycker att när man ska jaga ska det göras utan onödigt lidande för villebrådet. Det är god jaktetik. Då behövs ammunition som resulterar i ögonblicklig död. Även som polis behöver man ammunition som ger önskat resultat. Framför allt får den inte gå vidare till tredje person.

År 2020 var det enligt statistiken 61 136 viltolyckor i Sverige, varav 5 317 här i Stockholms län. Många av viltolyckorna innebär att någon har fått ge sig ut, oavsett tid på dygnet, för att leta efter ett skadat djur och många gånger behövt avliva ett skadat djur.

Utöver viltolyckorna har vi till exempel här i Stockholm skyddsjägare som behöver ta hand om djur som ibland förrirrat sig in på gator och torg. Precis här utanför kan det förekomma att det finns ett skadat djur, och det måste ju någon ta hand om. Då är det inte så roligt att skjuta ett skadat djur precis här utanför dörren, till exempel, med en ammunition som inte skulle resultera i ögonblicklig död, en ammunition som inte skulle garantera att det inte går vidare till tredje person. Viltvårdare som jag har varit i kontakt med säger: Då lägger vi av. Det skulle vara alltför läskigt. Det är ingen som skulle vilja ta på sig ett sådant uppdrag.

Jag undrar igen, minister Bolund: Vilka bra alternativ tänker du ta fram till viltvårdarna, till polisen och till dem som vill jaga utan att orsaka onödigt lidande?

Anf. 9 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Eftersom det förekommer en hel del påståenden som inte riktigt stämmer överens med verkligheten är det viktigt att poängtera att det här inte handlar om ett förbud mot att jaga i våtmarker. Det finns inte något sådant förslag. Det kommer att vara möjligt att fortsätta jaga i våtmarker men inte med blyammunition, och ingen annan jakt i Sverige berörs över huvud taget av förbudet.

När det gäller vilken yta som omfattas har jag redan svarat på frågan, och jag tycker inte att det är befogat att svara på frågan en gång till. Men vi kan väl konstatera att Sverige har varit medlem i Ramsarkonventionen, som är den gemensamma definitionen. Den gäller inte bara för Sverige utan för alla länder som är medlemmar. Vi har ju varit medlem där i decennier, och jag har inte hört att Moderaterna har haft synpunkter på den definitionen tidigare. I så fall hade man ju haft stora möjligheter att ändra den, men det har man inte gjort.

När det gäller processen framåt verkar det som att polletten inte riktigt har trillat ned. Det här beslutet är redan fattat av kommissionen.

Det är också så att Sverige är medlem i EU – det hoppas jag att ledamöterna är medvetna om – och har ställt oss bakom Reachförordningen.

Den trädde faktiskt i kraft redan 2007, det vill säga under en moderatledd regering. När vi ställde oss bakom förordningen förde vi också över rätten att fatta beslut om den här typen av förbud till kommissionen. Det var det som ingick i Reachförordningen. Som jag sa i mitt interpellationssvar är Reach totalharmoniserande, det vill säga direkt gällande i alla medlemsländer.

Med alla de frågor som nu kommer från ledamöterna uppstår frågan om de antingen inte har förstått eller inte vill förstå detta som har gällt under väldigt lång tid i Sverige. Vill ledamöterna att Sverige ska lämna Reachförordningen? Är det detta som är slutsatsen? Eller är det så att vi ska lämna EU?

Förhoppningsvis är vi väl alla medvetna om att när det fattas majoritetsbeslut i EU gäller de för alla medlemsstater. I de allra flesta fall tycker vi att de går Sveriges väg och att vi har gemensamma synpunkter, men det händer ibland att Sverige hamnar i minoritet. Det är en konsekvens av att vi är medlemmar i EU. Är Moderaterna inte beredda att ta den konsekvensen, eller hur ska jag tolka det här?

Det är faktiskt väldigt svårt att förstå dessa invändningar mot ett beslut som redan är taget, vilket bygger på de överenskommelser som Sverige har träffat i EU och som bland andra Moderaterna har ställt sig bakom tidigare. Man kan väl tycka att Moderaterna kunde ha tänkt på det innan Sverige gick med i EU och i så fall ha lyft den här frågan vid det tillfället.

Det är också väldigt viktigt att poängtera att det här är en process som har tagit lång tid. Den har varit gedigen och har genomförts enligt konstens alla regler. Förutom att förslaget är vetenskapligt baserat har man låtit det genomgå ett offentligt samråd, där alla haft möjligt att komma med synpunkter och lyfta upp farhågor och kritik. Det har passerat två vetenskapliga kommittéer, både Riskbedömningskommittén och Samhällsekonomiska kommittén, för bedömning av konsekvenserna. När dessa kommittéer hade lämnat sina utlåtanden tog Europeiska kemikaliemyndigheten fram ett förslag som man lämnade till kommissionen, vilket sedan har lagts fram till Reachkommittén. Det man bevisade där var att risken för sjöfåglar var oacceptabel – det var slutsatsen – och att förbudet var samhällsekonomiskt motiverat.

Då är frågan: Vilken information är det som de moderata riksdagsledamöterna sitter med som EU:s samlade expertis, våra vetenskapliga kommittéer och den kommitté inom den myndighet inom EU som ska följa kemikaliefrågor och komma med förslag inte har?

Anf. 10 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Jo, polletten har trillat ned, men det har den uppenbarligen inte gjort på minister Bolund.

Ett beslut har fattats, men vi kan fortfarande påverka genom att Sverige inte stöder EU-kommissionens planer på ett totalförbud mot bly i all ammunition, vilket just nu förbereds av Echa. Jag hoppas att minister Bolund förstår allvaret i det. Här behöver polletten trilla ned för ministern.

Fru talman! Jag undrar också om minister Bolund har läst definitionen av våtmark som står i förordningen. Det handlar inte om att inte jägare ska få jaga, säger ministern, men det kommer indirekt att bli så eftersom de inte kommer att kunna använda säker ammunition.

Fru talman! Statsrådet värnar om fåglar. Jag inser att jag inte kan föreslå ett utgångsförbud för tamkatter bara för att beräkningar visar att 13 miljoner fåglar tas av katter varje år i Sverige. Bland andra Naturskyddsföreningen hänvisar till dessa beräkningar. Enligt tidningen Forskning & Framstegs genomgång på området utrotar katter årligen 60 arter av fåglar och andra ryggradsdjur i världen.

Om statsrådet verkligen värnar så mycket om fåglar borde han kanske införa ett utgångsförbud för tamkatter i stället för att diskutera blyhagelförbud. De miljoner fåglar som dör på grund Sveriges 1,4 miljoner tamkatter är ändå tolv gånger fler än de sjöfåglar som dör av blyförgiftning i alla våtmarker i EU.

Jag köper dock läget med tamkatterna. Jag gillar katter. Men jag undrar hur statsrådet tänker i detta.

Det kommer mycket konstigt som jag tycker att man måste reda ut, och det är många frågor som ministern inte har svarat på som jag gärna vill ha svar på.

Anf. 11 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Det har blivit mer och mer uppenbart att ministern inte vill svara på våra frågor utan vill tala om annat. Vi har fortfarande inte fått svar på om det i praktiken kommer att bli utökade förbudsområden i Sverige. Han gömmer sig bakom 20 procent, men kommer vi i praktiken att få utökade områden med blyhagelförbud i Sverige efter detta?

Jag ställde en fråga om våra egna siffror, vilket hade varit relevant att diskutera här i riksdagen. Hur många fåglar är det som dör i Sverige på grund av blyhagel? Och hur många ton bly från hagel släpps ut i Sverige? Det hade varit klädsamt om ministern hade kunnat förmedla det med tanke på att det är så alarmerande. Men han gömmer sig hela tiden bakom EU:s siffror på 1 miljon fåglar och 5 000 ton i EU. Men som min kollega Alexandra talade om är det 4 000 ton, vilket visar att ministern kanske inte är fullt uppdaterad.

Det är lite märkligt att vi står här och jagar bly samtidigt som det ligger 23 000 tunnor kvicksilver i Östersjön – 8,7 ton. Vi har ofta talat med ministern om detta, men här ägnar sig ministern och regeringen i stället åt att fortsätta att utreda. Det ligger gift direkt på sjöbotten som kan läcka ut när som helst, men i stället ägnar sig ministern och regeringen åt att fortsätta att jaga landets jägare och skyttar.

Just nu förbereder EU ett eventuellt förbud mot bly i ammunition, vilket riksdagen tidigare tydligt har sagt nej till. Jag förutsätter att ministern och regeringen följer det.

Anf. 12 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Att stå i talarstolen och vara oförsämd som minister Bolund precis var tycker jag inte passar sig.

Echa har fått i uppdrag av EU-kommissionen att ta fram ett totalförbud mot allt bly i all ammunition i all terräng. Det skulle innebära allt från skjutbanor till mitt i skogen och alltså gälla både kula och hagel.

Fru talman! Utöver jägare, sportskyttar, tull och polis skulle förbudet även gälla Försvarmakten eftersom man använder blyammunition på sina skjutbanor – även om man har vallar som kapslar in. Men det förslag som Echa håller på att arbeta fram skulle som sagt betyda ett totalförbud.

Hur ska vi få ett robust totalförsvar om vi inte har möjlighet att försvara oss? Hur ska vi få ett robust totalförsvar om vi inte har möjlighet att få viltkött, som är så ekologiskt och bra? Hur ska vi få ett robust totalförsvar om inte polisen och tullen kan göra sitt arbete på rätt sätt? Hur ska vi få ett robust totalförsvar om vi inte kan försvara oss med rätt ammunition?

Minister Bolund var inne på att det finns bra alternativ till denna ammunition, men jag har ännu inte fått svar på vilken ammunition av alla dem jag räknat upp som skulle resultera i ögonblicklig död och inte gå vidare till tredje person. Det handlar om att kunna skjuta ett skadat djur här utanför utan att någon annan blir skadad. Vilken ammunition tänker minister Bolund ta fram?

Och hur ska man agera så att vår försvarsmakt, polis och tull fortfarande kan göra sitt jobb?

Anf. 13 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Låt mig återigen poängtera att detta inte är ett beslut som har fattats av den svenska regeringen utan på EU-nivå enligt de regelverk som har gällt under lång tid och som även tidigare regeringar har ställt sig bakom.

Sverige är medlem i EU, och det innebär att vi ibland får en majoritet emot den svenska linjen. Den svenska regeringen företrädde den linje som en majoritet i EU-nämnden slog fast. Regeringen tyckte att Sverige kunde ha stött detta eftersom det fanns tydlig majoritet för att förbjuda blyammunition i just våtmarker.

Det är också viktigt att poängtera att det nya förbudet gäller samma områden som dagens förbud. Här är det ingen förändring.

Bly är ett oerhört giftigt ämne, och det är giftigt vid extremt låga koncentrationer. Tvärt emot vad som har hävdats här i debatten har det inte varit möjligt att hitta en lägsta tröskel för effekten, och därför antas det från vetenskapligt håll att varenda molekyler som människa eller djur utsätts för kommer att ge skadliga effekter.

Foster och små barn är särskilt känsliga för exponering. En av effekterna är negativ påverkan på intelligensen. Bly ger också effekter på nervsystemet. För exempelvis fåglar kan det innebära att de inte kan hitta föda eller fortplanta sig, och ett hagel är som sagt dödligt för en liten fågel.

Jag blir bekymrad över att detta tas på så litet allvar av ledande politiker i Sverige och att de stora miljömässiga och hälsomässiga riskerna med blyförorening inte tas på det allvar de förtjänar. I slutändan är det denna frågan handlar om. Att sedan blanda in frågor som över huvud taget inte har med saken att göra, om försvarsförmåga och annat, är bara att försöka blanda bort korten. Det här handlar enbart om bly och jakt i våtmarker.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## § 6 Svar på interpellation 2020/21:508 om regeringens bilpolitik

Anf. 14 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att skapa förtroende hos landets bilister för regeringens

bilpolitik och för att bilpolitiken ska leda till verkligt minskade utsläpp så att vi når de uppsatta klimatmålen.

Riksdagens etappmål för inrikes transporter innebär att utsläppen av koldioxid från inrikes transporter, utom inrikes flyg, ska minska med minst 70 procent senast år 2030 jämfört med 2010. Sedan 2010 har utsläppen minskat med omkring 20 procent. Det återstår alltså ett stort arbete, och regeringen har därför tagit och avisat flera beslut som kraftigt kan minska klimatpåverkan från transportsektorn.

Personbilarna står i dag för drygt 60 procent av transportsektorns totala utsläpp av koldioxid. Att minska personbilarnas utsläpp får stor betydelse för att nå transportsektorns etappmål. För att minska personbilarnas utsläpp och uppnå transportsektorns etappmål krävs åtgärder inom de tre områdena energieffektiva fordon, förnybara och fossilfria drivmedel och transporteffektivt samhälle.

Ett viktigt styrmedel för energieffektiva fordon är EU:s koldioxidkrav för nya fordon. För 2021 är kraven för nya personbilar 95 gram koldioxid per kilometer. Till 2030 ska kraven skärpas med ytterligare 37,5 procent. Europeiska kommissionen har dessutom inlett en översyn av kraven med inriktning mot nollutsläpp. Det är någonting jag välkomnar.

EU:s koldioxidkrav kompletteras i Sverige bland annat av drivmedels-skatte och bonus-malus-systemet. Den 1 april 2021 träder nya bestämmelser i kraft utifrån regeringens förslag om att förstärka och förenkla bonus-malus-systemet. Förändringarna av klimatbonusar ökar incitamenten att välja noll- och lågemissionsfordon, och förändringarna i malus gör fordon med högre utsläpp mindre attraktiva på marknaden.

Efter införandet av bonus-malus-systemet har försäljningen av lågemissionsfordon ökat kraftigt i Sverige, och vi är det EU-land som har störst andel laddbara fordon i nybilsförsäljningen. Under 2020 såg vi en rekordstor minskning av de genomsnittliga koldioxidutsläppen per kilometer från nya fordon. Jag känner mig trygg i att konstatera att regeringens styrmedel fått god effekt i form av minskad klimatpåverkan från nybilsförsäljningen. Jag kommer att noga följa utvecklingen och vid behov föreslå ytterligare ändringar.

Användning av förnybara drivmedel främjas främst genom en reduktionsplikt som innebär att drivmedelsleverantörer varje år måste minska växthusgasutsläppen från bensin och diesel genom inblandning av hållbara biodrivmedel samt genom skattebefrielse för rena och höginblandade biodrivmedel. Regeringen avser att fatta beslut om successivt ökade nivåer i reduktionsplikten fram till 2030 då utsläppen ska minska med minst 28 procent för bensin och 66 procent för diesel.

Den aviserade skärpningen av reduktionsplikten till 2030 förväntas kunna bidra till att transportsektorns etappmål nås. Effekten av reduktionsplikten på utsläppen är dock osäker och bygger på antaganden, bland annat om elektrifiering, energieffektivare fordon, trafikarbetets utveckling och tillgången på förnybara och fossilfria drivmedel.

Regeringen satsar även på att ställa om befintlig fordonsflotta genom konvertering till förnybara drivmedel.

Därtill gör regeringen stora satsningar på att bygga ut laddinfrastrukturen. Totalt har över 35 000 nya laddpunkter fått stöd sedan Klimatklivet startades. Och från årsskiftet finns ett nytt grönt avdrag för privatpersoner som installerar en laddbox hemma. I syfte att åstadkomma en heltäckande

laddinfrastruktur har regeringen även initierat en satsning på att bygga ut laddinfrastruktur även där det inte är kommersiellt gångbart. Regeringen har också inrättat Elektrifieringskommissionen för att påskynda arbetet med elektrifiering av transportsektorn, inklusive personbilarna.

Samtidigt pekar prognoserna på fortsatt stora ökningar av trafikarbetet med bil. För att bryta denna trend krävs åtgärder för ett transporteffektivt samhälle. Utvecklingen mot ett mer transporteffektivt samhälle innebär att utsläppen och övrig miljöpåverkan kan minska utan att tillgängligheten försämras. Detta sker bland annat genom integrerad transport- och samhällsplanering, ökad andel gång och cykel, överflyttning till kollektivtrafik och samordnade transporter.

Anf. 15 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet Per Bolund, för svaret!

När jag skrev interpellationen hade jag precis läst en rapport där det står att endast 15 procent av landets bilägare har stort eller ganska stort förtroende för regeringens bilpolitik och att resten – 85 procent – har litet eller mycket litet förtroende för regeringens bilpolitik. I den gruppen ingår även de som saknar uppfattning.

Om man ska nå klimatmålen måste man ha folket med sig. Om man inte får förtroende från människorna runt om i landet för den inslagna vägen är det oerhört svårt att nå framåt. Vi kan konstatera att det finns en ryckighet i regeringens politik när det gäller emissioner från framför allt personbilar. Ena stunden är det si, nästa stund är det så och tredje stunden är det högre skatter. Så håller det på, och detta gör att människor inte känner förtroende för den politik som regeringen för.

Man kan nästan likna regeringens klimatpolitik när det gäller transporter vid en orienterare som är utslängd i skogen. Han har en karta i näven men ingen kompass. Han vet inte åt vilket håll han ska gå för att nå målet. Lite så upplever man regeringens klimatpolitik när det gäller fordonstrafik.

Och ständigt är det ett Stockholmsperspektiv. Vi kan läsa i svaret från regeringen om ”ökad andel gång och cykel, överflyttning till kollektivtrafik och samordnade transporter”. Där ligger fokus, och det är ju jättebra. Gå och cykla till jobbet kan man göra om man har hyggligt nära, men för de människor som bor en, två eller tre mil från jobbet är det inte en lösning. Och hur ska man göra om man bor på en plats där en buss är något som man möjligen kan se om man går in på internet och googlar på hur den ser ut, därför att det inte går några bussar i det område där man bor?

Man behöver inte åka till Norrlands inland för att uppleva den situationen, utan det räcker med att hålla sig i Skaraborg, där jag själv bor. Där har dessutom en busslinje lagts ned på grund av att vägen var så dåligt underhållen att bussbolaget Västtrafik inte ansåg sig kunna köra på vägen med bibehållen säkerhet. Då lades busslinjen ned i stället. Det är också en konsekvens av regeringens politik. Man underhåller inte vägarna på ett sådant sätt att det är säkert att färdas, och konsekvensen blir att kollektivtrafiken läggs ned. Och vad blir de som bor längs sträckningen hänvisade till? Jo, till bilen, och då påförs de i stället en ordentlig skatt.

Sedan står regeringen och pekar och säger att man måste byta till alternativa fordon. Men för de allra flesta är detta en omöjlighet. Vi pratar om riktiga familjebilar nu och inte om någon liten leksak som man kan åka omkring med. Då blir det en halv miljon och uppåt om man ska köpa en

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Svar på  
interpellationer

hybridbil, och om man ska ha en ren elbil ligger det på runt 700 000 och uppåt. Vilken familj med normala inkomster har råd med det?

Det är det här som får konsekvensen att människor tappar förtroendet för regeringens politik när det gäller klimatmålen. Det är förödande. Regeringen måste styra upp detta och ha en klar och tydlig linje för åt vilket håll man ska gå så att alla är med på tåget. Som det är nu har 85 procent av landets invånare inte något förtroende, och det är illavarslande.

Anf. 16 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Sverige är ett litet land långt uppe i norra Europa. Vi bor ganska glest i förhållande till länder i Sydeuropa. Det är klart att svenska folket är beroende av bil. Det går inte att komma ifrån. Det är också så att bilen är ett fantastiskt bra transportmedel. Ingen som ser denna debatt behöver någonsin skämmas för att använda bil, tvärtom. Bilen är ofta ett bra alternativ. Det kan till och med vara bättre, fru talman, att åka två personer i en bil än att åka två personer i en buss. Beläggningsgraden i kollektivtrafiken är relativt låg.

Det som jag skulle vilja fråga ministern gäller Sveriges Radios och Ekots stora nyhet i dag, med rubriken "Fler elbilar exporteras från Sverige – trots kritik". Man säger att "under 2020 ökade exporten av begagnade elbilar med 18 procent jämfört med året innan till 1 800 bilar och för laddhybrider var ökningen 32 procent, till 7 600 stycken."

Detta betyder att svenska skattebetalare subventionerar norska bilköpare. Det är klart, fru talman, att det med en sådan politik kanske inte är så konstigt att svenska folket tappar förtroendet för Miljöpartiet och regeringen. Jag skulle vilja fråga statsrådet: Är det rimligt att svenska skattebetalare subventionerar bilköpare i Norge? Det var den ena frågan.

Den andra frågan gäller Miljöpartiets utspel den 17 mars. Rubriken i Dagens industri är: "MP vill se 'Robin Hood-skatt' på elslukande produkter". Sedan står det att "Miljöpartiet vill få oss att spara el genom en 'Robin Hood-skatt' – högre skatt på produkter som drar mycket el".

Fru talman! Jag har svårt att tänka mig en produkt som drar mer el än en tung lastbil eller en personbil. Jag förstår att det inte är de subventionerade elcyklarna som ska få den här Robin Hood-skatten.

Men hur blir förtroendet för politiken hos de bilister som nu funderar på att byta bil? De har kanske läst det utspel som säger att det ska bli en Robin Hood-skatt på elslukande produkter. Hur dyr kommer skatten på elbilen att bli? Eller kan ministern klart och tydligt här i dag lova och försäkra att Miljöpartiet inte har några som helst planer på att chockhöja skatten på elbilar? Det blir dock ganska ologiskt om man ska ha en Robin Hood-skatt på andra elslukande produkter när en av de produkter som förbrukar mest el är just bilen.

Det är det här som gör att regeringens politik inte håller ihop. Det finns varken någon röd eller grön tråd i den politik som förs.

Ministern står här och hyllar bonus–malus. Jag vill ställa en tredje fråga om det. En barnfamilj i Gävle som har två barn som sitter i rullstol får genom nya bonus–malus 40 000 kronor per år i straffskatt. Betyder det, fru talman, att inga familjer med barn med rullstolar ska ha råd att köpa en ny bil? De får ju 120 000 kronor i straffskatt.

Jag påminner om att det här är en interpellationsdebatt, och den gäller statsrådets tjänsteutövning.

Anf. 18 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Till att börja med håller jag med om att det har varit tvära kast inom transportpolitiken och de styrmedel som har gällt för olika miljöbilar, och även i fråga om miljöbilsdefinitioner. Jag tycker att det är olyckligt. Det har inte berott på att den här regeringen har ändrat reglerna hit och dit, utan det har berott på att växlande regeringar har förändrat reglerna under resans gång. Jag önskar att vi kunde komma till en situation där vi kan hitta en gemensam väg framåt. Det har tyvärr inte varit möjligt, och som vi hör från Sverigedemokraterna och Moderaterna i dag är det inte sannolikt att vi kan göra det nu heller. Vi står uppenbarligen väldigt långt ifrån varandra.

Det här gör mig bekymrad. Vi är inne i en utveckling i Sverige där vi leder utvecklingen i EU. Vi är det land som har störst andel elektrifierade bilar – elbilar och laddhybrider – av de bilar som säljs. Det är en fantastisk utveckling. Som jag sa i mitt svar gör detta att utsläppen från de nya bilar som säljs sjunker med rekordtakt. Vi håller på att göra någonting stort. Vi ställer om Sveriges fordonspark så att den blir en del av en hållbar utveckling.

Det här är såklart bara en del av den samlade politik som vi bedriver. Vi tar miljöfrågorna på allvar och menar att vi ska nå de mål som riksdagen har ställt sig bakom. Då krävs offensiva åtgärder och en aktiv politik. Det är också detta som regeringen bedriver, medan Sverigedemokraterna och Moderaterna mest ägnar sig åt krypskytte och att bara förslå försämringar. De vill ta bort regelverk och sådana styrmedel som nu faktiskt leder till att vi får en fantastisk utveckling.

När vi nu får en stor försäljning av nya elbilar och laddhybrider kommer det att leda till – och har redan lett till – att vi också får en snabb utveckling på andrahandsmarknaden, vilket gör att även den som inte har den allra tjockaste plånboken får tillgång till ett mycket bredare utbud av fordon att välja bland. Vi ska komma ihåg att även om inköpskostnaden för en elbil kan vara hög är driftskostnaderna för att köra en elbil eller laddhybrid, åtminstone så länge den går på el, väsentligt mycket lägre än vad de är att köra en bensin- eller dieselbil. Alla bilar är dock inte dyrare än till exempel bensin- och dieselbilar.

Också här går utvecklingen väldigt snabbt. Nya modeller kommer hela tiden ut på marknaden. Sverige är ett land där man ofta vill lansera nya modeller, eftersom vi just är ett land där många vill köpa en elbil. Mycket beror på regeringens politik. Det här gör dock att vi nu får elbilsmodeller där den totala kostnaden är densamma som för en jämförbar konventionell bil, enligt Bilsvär, som är ett samarbete mellan Konsumentverket, Energimyndigheten och Trafikverket. För varje år som går sjunker dessutom köpspriserna för elbilar även fortsättningsvis. Tekniken kommer att utvecklas, och utbudet av olika modeller ökar.

Vi är inne i en positiv utveckling. Vi ser minskande utsläpp från nya bilar i Sverige, och det tycker jag att vi alla borde kunna välkomna. Tyvärr är det inte det jag hör från meddebattörerna.

Svar på  
interpellationer

Lars Beckman hade en något förvirrad fråga om att man ska styra mot mindre energianvändning av andra produkter. Det bygger på ett medvetet eller omedvetet missförstånd – vilket av det kan jag inte svara på. För bilar har vi ju redan ett system som styr mot elektrifiering. Vi har ingen anledning att införa ett nytt system. Svaret på frågan är solklart. Jag hoppas därmed att Lars Beckman kan lägga ned den kampen, eftersom den är helt felriktad.

Förslaget i fråga har inget med transporter att göra. Vi har ju nu ett system som väldigt effektivt styr mot ökad elektrifiering. Genom regeringens politik är vi nu på väg att minska utsläppen och därmed nå de klimatmål som riksdagen har ställt sig bakom.

Anf. 19 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack, minister Per Bolund, för svaret!

Förutsättningen för att man ska nå målen är att man har folket med sig. När regeringen inte har mer än 15 procent av landets medborgare med sig i klimatpolitiken blir det svårt att nå målen.

Ministern tog upp Sverigedemokraternas politik. Vi ligger faktiskt före regeringen och vill satsa mer på elektrifierade vägar och bygga ut laddpunkter. Men vi vill också se en annan lösning, nämligen vätgas. Den kan vara en viktig spelare i målet om att minska utsläppen av koldioxid. Det gäller inte minst på den tunga sidan och järnvägstransporterna. Där har man stora möjligheter. Men det förutsätter att det finns en stabil elproduktion, vilket inte finns. Det har vi ju sett den här vintern.

Oavsett om man väljer laddbara bilar, vätgasbilar eller något annat måste det finnas en stabil elproduktion så att man kan försörja fordonen med den energi som krävs.

Det bästa bränslet är det som aldrig eldas upp. Jag kan inte förstå varför regeringen straffar bilar som förvisso har förbränningsmotorer men kan köras på biobränslen. De är effektiva och har hög verkningsgrad. Men dessa straffbeskattas.

Vi har en given mängd arbete som ska utföras i vårt transportsystem, oavsett om vi pratar personbilar eller lastbilar. Då gäller det att göra detta arbete med så liten energiåtgång som möjligt. Därför bör man satsa på den teknik som bär framåt. Varje liter som vi kan undvika att förbruka leder nämligen till en positiv utveckling för miljön. Men här gör man precis tvärtom.

Jag blev häromdagen uppringd av en möbelhandlare som skulle byta ut en gammal bil som de har för att leverera möbler. Han skulle enligt det nya systemet få betala 90 000 kronor i skatt fördelat på tre år. Vad väljer han då att göra? Han behåller gladeligen den gamla, för han kan reparera den för 90 000 och ändå få pengar över.

Här får man precis motsatt effekt. På hemsidan Bilberget.se ser man att den optimala åldern på en bil ur klimatsynpunkt är elva år. Men 44 procent av alla bilar som är i trafik i Sverige är äldre än elva år. Om vi bara gjorde en förflyttning i ålder på bilar och fick bort dem som är över elva år skulle vi minska utsläppen av koldioxid med 404 000 ton per år. Det vore en dramatisk minskning, och då har vi egentligen inte gjort något annat än att föryngra bilparken. Om vi dessutom kan öka andelen laddbara bilar eller få in vätgas eller något annat skulle vi få ett direkt genomslag i miljöarbetet.

Regeringen velar dock omkring med nya skatter, och det är nya förändringar från den ena veckan till den andra. Det här sätter stopp för hela utvecklingen. Visst har antalet laddbara bilar ökat, men vi har bara 140 000 laddbara bilar av 5 miljoner totalt. Det här är inte bra.

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Svar på  
interpellationer

Anf. 20 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Miljöpartiets ryckiga politik, som inte hänger ihop, gör att Sveriges bilister inte får förtroende för politiken.

Jag noterar att ministern inte kommenterar det faktum att exporten ökar till Norge av de här elbilarna, som ministern lyfter fram i sitt svar. Ministern själv kallar bonus–malus en succé. Det är bekymmersamt att svenska skattebetalare ska subventionera bilexport till Norge. Det är helt ologiskt.

Som exempel kan jag ta en barnfamilj som sliter och som bor i Järvsö i Hälsingland. Den ena vuxna personen i familjen jobbar i Bollnäs, den andra i Ljusdal. De åker efter vägen som går på andra sidan Ljusnan och som är i bedrövligt skick. Det är klart att det då är provocerande att statsrådet lyfter fram till exempel bonus–malus som en bra åtgärd när man samtidigt subventionerar bilister i Norge.

Småföretagare som nu ska byta ut sina bilar nämndes tidigare. Jag har ett antal sådana exempel från Gävle. Man ringer och undrar: Det kan inte vara sant att jag ska betala 100 000 kronor på tre år! Precis som sas i ett tidigare inlägg kommer man då att behålla sin gamla bil. Det skapar inte förtroende för regeringens bilpolitik.

Det sker nu en fantastisk global utveckling över hela världen med enorma tekniska framsteg. Det produceras elbilar i en rasande takt, vilket är jättebra. Men då krävs det också att det finns el att ladda elbilen med. Det var därför jag frågade om straffskatten. Ska man ha straffskatt på el-vispar är det rimligt att konstatera att de största saker som förbrukar el är elbilar. Men då har vi fått ett svar från ministern.

Anf. 21 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det finns ett väldigt starkt stöd hos svenska folket för att vi ska göra det som krävs för att minska riskerna inför framtiden. Vi har en generation av barn och unga som växer upp med en stor oro över vilken framtid de kommer att få arva av oss. Vi har ett enormt stort ansvar att lyssna till svenska folkets krav på oss och deras önskemål. Vi har inte minst ett enormt stort ansvar att lyssna till våra barn, som säger att det nu är dags för oss att vara vuxna och ta vuxenansvar för den framtid som våra barn kommer att arva.

För den som följer klimat- och miljöpolitiken och bekymrar sig över våra utsläpp är det välkänt att det finns ett par sektorer som har väldigt stor påverkan på vårt framtida klimat i Sverige. En av dem är industrin. Där har regeringen gjort stora insatser. Nu ser vi också hur det kommer en våg av investeringar i grön industri runt om i hela landet, inte minst i glesa delar av vårt land. Där håller vi på att lösa problemen. En annan sektor är jordbruket, där vi också har ganska stora utsläpp. Även där pågår ett intensivt arbete.

Men även transportererna är en stor källa till klimatpåverkan i vårt land. Svenska folket förväntar sig att vi ska komma med en lösning på detta. Då duger det inte att som Sverigedemokraterna och Moderaterna bara ställa

sig i motståndarlägret, vara emot, ifrågasätta, kritisera, förhåla och dra ut på frågor. Det krävs att man faktiskt har en aktiv politik som leder till att man når målen, och det är precis det som regeringen ägnar sig åt. Som jag redogjorde för har vi en aktiv politik för att minska de fossila bränslena genom att använda mer av förnybara bränslen. Vi har en politik för att minska behovet av resor där det är möjligt och därmed också göra det möjligt att minska utsläppen. Vi har också en väldigt aktiv politik för att använda el, som ju är en väldigt bra energiform, för att köra transporter.

Man kunde ju tycka att det skulle anses positivt att Sverige inte följer resten av världen och gör ungefär lika som alla andra utan i stället leder utvecklingen. När vi är det land inom EU som har störst andel laddbara elbilar av de bilar som säljs borde det kunna anses att vi är någonting på spåren och gör någonting bra. Men från Sverigedemokraternas och Moderaternas sida vill man uppenbarligen dra tillbaka just de effektiva åtgärder som leder till att vi får den här omställningen.

Det duger inte att stå och låtsas som att man skulle få samma utveckling om man tog bort de verktyg som har lett fram till den. Där är Sverigedemokraterna helt nakna. Man har ingenting att komma med över huvud taget. Man vill ta bort, men man vill inte lägga till över huvud taget. Då skulle vi såklart få en tillbakagång och en backande försäljning. Omställningen av våra transportsystem skulle gå mycket långsammare. Det vore ett enormt bekymmer, för då skulle vi ju låsa fast oss alla i fortsatt beroende av fossila bränslen, oavsett var vi bor, i staden eller på landet.

Sverige producerar inte fossila bränslen. Det är andra länder som gör det. Vi är till 100 procent importberoende. När priserna går upp på världsmarknaden får det effekter vid våra pumpar. Men vi har el som vi producerar själva och som vi ska använda oss av för att köra våra transporter.

Det är ganska normal miljöpolitik – en del av grunden i miljöpolitiken i Sverige – att de som ger upphov till höga utsläpp genom att köpa bilar med höga utsläpp får betala för den klimatpåverkan de orsakar för alla andra människor, medan de som väljer att köpa bilar med låga utsläpp får en bonus. Därmed sker det en omfördelning från dem som väljer att köpa bilar som har stor klimatpåverkan till dem som väljer att köpa bilar som har liten klimatpåverkan.

Jag är övertygad om att elektrifieringen har kommit för att stanna, och den kommer att komma till hela landet, både stad och landsbygd. Den kommer att göra det lättare att bo på landsbygden i framtiden.

Anf. 22 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Då får jag väl ge ett lästips inför kommande påskhelg. Läs gärna vår motion! Då kanske regeringen får lite tips om hur man ska göra för att komma framåt i klimatarbetet. Där ligger vi långt före Miljöpartiet. Vi ser nämligen möjligheten att göra flera saker på resan mot målet. Vi låser inte fast oss vid *en* tanke, utan vi har flera tankar i huvudet på samma gång.

När det gäller elektrifieringen kan man läsa en artikel där den tekniska direktören på Svenska kraftnät uttalar sig. Han säger: Det finns kontaktvägar mellan oss och regionbolagen. Vi har något som kallas roterande bortkoppling. Det betyder att man roterande kan koppla bort vissa geografiska områden under kortare tider. Han får frågan: Menar du att ljustet helt enkelt kan slockna i den egna bostaden? Ja, svarar han. Varför svarar han

så? Jo, bara för att vi inte har förmågan att leverera ut kraft runt om i landet. Och om jag inte är alldeles ute och cyklar tog vi väl in kolel från Polen under vintern. Vi producerar inte det själva.

När det gäller tekniska landvinningar finns det mycket vi kan göra för att nå målen. Men då måste man ge en kompass till den där orienteraren som springer omkring i skogen och inte vet var han är. Det är så det är med regeringen. Man har inte koll på läget. Man förstår inte vilka tekniska möjligheter som finns.

Precis när jag gick ned till kammaren i dag kom det en liten tidning i brevlådan. Den handlar om vätgas och hur man kan driva bland annat tåg och lastbilar med den typen av energi. Det är också ett lästips till påskhelgen, så kanske vi når klimatmålen.

Anf. 23 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det var ett intressant inlägg på slutet. Föreslår alltså Thomas Morell att svenska folket ska köra omkring med vätgasbilar? De är ju i miljonklassen eller en lång bit däröver. Om det är Sverigedemokraternas politik skulle jag bli bekymrad som bilägare.

Det är en väldigt positiv utveckling vi ser. Vi vill fortsätta på den inslagna vägen med den politik som vi är inne på. Regeringen håller nu på att genomföra utökade och mer effektiva åtgärder. Den 1 april, bara om några dagar, kommer vi att ge en ökad bonus till den som väljer att köpa en elbil eller en laddhybrid. Det innebär att kostnaden sänks för vanliga människor som vill försöka ta miljö- och klimatansvar och göra vad de kan för att minska sina utsläpp. I hushållen är transporterna en stor källa till utsläpp.

Den politik som regeringen för gör också att Transportstyrelsen nu bedömer att andelen elbilar i nybilsförsäljningen kommer att öka kraftigt under 2021. Vi kommer alltså inte bara att vara på den plats där vi är i dag – ledande i EU – utan försäljningen kommer att öka kraftigt under innevarande år.

Det borde vara positiva nyheter som vi borde stå här och vara glada över i stället för att från Sverigedemokraternas sida som vanligt bara försöka att stoppa, förändra och förhala.

Vi såg under 2020 ett stort trendskifte. Vi såg en rekordstor minskning av de genomsnittliga koldioxidutsläppen per kilometer från nya fordon. Där har Sverige under många år legat i EU-toppen och haft fordon som släpper ut otroligt mycket mer än i många andra länder. Nu tas rekordstora kliv för att minska utsläppen.

Återigen: Om och om igen ser vi exempel på hur regeringens klimatpolitik nu leder till att vi minskar utsläppen. Vi har åtgärder på plats som gör att vi kan nå väldigt högt ställda mål och ambitioner om att minska utsläppen. Det kommer också att kunna göra att vi kan köra hållbart i hela landet i framtiden. Låt oss behålla den linjen och inte kasta oss ut i Sverigedemokraternas osäkra framtid.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Svar på  
interpellationer

**§ 7 Svar på interpellation 2020/21:570 om enskilda avlopp**

Anf. 24 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Lars Beckman har frågat vilka åtgärder jag tänker vidta för att säkerställa att en ökad åtgärdstakt för att byta ut dåliga enskilda avlopp sker kostnadseffektivt och utan stora kostnader för den enskilde.

Lars Beckman refererar till att regeringen önskar öka åtgärdstakten av miljöskäl och nämner att det finns minst 180 000 enskilda avlopp som inte uppfyller lagkraven på skydd av hälsa och miljö som kom redan 1969. Det stämmer att insatserna behöver öka, bland annat för att minska övergödningen. Utsläppen av fosfor från de enskilda avloppen är i dag större än utsläppen från de kommunala reningsverken, enligt de senaste beräkningarna som publicerats av Havs- och vattenmyndigheten. Det är därför rimligt att de enskilda avlopp som inte har en tillfredsställande rening i dag och som bidrar till övergödningen åtgärdas. Enskilda avlopp behöver också åtgärdas av hälsoskäl. Utsläpp av bristfälligt renat avloppsvatten utgör en risk för negativ påverkan på både dricksvatten och badvatten.

Att enskilda avlopp har en funktion som säkerställer tillfredsställande rening är ett ansvar som varje verksamhetsutövare har. Krav på att bristfälliga enskilda avlopp åtgärdas ställs framför allt genom kommunal tillsyn och prövning. Det framgår av 2 kap. 3 § miljöbalken att alla som bedriver en verksamhet ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsåtgärder i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I ansvaret ingår också att hålla sig underrättad om verksamhetens påverkan på miljön och att planera verksamheten för att motverka sådana olägenheter.

Tillsynsmyndigheten ska genom information och liknande verksamhet underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter. Det kan underlätta för verksamhetsutövare att hitta kostnadseffektiva lösningar. Tillsynsmyndigheten får i det enskilda fallet besluta om de förelägganden eller förbud som behövs för att miljöbalken ska följas. Enligt 2 kap. 7 § miljöbalken gäller kraven på skyddsåtgärder bara i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Det innebär att de krav som ställs i förelägganden måste vara motiverade från miljö- eller hälsosynpunkt och att en skälighetsavvägning också ska göras. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte krävas. Vad detta innebär i praktiken avgörs från fall till fall. Regeringen avser inte att se över lagstiftningen i detta avseende.

Regeringen gav 2017 en särskild utredare i uppdrag att se över kommunens skyldighet att ordna allmänna va-tjänster. Utredaren skulle också föreslå kostnadseffektiva styrmedel som ökar åtgärdstakten för små avlopp. Regeringen avser att lägga fram en proposition till riksdagen under 2021. Jag vill inte föregå beredningen av förslagen.

Anf. 25 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Vi moderater är stora vänner av rent vatten. För någon vecka sedan debatterade jag och ministern den situation som är med 23 000 giftunnor innehållande tio ton kvicksilver. Det finns stora miljöfrågor.

Jag har väckt interpellationen för att vi naturligtvis måste se till att vi får ordning på avloppen runt om i Sverige. Det är egentligen mest de enskilda vi pratar om här.

Lika viktigt som att vi får ordning på det är att värna de personer som berörs av detta. Jag skulle nog påstå att det runt om i landet pågår ett va-uppror. Det är villaägare eller sommarstugeägare som känner sig kraftigt utsatta för något som nästan liknar övergrepp.

Jag talade med en äldre familj som hade ägt sitt sommarhus under väldigt lång tid. De ansåg att de hade en väl fungerande enskild avloppsanläggning. Ändå skulle de enligt deras uppfattning påtvingas att ansluta till ett kommunalt va-nät.

Fru talman! Så kan vi inte ha det. Vi måste även på det här området ha en politik som hänger ihop, håller ihop och som löser de problem som finns.

Villaägarnas Riksförbund har väldigt föredömligt gett konkreta förslag om hur man kan lösa de här frågorna. Jag har hittills inte hört någon säga: Vi vill inte ha rent vatten, och vi ska inte rena det vi släpper ut. Det handlar om hur det ska göras.

I dag kan det kosta uppemot 200 000 kronor att åtgärda ett enskilt avlopp. Det är alltså inga småpengar vi pratar om. Är det dessutom en fastighet i Hälsinglands inland kanske fastigheten är värd 200 000 kronor. Alla bor ju inte i Stockholms innerstad.

Villaägarna har presenterat några konkreta förslag. Ett är till exempel att kommunen ska ta betalt för vad det faktiskt kostar att godkänna ett reningsverk. I dag tar man ut schablonpriser.

Fastigheter som ligger mer än 100 meter från en vattentäkt som används till vattenförsörjning samt vattendrag eller hav ska kunna vänta med att åtgärda ett avloppssystem tills annan renovering genomförs, förutsatt att avloppsvattnet inte medför risk för miljöförstöring.

Villaägarna har också framfört att fastighetsspecifika undantag ska kunna göras om mängden avloppsvatten är mycket liten och om befolkningstätheten är låg. Tänk dig ett hus ute i skogen någonstans.

Om kostnaderna är oskäligen ska också undantag kunna medges. Det kan handla om att fastighetens läge gör åtgärden mycket dyr eller att den boende är äldre, långvarigt arbetslös eller allvarligt sjuk.

Det här är ett väldigt viktigt område. Jag tror att vi från samhället och riksdagen samt lokalpolitiker måste gå väldigt varsamt fram så att vi kan få alla med oss. Vi hade en annan interpellationsdebatt om bilism där det togs upp.

Det handlar om att kostnaden ställs mot nyttan. Har man en liten stuga i en skog någonstans i Värmland kan man diskutera nyttan med att påtvinga det hushållet eller den sommarstugan en omgörning från enskilt avlopp till en annan lösning, som kanske kan kosta flera hundra tusen kronor.

Jag skulle vilja veta vad statsrådet tycker om Villaägarnas förslag till lösningar på frågan.

Anf. 26 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Det här med enskilda avlopp är en kostsam process. Det är klart att vi vill ha rent vatten. Det vatten vi har är det vatten vi ska ha även i framtiden. Det är ingenting som det blir mer av. Det är klart att vi ska vara rädda om vattnet.

När jag blev kommunstyrelsens ordförande i Stenungsund var det just den här frågan som engagerade mig mycket. Jag är beredd att säga att det fanns en aktivism hos miljö- och hälsoavdelningen. De hade nog påverkat de tidigare politikerna, som hade skrivit att det skulle vara ett nollutsläpp för det som omfattades av översiktsplanen.

Vi människor har inte ett nollutsläpp oavsett om vi bor på landsbygden eller i stan med kommunalt avlopp. Avloppen ska fungera bra oavsett om de är privata eller kommunala. Vi människor gör ett visst avtryck, ett visst märke, där vi befinner oss.

Att hela tiden jaga på landsbygden med olika propåer kan ibland kännas som att man i Sveriges politik inte vill att folk ska bo på andra platser än i tätorterna.

Det är precis som min kollega Beckman säger: En sommarstuga i Värmland som inte är ett åretruntboende behöver ett annat avlopp än ett åretruntboende för ett hushåll med fem medlemmar. Kanske skulle toaletten i den lilla stugan i Värmland inte ens behöva ha något avlopp. Då tänker jag på att det finns toaletter som har en annan lösning än att avloppet går ut i en brunn som det sedan kommer en tankbil och suger ur. Det finns andra förbränningar.

Någonting som man funderar mycket på är att vi spolar med dricksvatten i toaletterna. Det går åt otroliga mängder dricksvatten som vi bara spolat igenom. Det där skulle man behöva se över och ta reda på om vi kan ha något annat att spola iväg bajset med än dricksvatten av högsta kvalitet.

Jag kan tycka att vi behöver ha en rättssäkerhet när det gäller avlopp. Våra kommunmedborgare ska inte behöva känna sig jagade av den kommunala miljö- och hälsoavdelningen, som kanske också förordar ett särskilt märke på ett reningsverk. Det kan också vara som i mitt fall, där avdelningen helt var emot minireningsverk på vad jag tyckte var osakliga grunder.

Jag vill fråga statsrådet om han vill jobba för att vi får en nationell lagstiftning som kan kännas rättssäker så att inte aktivism i dessa avdelningar ska kunna frodas. Vi behöver ta hand om alla avlopp, även dem på landsbygden. Ofta är de människor som bor på landsbygden närmare naturen och miljön, och de vill också ha rent vatten.

Anf. 27 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag hoppas att vi alla kan enas om att det är viktigt att vi gör det som behöver göras för att vi ska skydda människors hälsa. Vi ska göra det som riksdagen beslutade decennier tillbaka, det vill säga lämna över en värld till våra barn där vi har löst de stora miljöproblemen. Det är det som kallas för generationsmålet.

Där har vi fortfarande stora problem med havs- och vattenmiljön och miljön i sjöar och vattendrag. Inte minst är övergödningen ett stort problem. För bara några dagar sedan kom nyheter om att de havsbottnar i Östersjön som är syrefria, det vill säga där övergödningen i princip har dödat allt liv, är större än någonsin och växer. Det här är ett problem som vi måste ta på allvar.

Men det är inte bara ett miljöproblem; det är i slutändan också ett hälsoproblem. Vi vet att dåligt fungerande avlopp riskerar människors hälsa. Det riskerar att göra att bakterier och andra ämnen från vår avföring och annat som vi spolat ned i avloppet kommer ut i dricksvatten och kan på-

verka vår hälsa negativt. Här går verkligen önskemålen om att få en god folkhälsa, att vi ska kunna leva friskt, och önskemålen om att vi ska ha en frisk miljö hand i hand.

Det här är, som jag sa i mitt inledningsanförande, en lagstiftning som har gällt ända sedan 1969. Det kan tyckas vara lite sent påtänkt att komma nu och säga att lagstiftningen inte ska följas. Jag utgår från att vi är överens om att den lag som Sverige har stiftat faktiskt också ska genomföras.

Som Lars Beckman inledde med att säga är det oerhört viktigt att vi gör det som krävs för att få en frisk miljö, inte minst friska och rena hav. Jag är stolt över att den här regeringen lägger oerhört mycket mer resurser på sanering och på havsmiljöfrågor än vad någon tidigare regering någonsin har gjort. Det kan vara värt att notera, eftersom Lars Beckman lyfter frågan, att om Moderaterna hade fått bestämma genom sina ekonomiska förslag hade vi haft 1 miljard kronor mindre för sanering under de år som den här regeringen har suttit. Det hade såklart inte lett till en bättre havsmiljö.

Jag vill poängtera det som jag sa i mitt inledningsanförande: När det gäller andra konsekvenser, till exempel om det blir helt orimliga konsekvenser för människor, finns det undantagsskrivningar i miljöbalken. Kraven på skyddsåtgärder gäller bara i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. I slutändan är det kommunen som genom sin tillsyn har att göra denna avvägning. Jag utgår från att kommunerna också gör detta.

När det gäller frågor om goda förslag som kommer från olika håll välkomnar regeringen dessa, oavsett vem det är som lägger fram förslagen. Det är också grunden i hur regeringen arbetar. Vi skickar ut förslag som kommer från utredningar på remiss och tar in remissynpunkter från Villaägarna och många andra. Självklart väger vi in alla remissynpunkter som kommer in.

Däremot har vi ett arbete på gång med att nu ta utredningen vidare till att bli ett lagförslag. Det kan jag inte föregripa, utan det är ett arbete som pågår inom Regeringskansliet.

Jag vill dock betona att enskilda avlopp har en stor miljöpåverkan. Det är en gemensam uppgift vi har i Sveriges riksdag att se till att vi inte bara sätter upp mål utan att vi också genomför de åtgärder som krävs för att vi ska möta målsättningarna. Vi vet att enskilda avlopp kan ha en väldigt stor miljöpåverkan lokalt på det närmaste vattendraget eller den närmaste sjön och därmed bidra kraftigt till övergödningen.

Men vi vet också att under vissa tider på året är de enskilda avloppen den största källan till övergödning. När växtligheten till exempel fångar upp näring från jordbruket kan de enskilda avloppen vara den största källan till övergödning. Därför har vi ett ansvar för att göra någonting åt detta miljöproblem.

Anf. 28 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! När det gäller rent vatten och ren luft är vi moderater närmast fanatiska i att vilja ha det. Där är vi helt överens.

Det som verkar skilja oss åt ibland är prioriteringsordningen, det vill säga att om man har tio ton kvicksilver i Östersjön åtgärdar man det största problemet först.

Det jag tänkte på när det gäller va-området är att det, precis som har sagts här i debatten, är många som har enskilt avlopp som känner sig väldigt utsatta. Denna känsla av utsatthet blir såklart inte mindre när man vet att underhållsskulden i de kommunala va-näten är ungefär 800 miljarder. 800 miljarder är alltså den underhållsskuld som Sveriges kommuner har byggt upp!

Man kan undra hur det är möjligt att en underhållsskuld kan växa sig tio gånger större än Sveriges försvarsbudget. Sannolikt beror det på att vi väljare är sådana att vi prioriterar en ishall, en fotbollshall eller någonting annat som någon kommunpolitiker tycker är viktigt i stället för att prioritera va-nätet.

Vi har sett rapporter om att 15–30 procent av dricksvattnet i de kommunala va-näten läcker ut. Det är konsekvenserna av underhållsskulden. Det är klart att man i det läget kan fundera på vad som är viktigast. Var ska man lägga samhällets resurser först? Det kanske är så att de som går ut och granskar de enskilda avloppen borde lägga all tid och kraft på att få de kommunala va-näten att fungera bättre. Detta är en tickande miljöbomb. Vi har tätorter där vi har väldigt många människor som bor på liten yta och där vi har kraftiga läckage i de kommunala va-näten. Det här gör mig väldigt orolig.

Dessutom har man i min valkrets i Gävleborg under de senaste veckorna kunnat läsa flera artiklar som handlar om skillnader i taxorna. En man i Ljusdal, till exempel, var helt förfärad över att han betalar väsentligt mer för sitt va än man gör i grannkommunen Hudiksvall.

Det är klart att både Miljöpartiet och Moderaterna är vänner av det kommunala självstyret. Det är en del av vår demokrati. Med det sagt tror jag faktiskt att vi från riksnivå måste ställa ännu tydligare krav på kommunerna. Jag medverkade själv i ett seminarium i början på året där man diskuterade just hur vi balanserar det kommunala självstyret mot samhällsnyttan och att man inte tillåter att underhållsskulden på 800 miljarder fortsätter att växa ännu mer.

Precis som statsrådet säger, och som jag har skrivit i min interpellation, finns det många enskilda avlopp som orsakar utsläpp. Men när vi åtgärdar detta måste det ske i en sådan takt att enskilda hushåll inte kommer i kläm. Det ensamstående äldre paret som har haft en sommarstuga i hela sitt liv får inte drabbas så hårt av ett krav att de helt enkelt måste sälja sommarstugan. Ett par i 80-årsåldern har nämligen väldigt svårt att få banklån. Även om de har fastigheten som säkerhet har de inte återbetalningsförmågan.

Här skulle jag ändå vilja säga till regeringen att givet att landets kommuner har byggt på sig en enorm underhållsskuld på va-området – 800 miljarder – och att vi har kraftiga läckage i våra städer får man väl väga nyttan av var man lägger samhällets resurser och åtgärda de största problemen. Jag skulle vilja veta hur statsrådet ser på det.

Anf. 29 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Det är viktigt att den enskilda personen känner att det finns en rättssäkerhet och en likvärdighet med det kommunala systemet. I dag kan den enskilde åka på en avgift på låt oss säga 200 000 för att åtgärda ett avlopp som någon tjänsteman från miljöavdelningen har bestämt, trots

att vi vet att det är svårt att testa en markbädd. Det är svårt att fastställa vilken reningsgrad en markbädds utlopp har.

Vi vet att underhållsskulden på de kommunala ledningarna är 800 miljoner. Om man har tittat på hur rören fräts bort förstår man att det är väldigt stora belopp. Där vätskan ligger finns röret. Ovanpå finns det inte kvar. Det är bortfrätt sedan lång tid tillbaka.

Jag vill göra ett starkt medskick: Vi kan inte kriga mot landsbygden. Vi måste ta hand om varje person. Sverige måste vara ett land där man kan bo i hela landet. Vi behöver stå upp för landsbygden på ett mer rättssäkert sätt.

Jag vill fråga ministern om han vill fortsätta med det arbetet så att vi tar hand om alla våra invånare – även invånare på landsbygden.

Anf. 30 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att absolut svara ja på den sista frågan. Självklart ska vi ta hand om alla våra medborgare, oavsett var de bor i hela vårt land. Vi ska också, vilket även Sveriges riksdag har ställt sig bakom, ta hand om vår gemensamma miljö. Gör vi inte det vet vi att kostnaderna kommer att öka enormt kraftigt för enskilda medborgare runt om i vårt land, och för den delen i resten av vår värld.

Vi vet redan att kostnaden för våra miljöproblem är enormt stor. Inte minst övergödningen skapar enorma kostnader och påverkar vår miljö och våra ekosystem, som vi är beroende av, väldigt kraftigt.

Där tycker jag att det Lars Beckman säger är rätt: Vi ska åtgärda de största problemen först. Det är också precis det vi gör när det gäller sanering. Även om Lars Beckman tycker att just hans lilla miljöproblem som han har upptäckt är det viktigaste av allt är det väl bättre att våra myndigheter får avgöra vilket problem som är störst och göra insatserna där, men den uppfattningen delar uppenbarligen inte Lars Beckman.

När det gäller avlopp, som vi diskuterar här i dag, är vår syn att det är så vi ska arbeta också här. De enskilda avloppen leder till stor miljöpåverkan. Man räknar med att 300 ton fosfor per år kommer ut från enskilda avlopp. De kommunala reningsverken, till exempel, står för en mindre del, 270 ton, och industrin för 240 ton. Näst jordbruket är faktiskt de enskilda avloppen den största källan till övergödning och påverkan på vår miljö.

I de internationella beslut som Sverige har ställt sig bakom, till exempel inom Östersjösamarbetet Helcom, finns det en fördelning av hur mycket varje enskilt land ska göra för att minska sin tillförsel av kväve och fosfor. Sverige har fortfarande långt kvar till målet för sin del av fosfortillförseln. Vi kommer inte att kunna göra det som vi har kommit överens om, vår del av arbetet, om vi inte också åtgärdar de enskilda avloppen.

Lars Beckman försöker ställa olika åtgärder för att minska miljöproblemen mot varandra. Regeringens ambition är att vi ska vidta alla åtgärder och ta alla steg som krävs för att minska vår miljöpåverkan i tillräcklig takt, så att vi faktiskt, på allvar, kan göra det som vi har en skyldighet att göra: att till våra barn och barnbarn lämna över en planet där vi har löst de stora miljöproblemen, där vi till exempel har fått hav och vattendrag i balans, rena hav som vi kan njuta av att både fiska i och bada i. Det är en situation som vi är långt ifrån. Där har vi ett ansvar att göra mer än vad som görs i dag.

Tyvärr ser vi också en utveckling där befintliga avlopp åldras och där avlopp som tidigare varit funktionella och lett till rening i tillräckligt hög takt tappar i funktion och inte längre uppfyller kraven i lagstiftningen för tillstånd. Det uppskattas att antalet sådana avlopp varje år ökar mer än antalet anläggningar som kommunerna hinner ställa krav på eller som fastighetsägarna åtgärdar på eget initiativ.

Detta är alltså inte ett problem som minskar, utan tvärtom ökar det i takt. Det är också någonting som jag tycker att vi som lagstiftare och ledande politiker har ett ansvar att ta på allvar. Vi måste hitta vägar för att göra mer. Det är också det som regeringen nu har stora ambitioner att göra. Vi har tillsatt en utredning som har kommit med förslag. Nu tar vi de förslagen vidare och kommer att gå över till lagstiftning. Vi kommer att återkomma till riksdagen med exakt vilka åtgärder regeringen avser att vidta.

Anf. 31 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Varför lyfter jag kommunernas underhållsskuld? Jo, som VA-Fakta skriver i en krönika: "Nästan alla svenskar har hört talas om de parasitutbrott som gjorde 47 000 personer sjuka i Östersund och Skellefteå. Samtidigt är det bara en av tio som är oroliga för att ett parasitutbrott ska drabba just deras kommun. Detta trots att i genomsnitt en kommun i veckan har så allvarliga problem att invånarna uppmanas koka sitt dricksvatten."

Så är det, fru talman, när det gäller politik. Man kan inte göra allt på en gång, även om man naturligtvis kan ha goda ambitioner. Man måste alltid börja med den fråga som är viktigast.

Det är nog många som har enskilda avlopp som känner sig smått jagade av myndigheterna, trots att kommunerna – samhället, vi – har byggt upp en underhållsskuld på 800 miljarder som har gjort 47 000 människor sjuka i Östersund och Skellefteå när de utbrotten skedde.

Det är därför jag varnar för att den underhållsskuld som har byggts upp i kommunerna, i det offentliga, kan få oerhört allvarliga konsekvenser, till exempel om det blir ett sådant utbrott här i Stockholm som det blev i Skellefteå eller Östersund.

Man kan undra hur det är möjligt att det har blivit så här. Ja, vi väljare har när vi väljer en förmåga att rösta på politikern som lovar nya ishallar i stället för att lova nya vattenledningar eller va-nät. Det förväntar man sig. Det är så fundamentalt i dag att man förväntar sig det som en självklarhet.

Jag vill tacka ministern för debatten. Jag hoppas att de som har sett den har hört att man kan prioritera den underhållsskuld på 800 miljarder som är uppbyggd och som måste åtgärdas.

Anf. 32 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag kan börja med att säga att jag delar Lars Beckmans bedömning att detta är ett stort problem. Det är en underhållsskuld som har byggts upp under lång tid, under både moderatledda och socialdemokratiskt ledda regeringar. Jag hoppas att vi, eftersom Lars Beckman är engagerad i frågan, kan ta gemensamma tag för att faktiskt minska den skulden.

Samtidigt vill jag betona att också våra miljö- och klimatproblem är akuta. Vi är inne i en miljö- och klimatkris. Då behöver man som politiker ha förmåga att prioritera åtgärder för att minska också den krisen. Där borde vi också kunna vara överens om att man kan göra betydligt fler in-

satser för vår miljö om man prioriterar miljöfrågorna och om man satsar resurser för att också få en bättre miljö.

Vi kan konstatera att Moderaterna och Miljöpartiet skiljer sig enormt mycket åt där. I Moderaternas ekonomiska politik skär man ned varje gång man har chansen på miljöpolitik och miljöåtgärder – oavsett om det gäller biologisk mångfald, åtgärder för att få en renare havsmiljö, sanering eller klimatinvesteringar. När man nu säger sig värna havsmiljön tycker jag att man skulle kunna följa upp det från moderat sida med att också satsa resurser, men så långt har man inte kommit än så länge.

Jag välkomnar den här debatten. Jag tycker att det är bra att vi lyfter frågan kring hur avgörande det är för vår miljö att vi minskar utsläppen av fosfor. Vi kan konstatera att de enskilda avloppen är en stor källa till fosfor och därmed också till övergödning, algbloomingar och förstörda miljöer som vi inte längre tycker om att fiska och simma i och njuta av som vi har gjort förut.

Jag är övertygad om att svenska folket förväntar sig att vi som politiker tar vårt ansvar och gör det som krävs för att en gång för alla kunna lämna över en planet och en miljö till våra barn där vi har löst de stora miljöproblemen. Det är regeringens ingång i de här frågorna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## **§ 8 Svar på interpellation 2020/21:517 om andelen invandrare bland de som begår våldtäkt**

Anf. 33 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig varför invandrare är överrepresenterade bland våldtäktsmän och vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att minska antalet våldtäkter. Vidare har Tobias Andersson frågat om regeringen avser att vidta några åtgärder för att åtgärda brister i informationsunderlaget i syfte att skapa bättre förutsättningar för kartläggning och brottsförebyggande arbete.

Det viktiga för mig är att se till att bekämpa brotten och att ha verkningfulla straff mot dem som begår dem. Detta gäller oavsett om personen är född i Sverige eller i något annat land. Regeringen har därför reformerat sexualbrottslagstiftningen, och Sverige har nu den strängaste lagstiftningen vi någonsin har haft. Brottsförebyggande rådet, Brå, har gjort en uppföljning som visar att den lagändringen har fått effekt. Antalet fällande domar ökade med 75 procent redan året efter det att lagändringarna trädde i kraft jämfört med året innan.

Men det behövs ytterligare åtgärder för att stärka lagstiftningen när det gäller sexualbrotten. Regeringen har därför gett en särskild utredare i uppdrag att bland annat se över straffskalorna för sexualbrotten och lämna förslag på de förändringar som kan behövas för att dessa i tillräcklig mån ska spegla brottens allvar.

När någon som inte är svensk medborgare gör sig skyldig till allvarlig eller upprepad brottslighet i Sverige måste det finnas förutsättningar att besluta om utvisning. En särskild utredare har därför fått i uppdrag att göra en översyn av regelverket om utvisning på grund av brott. Utredaren ska

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Svar på  
interpellationer

lämna förslag på hur man kan åstadkomma en skärpt reglering som innebär att det finns förutsättningar att i fler fall än i dag utvisa utlänningar som begår brott och effektivisera verkställigheten av sådana utvisningsbeslut. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2021.

Det är viktigt med kunskap, och det finns ett stort behov av kunskap inom hela det kriminalpolitiska området. Regeringen har därför avsatt drygt 120 miljoner kronor under de närmaste fyra åren till ett nytt nationellt forskningsprogram om brottslighet.

Brå är ansvarigt för den officiella kriminalstatistiken och verkar även för att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete. Tillgången till offentlig statistik och möjligheten för forskare att använda de uppgifter som ligger till grund för statistiken är god i Sverige. Forskare har möjligheter att samköra uppgifter från olika system och därmed från olika statistikansvariga myndigheter, som man har gjort i den aktuella studien.

Genom Brås trygghetsundersökning och fördjupningsstudier om våldtäkter finns kunskap om vilka som utsätts för brott. Vi vet också, från Brås studier och från andra studier, att personer som befinner sig i socioekonomisk utsatthet löper större risk att begå brott och att utsättas för brottslighet. Faktorer som bristande arbetsmarknadsdeltagande, lägre inkomst, sämre skolresultat och osäkra boendeförhållanden kan påverka individers benägenhet att begå brott. Dessa faktorer bidrar till att utrikes födda personer är överrepresenterade i brott.

Denna skeva fördelning av brottsligheten är inget som regeringen blundar för eller försöker dölja. Tvärtom har regeringen genomfört och fortsätter att genomföra ett stort antal åtgärder både för att minska segregationen och för att bekämpa brottsligheten.

Vi ska fortsätta att bekämpa brotten och dess orsaker, och de som begår brott ska ställas till svars för sina handlingar.

Anf. 34 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! För drygt en månad sedan publicerades en forskningsartikel med namnet *Swedish rape offenders – a latent class analysis* i Forensic Sciences Research. Artikeln bygger på det arbete som fyra forskare vid Lunds universitet har gjort när de har studerat alla domar rörande våldtäkt och försök till våldtäkt mellan 2000 och 2015 där gärningsmännen var mellan 15 och 65 år gamla. Totalt studerade man över 3 000 domar.

Studiens syfte var att bidra till ett bättre kunskapsläge om våldtäktsmäns bakgrund för att förhoppningsvis kunna underlätta det brottsförebyggande arbetet. En av de saker man kom fram till i studien var att 60 procent av dem som hade dömts var första eller andra generationens invandrare. Notera, fru talman, att denna tydliga överrepresentation återfanns utan att data korrigerades utifrån den berörda gruppens andel av populationen. Det säger sig självt att om man därutöver skulle ta hänsyn till första och andra generationens invandrades andel av den svenska populationen och korrigera siffrorna utefter det skulle överrepresentationen stiga och bli än mer påtaglig.

Ansvarig professor för studien, Kristina Sundquist, beskrev detta för Samnytt som ett bifynd i studien. Hon uttryckte sig så här: ”Invandrare var bara en variabel, och det blev ett ganska anmärkningsvärt fynd i och med det var många invandrare och utlandsfödda i den här gruppen.”

Detta bifynd är kanske ingen överraskning för oss som har vågat påtala hur samhällsutvecklingen faktiskt ser ut trots att det funnits politiskt korrekta ambitioner att lägga locket på och dölja verkligheten. Exempelvis har det som bekant inte genomförts några relevanta offentliga studier på temat på länge. Den senaste rapporten från Brottsförebyggande rådet på området kom 2005, men redan då såg man att överrisken för utrikes födda att misstänkas för våldtäkt var fem gånger högre än för infödda svenskar.

Samtidigt som ytterligare rapporter från Brå har lyst med sin frånvaro har andra försökt bidra till kunskapsläget. Expressen publicerade 2018 en granskning av alla som dömts för att ha deltagit i gruppvåldtäkter 2016 och 2017. Av de 43 män som hade dömts var det endast en som var född i Sverige med båda föräldrarna också födda här. De övriga 42 var första eller andra generationens invandrare.

Även *Uppdrag granskning* gjorde 2018 en kartläggning av våldtäktsdomar och utgick då från samtliga domar de senaste fem åren. I den kartläggningen framgick att 58 procent av dem som dömts för våldtäkt och försök till våldtäkt var födda utomlands. När det kom till överfallsvåldtäkter ökade utlänningars överrepresentation, och då var hela 80 procent födda i ett annat land.

Fru talman! Det går inte att förneka eller förringa detta, och hittills har Morgan Johansson misslyckats med att förklara det.

Varför tror Morgan Johansson att invandrare är kraftigt överrepresenterade bland våldtäktsmän?

Anf. 35 Justitie- och migrationsminister MORGAN  
JOHANSSON (S):

Fru talman! När det gäller det faktum att Tobias Andersson försöker få det till att det här är någonting okänt, någonting som det inte forskas på och någonting som man inte har brytt sig om påstår jag motsatsen. Det här är något av det mest beforskade i kriminologin. Det finns mängder av underlag från hela världen, vill jag påstå, om just frågor som etnisk bakgrund, invandring och brott.

Ja, invandrare är överrepresenterade i statistiken. Frågan man ska ställa sig är vad det säger om invandrare som grupp, det vill säga vilka slutsatser man ska dra om gruppen som sådan.

Kan man utifrån brottsstatistiken dra slutsatser om hela invandrargruppen, vilket Tobias Andersson far efter? Nej, det kan man inte göra, påstår jag. Det förstår man om man vet hur liten den grupp är som begår dessa brott. Hur många av de utlandsfödda männen i Sverige döms för våldtäkt? I just den studien landar det på någon enstaka promille av den totala gruppen. Det är orimligt att den enstaka promillen ska få representera hela invandrargruppen. Det förstår nog de allra flesta, om de tänker efter.

Men det är precis det som Tobias Andersson och andra främlingsfientliga politiker är ute efter. Det är precis så han vill att vi ska tänka; invandrare är kriminella, och de är farliga. Vi ska helst inte släppa in dem, och de som är här ska helst kastas ut. Det gäller inte bara männen. Också kvinnorna och barnen vill Sverigedemokraterna kasta ut. Ni har precis lanserat er idé om massdeportering av människor som kanske har varit här i många år.

Ni vill dra slutsatsen, utifrån att det gäller för någon enstaka promille av de utlandsfödda männen, att hela invandrargruppen är kriminell och

farlig. Den slutsatsen kan man inte dra. Det är inte rimligt. Det förstår man också om man tar steget vidare. Vi får se om Tobias Andersson kan följa med i resonemanget nu. Det är nämligen inte den enda statistiken där invandrare sticker ut. Det finns också annan statistik där invandrare sticker ut.

Invandrare är kraftigt överrepresenterade i brottsstatistiken, ja. Men de är också kraftigt överrepresenterade i gruppen vårdpersonal. Till exempel är 34 procent av alla läkare födda i ett annat land, 30 procent av alla undersköterskor är födda i ett annat land och 39 procent av alla vårdbiträden är födda i ett annat land. Också där finns en kraftig överrepresentation. Det kan jämföras med andelen utlandsfödda generellt sett i Sverige, som ligger på ungefär 20 procent. Det handlar alltså om 34 procent av alla läkare, 30 procent av alla undersköterskor och 39 procent av alla vårdbiträden.

Jag vill nu prova Tobias Anderssons argumentation. När det gäller att dra slutsatser om invandrare är han väldigt snabb att baserat på någon promille av männen dra slutsatsen att de är särskilt brottsbenägna eller särskilt farliga. Men vilka slutsatser drar han då av det faktum att invandrare också är kraftigt överrepresenterade i till exempel vården? Är invandrare generellt sett särskilt omhändertagande? Är de särskilt omvårdande? Är de särskilt empatiska? Drar han de slutsatserna? Det ska bli intressant att höra vad han har att säga.

För egen del spekulerar jag inte i vare sig det ena eller det andra. Jag har hand om brottsbekämpningsfrågorna. Min uppgift är att se till att den som begår brott ska lagföras för de brotten och att den som utsätts för brott ska få upprättelse. Det är precis därför vi har drivit fram de här stora straffrättsliga reformerna. Men för mig spelar det ingen roll om du är svart eller vit. Rättvisan ska gälla för alla.

Anf. 36 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag har på intet sätt i mitt tidigare inlägg gjort anspråk på att skuldbelägga hela gruppen invandrare. Jag tycker att det är problematiskt att det ofta slutar med att vi pratar om invandrare som ett stort kollektiv.

Jag tror att Morgan Johansson är medveten om att Sverigedemokraterna står bakom en behovsanpassad arbetskraftsinvandring till Sverige. Men det blir märkligt när Morgan Johansson i en debatt som rör hans sakfrågor väljer att flytta över diskussionen till att handla om etniciteten på dem som jobbar inom vården. Det är inte det som vi är här för att diskutera i dag. Vi är här för att diskutera hur vi kan säkerställa ett bättre brottsförebyggande arbete när det kommer till vålds- och sexualbrott.

Fru talman! Morgan Johansson faller ofta tillbaka på att det viktiga för honom inte är vem som begår brotten. Han anklagar också ofta mig och mina partikollegor för att bara bry oss om brott som invandrare begår. Förutom att han då sänker debatten till dagisnivå förringar han även problemet.

Jag bryr mig egentligen inte heller om vem som begår brott. Hela min ingång i kriminalpolitiken är att stå på offrens sida, stå upp för dem, straffa förövarna och agera för att förhindra att brott begås i framtiden. Men för att förhindra att brott begås i framtiden krävs det att vi har kännedom om vilka som begår brott i dag. Därför är jag glad över forskningsartikeln från forskarna i Lund som jag berörde i mitt förra inlägg. Ardavan Khoshnood,

docent i akutsjukvård och artikelns huvudförfattare, sa i en intervju med respektabla Riks att forskningsgruppen avser att fortsätta med studier på området. Han menar att denna rapport ökar kunskapsläget om vilka våldtäktsmännen är men att vidare studier behövs.

Fru talman! Vi måste ta våldtäktspandemin på allvar. I dag återfinns Sverige på plats sex i World Population Reviews data över länder med flest våldtäkter. De enda länderna i vilka det sker fler våldtäkter än i Sverige är enligt den statistiken u-länder som jag knappt kan uttala namnen på, likt Swaziland, Lesotho och Botswana. Det är inget trevligt sällskap. Därför blir jag frustrerad när Morgan Johansson förringar det underlag som jag nu har presenterat och i vilket det tydligt framgår att första och andra generationens invandrare är kraftigt överrepresenterade bland våldtäktsmän.

Fru talman! Trots att det är tydligt klarlagt vägrar Morgan Johansson att konstatera att invandringen har utgjort en kulturell belastning på Sverige. I stället kommer han med förklaringar om invandrares bristande arbetsmarknadsdeltagande, lägre inkomst, dåliga betyg och osäkra boendeförhållanden.

Tror Morgan Johansson på fullaste allvar att en i övrigt laglydig individ med sunda värderingar väljer att begå en våldtäkt för att lönen inte är tillfredsställande, för att man nyss har blivit varslad eller för att man är missnöjd med sin hyresrätt? Om den tesen vore sann, varför är då inte fattiga svenska pensionärer överrepresenterade bland våldtäktsmännen? Varför deltar då inte fler trångbodda svenskar i gruppvåldtäkterna?

Fru talman! Jag utesluter inte socioekonomiska faktorer påverkan, men Morgan Johansson måste komma upp med huvudet ur sanden, acceptera verkligheten och inse att det också finns en kulturell förklaring till delar av invandrares överrepresentation i våldtäktsstatistiken.

Anf. 37 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Tydligare kan det väl inte bli? Tobias Andersson börjar med att säga att han inte vill skuldbelägga hela gruppen. I nästa andetag säger han att invandrare utgör en kulturell belastning på Sverige. Vad är det om inte att skuldbelägga hela gruppen? Det är precis det han ägnar sig åt. Det är därför han för debatten på ett sådant sätt.

För egen del ger jag mig inte in i den typen av spekulationer. Jag föredrar att hålla mig till det som egentligen var Martin Luther Kings princip: Människor ska bedömas not by the colour of their skin but by the content of their character. Individer ska alltså inte bedömas utifrån sin hudfärg utan utifrån den karaktär som varje individ har.

Tobias Andersson driver dessa spekulationer av ett enda skäl; det är att peka ut enskilda grupper och hetsa grupper mot varandra. Det är ett klassiskt sverigedemokratiskt sätt att argumentera på. Jag har aldrig sett någon SD:are reagera särskilt starkt på något brott som har begåtts av någon som inte är invandrare, utan SD:are reagerar på brott som invandrare begår men försöker skyla över brott som svenskar begår. Det är en del i deras retorik.

Min ingång i detta är som sagt: Begår du brott ska du lagföras för det. Utsätts du för brott ska du få upprättelse för det. Det är därför som jag som justitieminister har drivit fram reformer på just det här området, som sagt inte minst på sexualbrottslagstiftningens område, som är mer genomgrip-

ande än någonsin. Vi har sedan 2018 en samtyckeslag på plats. Vi har sedan 2018 oaktssamhetsbrott på plats. Vi har skärpt straffen för grov våldtäkt. Vi har bättre stöd för brottsoffren. Polisen har 380 nya utredare som är speciellt inriktade på just brott med särskilt utsatta brottsoffer. Där ingår bland annat mäns våld mot kvinnor.

Vi kommer under kommande år att fortsätta prioritera mäns våld mot kvinnor och sexualbrott. Men jag kommer aldrig att låta de här frågorna bli något slags tummelplats för giftig främlingsfientlighet och hets mot invandrare. Det är alldeles för viktiga frågor för det.

Men Tobias Andersson har en annan ingång. Han vill använda den här statistiken för att försöka komma åt invandrare som grupp. Man kan använda statistik på olika sätt. Ja, det stämmer att invandrare är överrepresenterade när det gäller brott. Det är Sverigedemokraterna också, inte minst i den här kammaren. Det finns ingen riksdagsgrupp som har så många dömda ledamöter som Sverigedemokraterna har.

År 2018 gick Svenska Dagbladet igenom alla era kandidater i lokala och regionala val. Det visade sig att 7 procent av alla era kandidater hade åtalats för brott, vilket var skyhögt över alla andra partier. Likaväl som Sverigedemokraterna kan peka ut invandrare som en särskilt kriminell grupp kan jag fråga hur det kommer sig att också Sverigedemokraternas politiska kandidater är överrepresenterade i fråga om brott.

Då är det kanske inte så roligt längre. Det är kanske lite kul att använda statistiken för att hetsa mot invandrare när man är sverigedemokrat, men när statistiken används mot en själv är det kanske inte så roligt längre.

Jag har ingen anledning att spekulera i vare sig orsaker eller verkan. För mig är det viktigaste att se till att fortsätta att bygga ut rättsväsendets möjligheter att komma åt dem som begår brotten, förstärka de straffrättsliga möjligheterna för detta och se till att de som ska lagföras också lagföras.

Anf. 38 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Om det var så att det viktigaste för Morgan Johansson var att lagföra dem som begår brott och förhindra att fler begår brott i framtiden kan vi konstatera efter Morgan Johanssons tid vid den ministerpost han innehar att han har misslyckats kapitalt. Vi ser, som jag tidigare har redogjort för, att Sverige återfinns på plats sex i statistiken bland de länder som har flest antal våldtäkter. Det är ett kapitalt misslyckande. Jag har full förståelse för att Morgan Johansson inte vill stå här i riksdagen och ta ansvar för sin regerings och den förra regeringens bristande kriminalpolitik och de katastrofala effekter den har fått för det svenska samhället, inte minst för svenska flickor och kvinnor.

Om man tvingas ta ansvar, om man granskar den politiken, blir det alldeles uppenbart att på alla mätbara parametrar har det mer eller mindre gått åt fel håll. Vad gäller ungdomsrån, våldtäkter, gängkriminalitet och så vidare har man överlag misslyckats. Då förstår jag att Morgan Johansson vill flytta fokus med hjälp av retoriska frågor till mig. Men vi har samlats här för att debattera våldtäkter i Sverige och hur vi kan vidta åtgärder för att begränsa desamma. Där har Morgan Johansson hitintills fortsatt att lysa med sin frånvaro i svaren.

Det är uppenbart så att man kan säga att invandringen till Sverige, inte all invandring, men delar av massinvandringen till Sverige, har utgjort en kulturell belastning. Hur kan man annars förklara att 80 procent av över-

fallsvåldtäkterna under fem års tid har genomförts av personer som inte är födda i vårt land? Hur kan man annars konstatera att 42 av 43 granskade gruppvåldtäktsmän från 2016 och 2017 var första eller andra generationens invandrare? Det är en kulturell belastning. Våga erkänna det!

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Svar på  
interpellationer

Anf. 39 Justitie- och migrationsminister MORGAN  
JOHANSSON (S):

Fru talman! Tobias Andersson gräver för varje inlägg ned sig ännu längre ned i sin retorik.

Hur många av de utlandsfödda männen har dömts för dessa brott? Vi talar alltså om enstaka promille. Baserat på detta stämplat Tobias Andersson alla invandrare som en kulturell belastning. Det är totalt orimligt. Det spelar ingen roll hur länge du står och virrar med huvudet, men det är exakt vad Tobias Andersson har sagt i debatten. Han har stämplat dem som en kulturell belastning.

Är det en kulturell belastning att 34 procent av alla våra läkare är födda utomlands, eller att över 30 procent av våra undersköterskor och vårdbiträden har utländsk bakgrund? Är de också en kulturell belastning? Det är ett orimligt sätt att föra diskussionen på.

Tobias Andersson återkommer till sin hemmasnickrade våldtäktsstatistik där han jämför olika länder. Den statistiken har man gått igenom på längden och på tvären i många avseenden. Då framgår det att vid dessa jämförelser med olika länder tas inte hänsyn till att de har olika lagstiftningar. Det finns ett stort antal länder där våldtäkt inom äktenskapet inte är kriminaliserat. Det gjorde vi i Sverige 1965. Det finns ett ännu större antal länder som inte har den lagstiftning vi har nu i form av en samtyckeslagstiftning och oaktsamhetsbrott. Sverige har alltså en mycket bredare våldtäktslagstiftning än vad de allra flesta länder har. Det innebär att fler handlingar kommer att komma in i statistiken som våldtäkt. Det tycker jag är bra eftersom jag är för den typen av bred definition av dessa sexuella övergrepp.

Jag har varit med om att driva fram lagen. Sedan påstår Tobias Andersson att den inte har fått någon effekt. Men sedan vi fick samtyckeslagstiftningen på plats har antalet fällande domar i våldtäktsmål ökat med 75 procent och antalet åtal har ökat med 80 procent. Det är faktiskt ett resultat som till och med överträffar vad jag trodde att det skulle bli.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## **§ 9 Svar på interpellation 2020/21:526 om mängdrabatt vid flerfaldig brottslighet**

Anf. 40 Justitie- och migrationsminister MORGAN  
JOHANSSON (S):

Fru talman! Adam Marttinen har frågat mig om jag och regeringen tänker tillgodose riksdagens vilja att mängdrabatten vid flerfaldig brottslighet revideras så att fler brott genererar ett större påslag i straffmätningen.

Kampen mot brottsligheten är ett långsiktigt arbete som är högt prioriterat av regeringen. En central fråga för att minska brottsligheten och öka

tryggheten är att förbättra förutsättningarna för polisen att utföra sitt uppdrag. Här utgör utbyggnaden av Polismyndigheten en viktig del. Vid årsskiftet var vi mer än halvvägs mot regeringens mål om 10 000 fler polisanställda, och ytterligare nära 3 000 polisstudenter är på väg ut i verksamheten de närmaste åren. Det är en glädjande utveckling som på sikt kommer att göra stor skillnad för ett starkare samhälle och ett tryggare Sverige.

Den som begår flera brott ska få ett straff som står i proportion till brottslighetens allvar. Påföljdssystemet måste på ett trovärdigt sätt kunna hantera fall där någon vid samma tillfälle döms för flera brott. Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör föreslå ändringar i strafflagstiftningen i syfte att åstadkomma en skärpt straffmätning vid flerfaldig brottslighet.

Ett effektivt sätt att minska risken för flerfaldig brottslighet är att ingripa snabbare. Regeringen har beslutat om försöksverksamhet med ett snabbförfarande i brottmål. Försöksverksamheten har lett till ökad lagföring, kortare handläggningstider och ökad kvalitet i utredningarna. Regeringen har därför beslutat att försöksverksamheten ska fortsätta till 2022 och att den från den 1 januari i år byggs ut till delar av samtliga polisregioner i landet. Regeringen har också gett en särskild utredare i uppdrag att utreda ett permanent snabbförfarande i brottmål och andra åtgärder för en snabbare lagföring av brott.

Vidare har regeringen under förra mandatperioden skärpt återfallsregleringen på så sätt att fler gärningar ska behandlas som återfall i brott. Snabb lagföring och en skärpt återfallsreglering är åtgärder som tillsammans motverkar och markerar samhällets avståndstagande från upprepad brottslighet.

Regeringen har också reformerat sexualbrottslagstiftningen, och Sverige har nu den strängaste lagstiftningen vi någonsin haft. Genom reformen höjdes bland annat minimistraffet för grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn från fängelse i fyra år till fängelse i fem år. Men det behövs ytterligare åtgärder för att stärka lagstiftningen när det gäller sexualbrotten.

Regeringen har därför beslutat att en utredning ska se över bland annat straffskalorna för sexualbrotten och lämna förslag på de förändringar som kan behövas för att dessa i tillräcklig mån ska spegla brottens allvar. När straffen skärps för de enskilda brotten leder det också till att den samlade brottsligheten bestraffas strängare.

Regeringen arbetar dessutom vidare med genomförandet av 34-punktsprogrammet, vilket är det största paketet mot gängkriminaliteten någonsin i Sverige. Paketet omfattar ett flertal nya verktyg för de brottsbekämpande myndigheterna, hårdare straff, åtgärder för att bryta tystnadskulturen samt ett bättre brottsförebyggande arbete. Budskapet är glasklart – brott ska aldrig löna sig.

Det är viktigt att bekämpa såväl brotten som deras orsaker. Regeringen är beredd att vidta ytterligare åtgärder för att minska brottsligheten och öka människors trygghet.

Anf. 41 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret, som man kan sammanfatta som en redogörelse för vad regeringen har gjort snarare än ett svar på den fråga som faktiskt framgick av min interpellation.

Den fråga som jag vill att debatten ska kretsas runt handlar om mängdrabatten för flerfaldig brottslighet. Sverigedemokraternas uppfattning skiljer sig från regeringens, och vi har tillsammans med andra partier i justitieutskottet riktat ett tillkännagivande till regeringen om att skärpa synen på flerfaldig brottslighet.

Tillkännagivandet innebär att det ska ske en betydlig skärpning genom att dagens form av mängdrabatt ersätts av ett nytt system där de tre grövsta brotten ska tillmätas hela straffvärdet innan den så kallade asperationsprincipen tillämpas. Det är en hållning som vi har kunnat acceptera utifrån att det ser ut som det gör i dag. Det skulle innebära en rejäl framryckning för straffmätningen för dem som begår väldigt många allvarliga brott.

För Sverigedemokraternas del skulle man kunna slopa mängdrabatten för i princip alla brott som begås mot andra människor. Vi tycker att straffmätningen har ett värde utifrån ett brottsofferperspektiv. När man begår väldigt många brott, kanske mot flera olika personer, som står under samma åtal blir man i princip bara dömd för *ett* brott mot *en* person. Därmed lämnas de andra brottsoffren och deras kränkthet åt sitt öde.

Nyligen dömdes en man för 49 våldtäkter mot barn och 153 fall av grovt sexuellt övergrepp. Eftersom det stod under samma åtal blev den samlade straffmätningen, inklusive alla de rabatter som fortfarande finns efter sex år med den socialdemokratiska regeringen vid makten, cirka fyra år på anstalt. Utslaget på respektive brott skulle det kunna mätas till en veckas fängelse per våldtäkt mot barn.

Det är något som Sverigedemokraterna tycker är väldigt anmärkningsvärt, att vi fortfarande har en lagstiftning som inte beaktar det samlade klandervärdet i den mängd brott som begås när straff ska utmätas i domstol.

Om Sverigedemokraterna hade fått bestämma hade den här personen förmodligen aldrig kommit ut ur fängelset. Det tycker vi är en rimlig utgångspunkt för en person som är så uppenbart missanpassad till samhället, så hänsynslös mot andra människor och – ursäkta att jag talar klarspråk – så störd i huvudet att han kan begå 49 våldtäkter mot barn, av vilka det yngsta barnet var nedåt ett år.

Det är häpnadsväckande att vi har en regering som efter sex år vid makten anser att det är tillfredsställande att vi har det så här. Den största delen av straffrabatten i det här enskilda fallet är mängdrabatten, sett till antalet brott som har begåtts.

Nu har hela riksdagen – eller inte hela riksdagen men en majoritet i riksdagen – riktat ett tillkännagivande till regeringen om att något borde göras åt det här. Vi tycker att det är fel att man får så låga straff. Trots att man kan ha begått så väldigt många allvarliga brott som kan ha drabbat så väldigt många brottsoffer utmätts inte straff fullt ut för de brott som begåtts.

Tänker regeringen lyda det tillkännagivande som riksdagen har riktat till den om att skärpa straffen för upprepade brott?

Anf. 42 Justitie- och migrationsminister MORGAN  
JOHANSSON (S):

Fru talman! Till att börja med tänker jag inte torka på mig någon kritik för att inte ha skärpt straffen. Det är nämligen precis tvärtom. Jag tror inte att det finns någon justitieminister – i historien, nästan – som har skärpt straff i lika stor omfattning som jag har gjort.

Vi har skärpt straffen för så gott som alla de grova våldsbrotten. Vi har skärpt straffen för de allvarligaste narkotikabrotten. Vi har skärpt straffet för det grova vapenbrottet. Vi har skärpt straffen för sexualbrotten. Det senaste vi gjorde var att skärpa straffen för bland annat grov våldtäkt. Vi ser över straffmätningen för sexualbrotten även nu, inte minst straffskalorna, för att kunna göra ytterligare straffskärpningar.

Detta har också fått genomslag. År 2019 dömde svenska domstolar ut sammanlagt över 10 000 fängelseår. Det är en ökning med 30 procent på bara två år. Antalet utdömda fängelseår har alltså ökat kraftigt under vår period. Det beror på att man dömer fler gärningsmän nu än man gjorde tidigare och att man dömer dem till längre fängelsestraff.

Nej, jag tänker inte torka på mig någon kritik för att inte ha höjt straffen, för det har vi gjort – inte minst på det här området.

Det ser man också i kriminalvården. Vi har 1 000 fler frihetsberövade i dag än vi hade för ett par år sedan. Vi har 100 procents beläggning på anstalter och 100 procents beläggning i våra häkten, och Kriminalvården planerar att bygga ut med ytterligare ungefär 3 400 platser på tio år, alltså en ökning med 45 procent.

Ja, straffen har skärpts på så gott som alla områden vi pratar om här. Ja, det har fått genomslag i domstolarna. Ja, det har betytt att fler som begår brott nu sitter bakom lås och bom.

Då frågar Adam Marttinen hur man ska göra när det gäller mängdbrott, alltså många brott. Den diskussionen kan man såklart alltid föra. Utgångspunkten är att man ska ta hänsyn till den samlade brottsligheten. Det tycker jag är en rimlig utgångspunkt, för annars får man helt orimliga effekter.

Om vi skulle gå på Sverigedemokraternas linje fullt ut skulle det innebära att ett antal mindre brott plötsligt skulle ge mycket högre straff än straffet för ett grovt brott om man bara skulle plussa ihop allting.

Maxstraffet för stöld är två års fängelse. Maxstraffet för grov våldtäkt är tio års fängelse. Det skulle alltså räcka med fem stölder för att plötsligt kunna komma upp i samma maxstraff som för en grov våldtäkt. Jag tror att de flesta tycker att det är ganska orimligt.

Det är likadant med inbrott kontra grov våldtäkt. Minimistraffet för inbrott ligger på ett års fängelse, och minimistraffet för grov våldtäkt är fem års fängelse. Skulle alltså fem inbrott vara lika mycket värt som en grov våldtäkt? Det tycker jag också är helt orimligt.

Det blir effekten om man skulle gå Sverigedemokraternas linje hela vägen ut och bara plussa på straffen. Därför måste man hela tiden ta hänsyn till den samlade brottsligheten och göra en bedömning utifrån det.

Jag kan konstatera att vi har fått ett tillkännagivande. Ja, det har vi fått. Problemet med det tillkännagivandet är det inte finns någon finansiering. De partier som har gått samman om tillkännagivandet har inte skickat med pengar till det. Ni kunde komma överens om att vara för tillkännagivandet, men ni har inte kunnat komma överens om finansieringen av det.

Det går igen på punkt efter punkt. Senast Adam Martinens parti hade något inflytande över beslutsordningen i den här kammaren, när ni drev igenom en budget ihop med Moderaterna och Kristdemokraterna, då underfinansierade ni kriminalvården med 300 miljoner kronor.

Likadant gör ni nu. Ni står här och pratar om högre straff, men när det verkligen gäller är ni inte beredda att också skjuta till pengar till kriminal-

Anf. 43 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Jag förutsätter att ministern är läskunnig och kan läsa de budgetförslag som respektive parti lägger fram för varje år. Där kan han notera att vi sverigedemokrater har haft betydligt högre ambitioner än regeringen för varje år som vi lagt fram en budget för i den här kammaren.

Slutligen i den delen av diskussionen kan man bara konstatera att det är regeringens uppgift att ta hand om Finansdepartementet. Riksdagen kan staka ut en riktning, där tillkännagivanden ska vara en utgångspunkt, för hur regeringen ska arbeta med kommande lagförslag. Det är väl den ordningen vi måste ha här. Det ska väl inte vara så att riksdagen har hela ansvaret för finansieringen av statens finanser.

(Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S): Jo!)

Men för att återgå till det specifika ärendet: Det gäller mängdrabatten, och där får vi ett klart svar från regeringen att om man har begått *en* våldtäkt mot barn ska det vara precis lika illa som om man har begått 49 våldtäkter mot barn. Hur många brott man begår ska alltså inte spela någon roll för straffmätningen.

Vi har föreslagit från oppositionens sida att de tre grävsta brotten ska tillmätas sitt fulla straffvärde fullt ut innan den så kallade asperationsprincipen träder in. Jag har inget problem med att det skulle leda till att vissa personer får längre fängelsestraff än en person som bara begått brott mot *en* person.

Jag har inget problem med den principen, men den principen har regeringen problem med. Det är just det problemet som har lett till det fall jag läste upp här i dag, där en man får fyra års fängelse för 49 fall av våldtäkt mot barn och 153 fall av grovt sexuellt övergrepp. Det leder till fyra års fängelse, en veckas fängelse per grovt brott mot barn.

Jag har respekt för att man har en sådan principfast hållning från regeringens sida att man tycker att det här är rimligt. Uppenbarligen tycker regeringen att det är rimligt eftersom man efter sex år vid makten lämnar domstolarna åt ödet att döma ut sådana straff att en person kan begå 49 fall av våldtäkt mot barn och sitta fyra år i fängelse. Här ligger den stora skillnaden, såklart.

I *Ekots* dokumentärserie *Manipulatören*, som går på Sveriges Radio just nu, kan vi höra om en person som 2009 blev dömd för våldtäkt mot barn. Han har kommit ut, och under permissionen har han tagit kontakt med nya barn och begått nya sexuella övergrepp mot barn. Under tio års tid har han återkommit till forna brottsoffer och skapat nya brottsoffer. I det senaste fallet har han kartlagt över 3 000 flickor efter att ha avtjänat ett straff.

Det här är den lagstiftning som finns efter sex år med en socialdemokratisk regering. Det är liksom ingen olycka i arbetet. Det är väl övervägda principer från en rödgrön regering. Det här tycker regeringen är rimligt.

Låt mig bara säga att det finns ett alternativ i alla dessa fall, där man tar större hänsyn till brottsofferperspektivet. Vi är för förvaringsdomar, som finns i exempelvis Norge. Pedofiler med hög återfallsrisk ska inte

Svar på  
interpellationer

släppas ut över huvud taget. Finns det en hög återfallsrisk för personer som riskerar att begå brott mot barn ska de sitta kvar på anstalt; det är Sverigedemokraternas uppfattning.

Regeringens uppfattning kan vi ta del av i *Ekots* dokumentärserie *Manipulatören*. Där framgår resultatet av en rödgrön regerings värderingar när det gäller brottsoffer och brottslingar. Under tio års tid kan nya övergrepp begås mot nya barn för att man tycker att detta är en principiellt riktig uppfattning. Ska en våldtäktspedofil över huvud taget komma ut i samhället kan kemisk kastrering vara ett alternativ. Inte heller detta har regeringen övervägt.

Återigen – livsfarliga människor släpps ut, och livsfarliga människor belönas. Ju fler brott de begår, desto lägre straff får de för varje enskilt brott. Det är en principfast hållning från regeringens sida. Jag tycker att det är bra att vi har den här debatten, så att skillnaden mellan regeringen och Sverigedemokraterna klargörs.

Anf. 44 Justitie- och migrationsminister MORGAN  
JOHANSSON (S):

Fru talman! Till att börja med är det helt fel som Adam Marttinen påstår, att det inte spelar någon roll för straffmätningen hur många brott man begår. Så är det inte. Ju fler brott du begår, desto högre straff får du, såklart. Detta är inbyggt i det nuvarande systemet.

I det aktuella fallet var det väl inte fyra års fängelse? Det var sju år och sex månader – bara så att vi är korrekta. Domen var sju år och sex månader, inte något annat.

Det vi har gjort under de här åren är att vi, som sagt, har drivit fram den strängaste sexualbrottslagstiftningen någonsin. Vi har infört samtyckeslag och oaktshetsbrott, och vi har höjt minimistraffet för både grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn från fyra till fem års fängelse. Begår du flera sådana brott plussas det på så att straffmätningen ökar totalt – ett stort antal år kan läggas på. Så fungerar det. Jag bara pekar på att om man, som Sverigedemokraterna har sagt, ska plussa på varje enskilt brott riskerar det att få orimliga effekter. Fem inbrott skulle plötsligt ge ett högre eller lika högt straff som en grov våldtäkt. Det fungerar inte på ett bra sätt, tycker jag; det är orimligt.

Adam Marttinen säger att han inte över huvud taget tar ansvar för någon finansiering. Han stod till och med här och sa att riksdagen inte har hela ansvaret för finansiering av statsfinanserna. Jo, det är faktiskt det riksdagen har. Det är därför ni fattar beslut om budgetar. Det är riksdagen som har det fulla ansvaret för de beslut som fattas, även finansieringsmässigt.

Jag kan konstatera att det bakom tillkännagivandet inte finns någon gemensam finansiering från partierna i fråga. Sverigedemokraterna har satt av pengar i sin budget, men det finns ingen gemensam finansiering för detta tillkännagivande.

När man följer hur Sverigedemokraterna har uppträtt både i debatterna och i beslutet visar det sig att er politik inte hänger ihop över huvud taget. Ni har under dessa sex år haft ett tillfälle att påverka budgeten. Det gjorde ni hösten 2018, precis efter valet, när vi var en övergångsregering och inte kunde göra satsningar. Då tog ni chansen, ihop med Moderaterna och Kristdemokraterna, och trumfade igenom en budget här.

Vilka var då de stora delarna i den? Det var skattesänkningar på 20 miljarder. Det var nedskärningar på brottsförebyggande arbete. Och så var det en underfinansiering av Kriminalvården med över 300 miljoner kronor. Det första jag fick göra när jag återkom som justitieminister igen i januari 2019 var att hålla i ytterligare en halv miljard till Kriminalvården för att den skulle kunna lösa sin uppgift.

Det duger inte, fru talman, att stå här och prata om att vi måste höja straffen – särskilt inte om vi skulle ta steget fullt ut med era förslag som de ser ut nu – och sedan i nästa andetag inte vara beredd att anslå medel utan tvärtom underfinansiera Kriminalvården. Det finns fler exempel på just detta.

Vi håller nu som sagt på att bygga ut Kriminalvården kraftigt: 3 400 platser ligger i planen för de kommande tio åren. Då måste man kunna bygga fängelser. Vi hade långt framskridna planer på att bygga ett nytt fängelse i Svedala i Skåne. Vad gjorde Sverigedemokraterna då? Jo, då började man bilda opinion mot att denna anstalt skulle byggas, och till slut lyckades man få ett nej från kommunen. Vi tappade kanske två år i planeringen. Nu får vi bygga anstalten i Trelleborg i stället.

Återigen – det duger inte att stå här och prata sig varm för mer och högre straff om man samtidigt inte klarar av att finansiera de saker man vill göra och om man lokalt dessutom motverkar precis de investeringar vi måste göra för att klara av det.

Svenska domstolar dömde som sagt 2019 ut över 10 000 fängelseår. Det var en ökning med 30 procent på bara två år. Detta är en effekt av de straffskärpningar vi har gjort, och vi kommer att fortsätta att gå den vägen.

Anf. 45 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ministern om att vi talar genom talmannen och inte använder ”ni” eller ”du”.

Anf. 46 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Det är alltså en riksdagsmajoritet som bär ansvaret för den budget som processas genom riksdagen, inte ett enskilt oppositionsparti. Därför är det märkligt att det kommer ett sådant krav på Sverigedemokraterna som enskilt oppositionsparti – att vi skulle komma med fullständig finansiering för ett tillkännagivande i Sveriges riksdag. Det är ett nytt besked från regeringens sida att varje tillkännagivande måste komma med full finansiering för att behöva beaktas från regeringens sida. Jag tror inte att det är så det är tänkt. Ministern får gärna klargöra om detta är en ny principiell inställning till tillkännagivanden från regeringens sida på den här punkten.

Bortsett från detta finns det en tydlig skillnad mellan regeringen och Sverigedemokraterna, som jag har tydliggjort i mina inlägg denna förmiddag. Vi tycker att det är orimligt och att det kanske rör sig om en särskild skicklighet från regeringens sida när man säger att man har gjort så extremt mycket för att nå en skärpning. Ändå har vi domstolar som mycket riktigt dömer ut sju och ett halvt års fängelse, vilket i praktiken innebär fyra år på anstalt med tanke på frigivningen efter två tredjedelar av tiden. Det var det jag refererade till: att man sitter fyra år på anstalt. Detta blir straffet för 49 våldtäkter mot barn och 153 fall av grovt sexuellt övergrepp. Det är resultatet efter regeringens alla ansträngningar under sex år.

Detta kan man givetvis vara stolt över. Jag har inget emot att regeringen är väldigt stolt över allt man gjort. Men jag kan också, å min sida, vara väldigt missnöjd med att det är så här resultatet ser ut. Det är ingen hemlighet för justitieministern att Sverigedemokraterna har haft högre ambitioner för både finansiering och politisk framtoning när det gäller straffskärpningar under de sex år som regeringen har suttit vid makten. Detta borde vara bekant för ministern, kan man tycka.

Då landar man i slutsatsen att Sverigedemokraternas politik hade gett ett annat resultat. Vi hade burat in pedofilerna; regeringen släpper ut dem.

Anf. 47 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Fru talman! Nej, det är snarare tvärtom. Den här regeringen har skärpt straffen just när det gäller våldsbrotten. Det gäller inte bara sexualbrott utan också grova våldsbrott generellt sett, vapenbrott, allvarliga narkotikabrott och en lång rad andra. Det gör att domstolarna nu dömer fler, och de som döms sitter också längre.

Dessutom har vi gjort en annan sak, apropå det som Adam Marttinen tar upp om villkorlig frigivning. Från och med den 1 maj kommer vi att ha en ny regel på plats, som säger att om du missköter dig i fängelset och inte deltar i den behandling du ålagts riskerar du att få sitta tiden ut. Då kan det mycket väl bli sju år och sex månader. Detta är ytterligare en skärpning vi har gjort. Vi tycker nämligen att det ska löna sig att ändra sitt liv, men det ska också straffa sig att inte göra det. Det tycker vi är en rimlig princip att hålla sig till.

Sedan återigen till detta med tillkännagivanden och finansiering. Riksdagen kan ju fatta beslut om olika önskelistor över saker man skulle vilja göra. Jag bara påpekar att detta tillkännagivande innebär ganska kraftiga kostnadsökningar, och den majoritet som står bakom tillkännagivandet är inte överens om hur det ska finansieras. Fortsätter man att jobba på detta sätt från oppositionens sida blir det till slut en ohanterlig situation. Då kommer man att urholka statsfinanserna på ett sätt som gör att vi får väldigt svåra bekymmer.

Jag tycker att oppositionen innan man driver fram ett tillkännagivande även ska tänka igenom hur finansieringen ser ut. Annars kommer vi att hamna i mycket svåra situationer framöver. Då hamnar man i precis den svårighet som Adam Marttinen har haft i denna debatt, nämligen att man står och talar sig varm för straffskärpningar och samtidigt i realiteten, när man trycker på knappen och röstar igenom saker här, underfinansierar till exempel Kriminalvården.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## **§ 10 Svar på interpellation 2020/21:534 om handeln med hästar**

Anf. 48 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Sofia Westergren har frågat mig om jag tänker ta några initiativ för att undanta hästhandel från konsumentköplagen så att all handel med häst i stället går under köplagen.

De senaste åren har det pågått ett arbete inom EU för att modernisera reglerna på konsumenträttens område. Arbetet har resulterat i två nya EU-direktiv. Som Sofia Westergren känner till har en utredning lämnat förslag på nya konsumentköpregler som ska genomföra direktiven i Sverige.

En väl fungerande konsumentmarknad är viktig för alla – för näringsidkare, för konsumenter och för samhället i stort. Det gäller även handel med levande djur. Handeln ger ekonomisk tillväxt, bidrar till sysselsättningen och tillgodoser människors behov. En grundläggande förutsättning för detta är att det råder en god balans mellan köpare och säljare.

Konsumentköplagen gäller vid köp av levande djur, och så har det varit under lång tid. Det handlar om kommersiell verksamhet, och prislappen på vissa djur är betydande. Många köpare befinner sig också i ett kunskapsunderläge gentemot säljaren. Utredningen har ansett att det även fortsättningsvis bör finnas ett grundläggande konsumentskydd vid djurköp.

Utredningen har lämnat förslag som försöker komma till rätta med problem som uppmärksammats och samtidigt värna det skydd som enskilda djurköpare anses behöva. Utredningen lämnar förslag om en undersökningsplikt för konsumenten och om en möjlighet att avtala bort den så kallade omvända bevisbördan för säljaren.

Förslagen har remissbehandlats och bereds nu i Regeringskansliet. Målsättningen är att en lagrådsremiss ska kunna beslutas senare i vår.

Anf. 49 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Djuren behöver räddas från konsumentköplagen. Jag har debatterat frågan tidigare med justitieministern, då med fokus på att djuren far illa på grund av konsumentköplagen.

Fru talman! Jag tror att även justitieministern håller med om detta. Därför vill jag med den här debatten visa att konsumentköplagen förstör situationen även för privatpersoner.

I mitt första anförande ger jag lite bakgrund, och i mitt andra anförande kommer jag att förklara varför konsumentköplagen inte är bra för privatpersoner som köper dyrare djur.

Jag har inför debatten pratat med flera personer med ett internationellt perspektiv för att förstå det som hänt i Sverige och hur det ser ut i andra länder. Samtliga dessa personer är samstämmiga om att konsumentköplagen och försäljning till privatpersoner i Sverige sticker ut på ett negativt sätt.

Utredningen, som ligger på regeringens bord, är bra och tar upp det som gör att levande djur inte ska omfattas av konsumentköplagen. I utredningen står det att djur far illa. Allt står där tydligt och klart, fru talman. Det står också att vad som nu kommer att göras är ett politiskt ställningstagande. Utredaren gör några noteringar om vad som kan göras och poängterar tydligt att det är politiken som avgör.

Det finns noteringar om en undersökningsplikt för djur som kostar en tiondels basbelopp. En tiondels basbelopp är knappt 5 000 kronor, fru talman. Jag vill informera justitieministern om att det kostar 7 000 kronor att avliva en häst. Sedan står det att djur ska kunna säljas i befintligt skick. Moderaterna vill rädda hästar och alla andra levande djur undan konsumentköplagen.

Bara skadestånden kan i Sverige gå på flera hundratusen, och det är inte kopplat till hästens värde. En rättsprocess kan alltså leda till personlig

konkurs för en säljare. Utredningen noterar att skadestånd kan ges ett tak som blir högst köpesumman.

Hästjuristen Malin Wikström, med tio års erfarenhet av hästjuridik, säger att hon gärna avstår alla de processer som konsumentköplagen skapar. Är det fel på hästen fungerar köplagen. Konsumentköplagen behövs inte. Malin berättar också om säljares gråt när de får tillbaka sin häst efter en rättsprocess. Det är en häst som är mager, introvert och en skugga av sitt forna jag. Kanske går den att rädda, kanske inte.

Hästar är dyra. Jag kan ge alla åhörare en inblick i vad det rör sig om för belopp. En häst av normalstandard kostar mellan 75 000 och 150 000 kronor. Det är en häst som presterar i lätta klasser. Vill man ha mer av sin häst kostar den hästen mellan 300 000 och 1 miljon. Hästar man ser på tv kostar runt och över 10 miljoner kronor. Det som vi ska ha med oss i debatten är att privatpersoner köper hästar för stora pengar, och här hänger inte konsumentköplagen med.

Jag pratade med Helena Torstensson, som jobbar både hos Paul Schockemöhle i Tyskland och i Flyinge i Sverige. På stuteriet i Tyskland föds 1 500 föl, och 600 hästar rids årligen in. Helena reflekterar över att det utomlands är mer företag och profession. Sverige har tyvärr en försäkringstradition där hästar döms ut och ekonomisk ersättning betalas ut. Helena menar att köparen behöver ta mer ansvar. Hon har sett att köpare som inte vill göra jobbet med hästen hellre tar utvägen att avliva den. Det är sorgligt och oacceptabelt.

Fru talman! Justitieministern får gärna utveckla vad som här menas med befintligt skick och ge en konsekvensbeskrivning av det.

Anf. 50 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Hästnäringen i Sverige är väldigt stor. Inte minst fru talmannen vet att hästnäringen är väldigt stor i Gävleborg. Det finns uppemot 360 000 hästar. Branschen omsätter 31 miljarder, och den har skapat 17 000 jobb i Sverige.

Den som vill sätta sig in mer i frågan om konsumentköplagen och varför den är olycklig kan lyssna på Hästpartiets podd. Eller man kan lajka Hästpartiet på Facebook.

Vad handlar då denna fråga om, fru talman? Jo, 2017 gjorde civilutskottet ett tillkännagivande till regeringen, som riksdagen ställde sig bakom, om att man i konsumentköplagen skulle ta större hänsyn när det gäller köp av levande djur.

När tillkännagivandet kom konstaterade LRF och Hästnäringens Nationella Stiftelse, HNS, att det var ett välkommet besked. Det var ett välkommet beslut. På LRF:s hemsida skrev man klart och tydligt: I dagsläget gör konsumentköplagen att en näringsidkare kan riskera att få köpa tillbaka hästen efter en lång tid till avsevärt högre summa än köpeskillingen. Dessutom riskerar djurskyddet att bli lidande vid långa tvister mellan köpare och säljare.

Detta är något som LRF och hästnäringen har jobbat med under många år. Man har nämligen konstaterat att lagstiftningen inte fungerat tillräckligt väl. Ordföranden för LRF Häst kommenterade beslutet genom att säga: Det är otroligt glädjande och verkligen en framgång för oss som arbetar för hästnäringens förutsättningar. Det är utmärkt att man äntligen tar den här saken på allvar och inser att vi måste hitta ett rimligt sätt att hantera

konsumentlagstiftningen baserat på kännedomen om att levande djur är just levande djur och inga materiella varor.

Juristen på LRF Konsult, som är expert på konsumentlagstiftning kopplad till häst, såg också mycket positivt på tillkännagivandet: Detta ger utrymme att skapa en förändring som ger en efterfrågad balans på marknaden och större förståelse samt respekt för den här typen av komplicerade transaktioner. Levande djur ska inte likställas med kapitalvaror på ett sådant sätt som dagens lagstiftning föranleder, eftersom det inte är förenligt med varans natur och de särskilda komplikationer som levande djur för med sig. Det är min uppfattning att lagstiftningen hämmar många aktörer från att ingå avtal med konsumenter med rädsla för att köpet ska återgå samtidigt som det finns konsumenter som inte lyckas hävda sin rätt med anledning av bristande underlag.

Man såg alltså fram emot den förändring som skulle ske.

Konsumentverket vill däremot inte göra några förändringar i lagen. De säger så här i sitt remissyttrande över förslaget: Konsumentverket har noterat att det finns svårigheter när det gäller att vid försäljning av levande djur bedöma huruvida fel föreligger och tidpunkten för när fel har uppkommit. Konsumentverket anser dock att näringsidkaren har bättre möjligheter än konsumenten att göra sådana bedömningar. Konsumentverket menar mot denna bakgrund att konsumentköplagens regler, precis som tidigare, ska tillämpas fullt ut vid köp av levande djur utan beloppsgränser, undersökningsplikt eller andra begränsningar.

Vi har alltså två aktörer som står mot varandra. Å ena sidan har vi Konsumentverket, som säger att inga förändringar behövs. Å andra sidan har vi experterna på LRF och i hästnäringsen, som säger att lagstiftningen inte funkar.

Jag skulle vilja veta: Hur kommer ministern att beakta LRF:s synpunkter i det kommande lagförslaget?

Anf. 51 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tar vid där Lars Beckman slutade. Mitt emellan två parter står alltså ett levande djur. Enligt konsumentköplagen ska ett fel som visar sig inom sex månader antas ha funnits vid köptillfället. Ett problem med att konsumentköplagen tillämpas vid köp av häst, och även andra djur, är att hästen till sin natur är föränderlig, precis som andra levande djur. Det händer saker varje dag.

Man brukar också säga att det är ganska vanligt att en häst får skador under första året hos en ny ägare. Det kan handla om att man rider på ett annorlunda sätt, att man har annan utrustning, ett annat underlag i ridhuset eller att hästen har andra hagkompisar att busa med. Det kan vara massor av saker som påverkar, och en häst är ändå en häst. Det är ett levande djur.

När en köpare upptäcker ett fel ska han eller hon bevisa att det är ett sådant fel som ger grund för att häva köpet. Därefter är det upp till säljaren att bevisa att felet inte förelåg vid överlämnandet. Det här kan faktiskt vara näst intill omöjligt. Fullt ansvar kan utkrävas av säljaren även om felet inte framgick vid en veterinärbesiktning eller ens vid en röntgen.

Vid överlåtelse av begagnade varor anges ofta att köpare kan hävda fel om varan är i sämre skick än vad köparen med fog kunnat förutsätta. Det säger sig självt att det kan vara omöjligt att bevisa när ett fel uppstod. Skada kan ju uppstå även vid ett gott och ansvarsfullt omhändertagande

just när det gäller djur. Det handlar om levande djur som kommer i kläm i lagstiftningen – en lagstiftning som vi människor har beslutat om.

Nu har detta utretts, och utredningen är klar. Men hör och häpna: Underlaget som finns på regeringens bord säger att djuren ska vara kvar i konsumentköplagen, detta trots att utredningen påvisade brister ur ett djurskyddsperspektiv och att Sverige också har varit drivande i EU om frågan att levande djur skulle undantas konsumentköplagen.

Som jag sa: Lagen är enbart till för att skydda och stärka konsumenters ställning gentemot näringsidkaren. Men det finns inget skydd för djuret. Inte heller länsstyrelsens djurskydd är anpassat för att kunna träda in i sådana här situationer.

I går besökte jag en veterinär, fru talman. Vi samtalade naturligtvis om en massa saker, men vi kom också in på konsumentköplagen. Veterinärer, jurister och advokater – alla vittnar om att mer än hälften, kanske till och med 70 procent, av alla processer egentligen handlar om att köparen helt enkelt inte är nöjd med sitt köp. Hästen kanske bockar och stegrar eller kanske inte alls presterar vad man hade tänkt sig. Den kanske inte var den där fina lilla ponnyn som man hade tänkt sig, utan det var en levande häst med ett eget humör.

Då finns det de som drar igång med att leta fel, och det är ju faktiskt så att om man håller på och röntgar en häst så kan man hitta saker som kanske egentligen inte visar att det är något fel. Men det finns där, och då kan man hävda att det är detta som gör att man vill lämna tillbaka hästen.

Eftersom konsumentköplagen har blivit någon form av förlängd ångervecka upp till tre år bedöms det ganska rättsosäkert, och företag drar sig nu för att sälja hästar till privatpersoner. Hur skulle det då bli? Som ministern säkert förstår finns det massor av människor som är engagerade i den här frågan och som lyssnar nu och väntar på hur det ska bli. Man är engagerad i olika grupper i sociala medier; Lars Beckman nämnde Hästpartiets sida på Facebook.

Alla dessa undrar nu om Sveriges regering tänker ta några initiativ till att undanta hästhandel från konsumentköplagen, så att handeln går via köplagen eller kanske till och med har en egen lagstiftning.

Anf. 52 Justitie- och migrationsminister MORGAN  
JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi har kanske olika ingångar här fast ändå inte, för det finns ju en kompromissmöjlighet i de här olika intressena.

Först måste man vara klar över att det är olika intressen som står mot varandra. Jag uppfattar att Moderaterna står för ett ensidigt näringsintresse, där ni vill försvaga konsumentskyddet kraftigt. Det står inte jag för. Jag menar att också konsumenten måste ha ett starkt skydd i de här näringarna. Det måste finnas en balans mellan säljare och köpare. Det är inte bara säljare som har rättigheter utan också köpare.

Man har rätt att kunna räkna med att den häst som man köper är frisk och att den fungerar som avsett, till exempel som riddjur. Om den inte gör det måste man ha möjlighet att få rätt i efterhand. Om du köper en häst och så visar det sig efter två tre veckor att den inte är frisk och du inte kan rida på den som själva tanken var, då står du plötsligt där med en utgift som kan vara väldigt stor. I vissa fall kan det vara helt uppenbart att felet fanns redan från början och att du i själva verket har blivit lurad. Menar ni då att

köparen ska stå sitt kast, trots att han eller hon har blivit lurad? Är den moderata positionen att köparens rättigheter inte spelar någon roll utan att säljaren, näringsidkaren, ska ha alla rättigheter?

Jag tycker inte att det är rättvist. Jag tycker inte alls att det är bra. Man kan inte bara ställa köparen helt rättslös.

Det är den här balansen mellan köpare och säljare som är bakgrunden till att den omvända bevisbördan finns under de första sex månaderna. Det vill säga om hästen under de första sex månaderna visar sig ha sådana hälsoproblem att man till exempel inte kan rida på den räknar man med att det var ett ursprungligt fel, och då är det säljaren som måste bevisa motsatsen.

Det här har varit omstritt under lång tid, och därför tillsatte vi den här utredningen. Det fanns också ett tillkännagivande i botten. Utredaren föreslår som sagt en kompromiss, det vill säga ett förslag om att köpare ska ha en undersökningsplikt och också att den omvända bevisbördan ska kunna avtalas bort vid köp av dyrare djur, alltså där köpet ligger på lite drygt 5 000 kronor, en tiondel av basbeloppet. Vid köp av dyrare djur ska man alltså kunna avtala bort den omvända bevisbördan.

Jag tycker att det verkar vara en rimlig lösning, men vi bereder som sagt var fortfarande förslagen. Vi är dock i slutskedet av beredningen, och som jag skriver i interpellationssvaret räknar jag med att vi kan gå till Lagrådet nu i vår och ha en proposition till sommaren så att ni kan se hur förslaget kommer att se ut.

Vi får se hur vi hamnar i alla detaljer, men det är inte aktuellt att kraftigt försvaga köparens rättigheter på det sätt som ni verkar vilja. Jag menar att också köparen har rättigheter och inte bara den som säljer hästen.

Anf. 53 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Ministern vill ha ett starkt konsumentskydd, och det vill Moderaterna också ha. Konsumentköplagen är dålig även för privatpersoner. Lagen utestänger från hästaffärer. Lagen gör att privatpersoner inte kan få den hjälp de behöver vid hästaffärer av hästkunniga människor som har enskilda firmor eller företag.

Hästföretagaren och tävlingsryttaren Erika Lickhammer van Helmond är bosatt i Holland. Hon och hennes man blev årets företagare. Erika är tydlig med att hon inte säljer hästar till privatpersoner i Sverige. Stämningar som hon hör om i Sverige förekommer inte i Nederländerna, kanske för att hästhandel där i huvudsak sker mellan företag.

Jag läser ur Erikas krönika i branschtidningen Ridsport: ”På grund av lagen väljer fler och fler hästföretagare att inte sälja till privatpersoner, vilket drabbar både säljarna ... och köparna som inte längre kommer att kunna köpa häst i Sverige. Se på Sveriges avel, den är oerhört framgångsrik internationellt ... men en efter en tvingas även uppfödarna att lägga ner på grund av konsekvenserna av denna omdiskuterade lag.”

Lisen Bratt Fredricson har tävlat på den högsta nivån ända till OS. Lisen är bekymrad över att svenska uppfödare inte använder sin fulla potential till att föda upp hästar, eftersom de begränsas av konsumentköplagen. Uppfödare berättar att de endast säljer föl till privatpersoner för att reklamationstiden på tre år ska passera innan hästen presterar maximalt.

Prot. 2020/21:101

26 mars

Svar på  
interpellationer

Lisen berättar också om att hon ser att många som köper häst behöver stöd. Här uppstår ett dilemma, för om Lisen ger det stödet kan hon få ansvaret enligt konsumentköplagen.

Lagen är likt en magnet något som fäster så fort en enskild firma eller ett företag finns i närheten av handeln med häst. Konsumentköplagen utesluter alltså det stöd som ovana hästköpare behöver.

Ett rättsfall som pågår just nu får bli ett exempel på hur illa det kan gå. En tävlingsryttare hjälper sin granne och har bra kontaktnät. Vid en tävling i Europa tas en häst med till grannens dotter i ryttarens lastbil. Ryttaren tar ingen ersättning utan vill bara vara sjyst. I dag är ryttaren stämd i enlighet med konsumentköplagen.

Det går inte att avtala bort konsumentköplagen, så lagen utesluter privatpersoner från att göra affärer.

Fru talman! Paradoxalt har Sverige även blivit Europas avstjälpningsland. Det finns därför skäl att se över och stärka privatpersoners handel med häst. Förut var Italien landet för dessa hästar. I dag är det Sverige som är mottagare av lastbilstransporterna från kontinenten.

Men vad är det för mening med att ha en lag som utesluter och försvårar för konsumenterna? Ska politiken skydda privatpersoner så till den milda grad att de utesluts från att köpa häst? Är det vad regeringen vill?

Jag vill vara tydlig med att en säljare som handlat mot tro och heder ska bära ansvar. Den säljaren sätts åt även i köplagen. Det är inte tal om annat, fru talman.

Jag vill fråga justitieminister Johansson om han vill att privatpersoner ska uteslutas från hästhandel.

Kritik finns om att konsumentköplagen bidrar till oskäligt höga skadestånd. Notering i utredning finns till ett skadeståndstak som kopplas till köpesumman. Vill justitieministern utveckla vad som är målet och vad som kan uppnås med detta tak? Vi vet att privatpersoner kan köpa en häst för 1 miljon kronor och att skadeståndet då blir 1 miljon kronor till. Det blir samma konsekvens, att en säljare går i personlig konkurs.

Anf. 54 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag vet inte om ministern verkligen menade det han sa. Men i mitt inlägg, fru talman, redogjorde jag för vad LRF, LRF Häst och Hästnäringens Nationella Stiftelse hade sagt. Detta ger utrymme att skapa en förändring som ger en efterfrågad balans på marknaden och större förståelse samt respekt för den här typen av komplicerade transaktioner.

Då står ministern här och säger: Moderaterna vill ta bort konsumentskyddet! Är det den positionen ni har?

(Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S): Just det.)

Så är det inte. Jag tycker att det är oförskämt mot LRF, mot LRF Konsult och mot Hästnäringens Nationella Stiftelse att anklaga seriösa organisationer för att vilja ta bort konsumentskyddet. Hela debatten handlar ju om att man ska förbättra konsumentskyddet så att det verkligen blir effektivt. Det var det som jag läste upp här. Ministern kan naturligtvis gå in och läsa själv på LRF:s sida.

Hela poängen är att dagens konsumentskydd inte funkar. Det är inte till gagn för konsumenten därför att det leder till att det helt enkelt inte görs affärer, som jag sa i mitt första inlägg. Det innebär att man i princip har ett obefintligt konsumentskydd. Man måste alltså ha ett relevant konsumentskydd.

Jag skulle önska att ministern hade en lite mer ödmjuk attityd till LRF, LRF Konsult och hästnäringen. Det är ingen som vill försämra, utan hela denna interpellationsdebatt handlar om att man vill förbättra dagens situation.

Anf. 55 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Självklart ska det finnas ett konsumentskydd. Jag har själv blivit lurad vid hästköp, så jag om någon vet att detta är viktigt.

Ministern var inne på skador som visar sig efter två tre veckor. Jag kan också tycka att det är en rimlig tid. Men i Sverige är tiden väldigt mycket längre i dag. Tidigare fanns det en lagstiftning i Danmark som innebar 28 dagar. Det kan tyckas vara lite rimligare än att man ska ha flera månader på sig, just med tanke på det som jag sa tidigare om att många skador uppkommer i början och kanske till och med under det första året när man har köpt en ny häst.

Det är vi människor som kan påverka lagstiftningen. Det är faktiskt vi här inne som har möjlighet att göra det. Hästarna kan inte påverka någon lagstiftning alls. Det är vi människor som behöver ta ansvar för de djur som vi äger. Vi har ett långtgående ansvar. Detta handlar om levande djur. Att reklamera ett kylskåp är faktiskt mycket enklare. Det står bara där det står. Vid en eventuell tvist fortsätter kylskåpet att stå där det står. Men om man ska reklamera en häst lever hästen vidare hela tiden. Och om du som säljare vill kontrollera hur hästen har det, eftersom du har ansvaret för den och kan behöva ta tillbaka den, får du alltså inte besöka den eller ta ansvar för det levande djuret. Det är i detta fall som hästarna kan komma i kläm.

Ministern var inne på dessa två tre veckor. Då måste ministern också se att det är uppenbara skillnader mellan kylskåp och hästar. Det behöver vi ta ansvar för, så att det blir enklare för alla men fortfarande ett konsumentskydd när man ska köpa och sälja levande djur.

Anf. 56 Justitie- och migrationsminister MORGAN  
JOHANSSON (S):

Fru talman! Till att börja med kan jag konstatera att köplagen och konsumentköplagen är olika på det sättet att konsumenterna har en starkare ställning när det gäller handel inom ramen för konsumentköplagen än inom ramen för köplagen. Köplagen reglerar framför allt handel mellan näringsidkare och där de står på en mer jämbördig nivå i förhållande till varandra. På grund av det har man infört en konsumentköplag för att kunna se till att den svagare parten ibland i en sådan här relation får en starkare ställning än vad som gäller inom ramen för köplagen. Det innebär att om man lyfter ut dessa affärer helt och hållet från konsumentköplagen försvagas konsumentens ställning. Det är bara så. Sedan kan ni ha vilket tonläge som helst i debatten. Men det är bara så. Lyfter man ut detta från konsumentköplagen till köplagen försvagar man konsumentens intressen och konsumentens ställning.

Sedan behöver ni i Moderaterna inte skämmas för att ni står för näringsintresset här, för det gör ni då. Det är hästhandlarintresset och näringsintresset som ni står för – okej – och det finns organisationer som driver dessa frågor.

Men det som jag säger är att man inte kan gå så långt att man helt försvagar konsumentskyddet vid dessa affärer. Då måste det finnas någon som faktiskt balanserar detta, och det är det som jag står för. Den som blir lurad i en sådan affär måste helt enkelt ha en möjlighet att få rätt i den situationen. Går man hela vägen, som en del tydligen vill göra, försvagar man konsumentintresset väldigt kraftigt. Dit vill jag inte gå.

Då finns det ett utredningsförslag som innebär en undersökningsplikt och en möjlighet att avtala bort den omvända bevisbördan som i dag gäller för de första sex månaderna. Det är detta förslag som vi arbetar med. Ingen av er har kommenterat – vi får kanske höra det i slutinlägget – vad ni tycker om denna kompromiss i så fall. Men jag tycker att den verkar vara väl avvägd. Då innebär det bland annat att man kan avtala bort denna kontroversiella del när det gäller den omvända bevisbördan eller utforma en egen regel i ett avtal mellan köpare och säljare för vad som ska gälla under exempelvis den första tiden. Det blir en annan situation då, och då tror jag att det blir lättare att komma överens. Det kanske kan lösa en del av dessa problem.

Vi jobbar alltså med detta lagförslag, och tanken är att vi ska lämna en lagrådsremiss lite senare i vår och sedan en proposition till sommaren.

Men det som jag har sagt här är att vi inte tänker gå hela vägen och så kraftigt försvaga konsumenternas rättigheter, som det verkar som att Moderaterna är ute efter.

Anf. 57 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag blir lite förtvivlad när jag hör justitieministerns svar.

Jag vill göra en liten sammanfattning. Vi vet att hästar far illa på grund av konsumentköplagen. Vi vet att privatpersoner utestängs från hästköp. Det stöd till privatpersoner som de så väl behöver utestängs på grund av konsumentköplagen. Hästföretagare lägger ned eller begränsar sin verksamhet till enbart sådant som omfattas av köplagen.

Det finns heller inte möjlighet att slippa konsumentköplagen. Om jag som privatperson köper en häst kan jag inte få lov att slippa konsumentköplagen. Jag hör hästföretagare säga att de i stället för att sälja till en privatperson hellre säljer hästen för kanske 200 000 till, med köplagens regler. Vi hör hästjuristen Malin Wikström säga att hon gärna slipper alla rättsprocesser som har med konsumentköplagen att göra. Den är nämligen inte rättvis.

Konsumentköplagen togs fram för döda ting. När man köper ett kylskåp av en stor vitvarukedja funkar konsumentköplagen utmärkt för att stärka köparens roll, men den som ska köpa en häst för kanske flera hundra tusen och behöver stöd och hjälp kan inte få inte det. Vi hörde Lisen Bratt Fredricson säga att hon inte kan hjälpa sin granne att köpa en häst, för då hamnar hon i kläm som mellanhand och får konsumentköplagen smetad på sig.

Jag vill ytterligare en gång höra med justitieministern: Kan du se att konsumenterna – privatpersonerna – hamnar i kläm i konsumentköplagen?

Fru talman! Jag skulle nog vilja säga att konsumenterna riskerar att hamna ännu mer i kläm om vi skulle göra som Moderaterna vill och helt undergräva deras rättigheter. Det skulle nämligen innebära att den som blir lurad vid ett köp får stå sitt kast, så att säga. Man skulle ha mycket mindre möjligheter att få upprättelse och få affären att gå tillbaka. Även om det var fel på hästen från början och säljaren visste om det kommer man som köpare att få stå sitt kast, helt enkelt, utan möjlighet alls att få upprättelse. Det är det som är problemet här.

Sedan kan jag bara notera att ingen av dem som har debatterat detta – inte heller Sofia Westergren – egentligen har gått in på de förslag som finns i utredningen. Debattörerna ger heller inga signaler om huruvida de tycker att förslagen verkar rimliga. Jag tycker att de förslag som finns om att kunna avtala bort den omvända bevisbördan och om undersökningsplikt verkar vara en rimlig avvägning. Det verkar vara en kompromiss som ligger mittemellan de olika intressen vi har att hantera här. Det är det vi arbetar efter.

Jag vill som sagt inte gå så långt som Moderaterna verkar vilja göra, det vill säga helt undergräva konsumenternas – köparnas – rättigheter här. Men vi jobbar vidare med detta, och vi kommer att gå till riksdagen senare under den här våren.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## § 11 Svar på interpellation 2020/21:559 om EU:s migrationspolitik

Fru talman! Christina Höj Larsen har frågat mig om jag och regeringen står bakom den politik som EU för när det gäller möjligheter för människor på flykt att söka skydd i EU. Hon har också frågat mig vad den svenska regeringen tänker göra för att säkerställa att asylsökandes mänskliga rättigheter inte kränks vid EU:s gräns.

I september förra året presenterade kommissionen ett meddelande om en ny migrations- och asylpakt. Pakten syftar till att skapa ett gemensamt ramverk som omfattar alla aspekter av asyl- och migrationspolitiken, såväl i den inre dimensionen som i förhållande till tredjeland.

Regeringen har välkomnat kommissionens förslag och anser att det är positivt att paktens heltäckande ansats inkluderar alla aspekter av migration, asyl, integration, gränshantering, återvändande, lagliga vägar och samarbete med tredjeland samt betonar att asylsystemet ska bygga på ansvarstagande och solidaritet mellan medlemsstaterna. Det är avgörande för ett gemensamt system att alla medlemsstater bidrar och att en medlemsstat som utsätts för ett högt migrationstryck får stöd. Asylsystemet ska vara effektivt, rättssäkert, långsiktigt hållbart, humant och medge beslut av hög kvalitet som värnar asylrätten.

Vidare anser regeringen att EU behöver fördjupa samarbetet med prioriterade tredjeländer och att det ska göras genom partnerskap som är heltäckande, skräddarsydda och ömsesidigt fördelaktiga. Det är också det

som kommissionen föreslår i migrations- och asylpakten. En viktig uppgift är att stärka ursprungs- och transitländers egen kapacitet att hantera alla aspekter av migration. Vi behöver till exempel stärka partnerländers asyl- och migrationssystem med hjälp av UNHCR och IOM. Det handlar också om stöd till mottagande, integration och ett väl fungerande system för återvändande mellan tredjeländer.

Ett annat viktigt område är insatser för att stärka gränser och förebygga människosmuggling. Enligt EU-rätten har alla medlemsstater en skyldighet att kontrollera sina gränser. Passager ska ske vid gränsövergångar, och medlemsstaterna ska ha gränsövervakning för att förhindra att personer passerar gränsen på ett olagligt sätt. Olaglig gränspassage kan bestraffas.

Vid tillämpningen av dessa regler ska medlemsstaterna handla i full överensstämmelse med internationell rätt, med EU:s stadga om grundläggande rättigheter och särskilt med principen om non-refoulement. Även Frontex ska säkerställa att deras insatser är fullt förenliga med internationell rätt. Kommissionen har ett ansvar för att säkerställa att vår gemensamma lagstiftning och internationell rätt efterlevs.

Sverige liksom EU följer löpande utvecklingen på MR-området världen över, så också i de länder som EU har specifikt samarbete med. Det sker bland annat genom internationella forum, exempelvis FN:s råd för mänskliga rättigheter och Europarådet.

Anf. 60 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

EU:s yttre gräns är också Sveriges yttre gräns, fru talman. På samma sätt är EU:s flyktingpolitik också Sveriges flyktingpolitik. Min interpellation till statsrådet Morgan Johansson handlar om hur den svenska regeringen ser på det som sker vid EU:s yttre gräns. Jag beskriver i min interpellation en rad övergrepp och brott mot migranternas mänskliga rättigheter som erkänt pågår vid EU:s yttre gräns, i anslutning till den eller i länder som samarbetar med EU.

På FN:s internationella migrantdag den 18 december publicerades boken *The Black Book of Pushbacks*, som samlar 900 vittnesmål om illegala och våldsamma direktavvisningar vid EU:s gräns. Boken är finansierad av EU-parlamentets vänstergrupp, och Vänsterpartiets EU-parlamentariker Malin Björk och Miguel Urbán från spanska Podemos lämnade över boken till kommissionär Ylva Johansson samma dag som den publicerades. Jag har i dag med mig två tjocka volymer, som jag efter debatten gärna överlämnar till Morgan Johansson så att även han kan ta del av den skakande beskrivningen av vad som mött människor på flykt vid ankomsten till EU:s gräns – i Italien, Ungern, Balkan, Kroatien, Grekland och så vidare.

Även Anna Roxvall och Johan Persson skildrar i sin bok *Till varje pris* de mänskliga konsekvenserna av EU:s migrationspolitik. De beskriver den utveckling som Vänsterpartiet länge kritiserat, nämligen att länder längs de afrikanska migrationsrutterna – Niger, Sudan, Egypten, Libyen – ska bevaka gränsen mot Europa och ta tillbaka medborgare som nekats asyl i EU i utbyte mot bistånd och investeringar, allt med Turkietavtalet som förlaga. De beskriver också hur EU-insatsen Operation Sophia, som bevakat vattnen utanför Libyens kust, syftar till att undvika direktkontakt med migranter i nöd – och därmed ansvaret för att rädda liv.

Författarna lägger även fram bevis för att EU:s operationer från luften på ett konkret sätt har lett till att flyktingar har hamnat i tvångsarbete och rent slaveri. Under hösten 2017 avslöjade CNN att slavhandel var vanligt förekommande i libyska interneringsläger, och Roxvall och Persson konstaterar att det som har förändrats sedan dess är att slaveriet har underlättats och utvidgats.

Fru talman! Allt detta kan inte tolkas på annat sätt än att det finns en tydlig ambition från EU:s sida att flytta ansvaret för människor på flykt till länder utanför EU:s gränser och därmed neka människor deras rätt att söka asyl. Det är så världens rikaste kontinent agerar i en tid med närmare 80 miljoner människor på flykt världen över.

Migrationsministern och hans statssekreterare säger ofta att regeringen anser att EU:s migrationspolitik ska värna asylrätten och respektera principen om non-refoulement och de mänskliga rättigheterna. Det är viktiga ställningstaganden som jag verkligen ställer mig bakom, men om de ska vara annat än vackra ord på ett papper måste de följas av handling.

Frågan för dagen, fru talman, är därför: Vad gör regeringen helt konkret när de ser att mänskliga rättigheter gång på gång kränks – i medlemsländerna och av samarbetsländer som Turkiet, Libyen och Sudan, vid den yttre gränsen?

Anf. 61 Justitie- och migrationsminister MORGAN  
JOHANSSON (S):

Fru talman! Det korta svaret på denna fråga är att vi tar upp det med de kontakter vi har, inte minst med EU:s ministerråd men också i kontakter med kommissionen. Vår uppfattning är att pushbacks är oacceptabla. Asylrätten ger alla människor rätt att söka asyl när de kommer till EU:s yttre gräns, och man har inte rätt att trycka tillbaka dem. När sådant sker tar vi upp det och försöker att se till att EU:s myndigheter agerar.

Frontex har gjort en särskild utredning baserat på de uppgifter som fanns om att Frontex hade varit delaktiga i detta och har också skapat en särskild arbetsgrupp för det här. Vi fortsätter naturligtvis att noga följa detta arbete.

Detta gör vi, och där gäller det att Sverige fortsätter att stå fast vid att asylrätten är okränkbar och gäller överallt.

Om vi ska vidga diskussionen lite grann kan vi konstatera att det har hänt en hel del de senaste fyra fem åren när det gäller migrationen till EU. Den stora förändringen är att antalet asylsökande till EU totalt sett har minskat kraftigt – med nästan två tredjedelar – under de här åren. Det har också inneburit att antalet döda på Medelhavet faktiskt har minskat med nästan 80 procent sedan 2015–2016. Detta beror på att överfarterna har minskat. Jag tycker att det i grunden är bra att det är på det sättet.

Vi ser också att fördelningen av asylsökande har förändrats. De som kommer till EU nu skiljer sig i förhållande till hur det var 2015–2016. Då drev ju Syrienkriget väldigt många syrier till Europa, och här i Sverige hade de så gott som 100 procents beviljandegrad. Jag tror att Sverige sedan 2011, då kriget bröt ut i Syrien, har gett skydd åt 180 000 syrier. Beviljandegraden har som sagt varit så gott som 100 procent, och så har det väl varit i de flesta länder.

Så ser det dock inte ut längre, utan nu är det andra grupper som kommer till EU. Detta innebär att beviljandegraden har sjunkit kraftigt – från att

genomsnittet har legat på ungefär 70 procents beviljandegrad ligger det på ungefär 30 procents beviljandegrad. Det är nu färre flyktingar, eller människor som har skyddsbehov, som kommer till EU och fler som i stället har ekonomiska skäl för att komma till EU. Detta är bara ett faktum.

Detta gör att vi måste se över hur själva systemet ska fungera på lite längre sikt. Det är bakgrunden till en del av de förslag som Ylva Johansson har presenterat om ett gränsförfarande kring EU:s yttre gräns där man i ett tidigt skede kan se vem som ska hanteras i ett snabbförfarande – för uppenbart ogrundade asylansökningar – och vem som ska tas in i det normala förfarandet. Detta skulle göras för att kunna hantera en annan situation än vad vi hade 2015–2016.

Detta är kontroversiellt; det är en av de frågor som det råder stor diskussion om, inte minst inom EU-kretsen. Olika länder, framför allt de sydeuropeiska länderna, vill inte ha det på det här sättet, för de tycker att de får ta hand om fler. Samtidigt är det själva poängen med detta – ska vi ha fri rörlighet inom Schengen och kunna lyfta de interna gränskontrollerna mellan EU-länderna måste vi ändå ha en gränsförvaltning som fungerar kring EU:s yttre gräns. Den gränsförvaltningen måste bygga på asylrätten. Den måste dock också fungera på ett sådant sätt att de sekundära förflyttningarna minskar och att det inte blir fri rörlighet även för dem som är asylsökande inom EU, för då hamnar vi i samma läge som 2015 igen.

Anf. 62 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Tack, statsrådet, för ytterligare svar! Vi kommer nu att gå in mer i detalj på exakt vad ni har gjort på olika områden.

Statsrådet sa i sitt skriftliga svar att regeringen vill att EU fördjupar samarbetet med prioriterade tredjeländer ”genom partnerskap som är heltäckande, skräddarsydda och ömsesidigt fördelaktiga”. Det låter ju väldigt tjugigt. Frågan är hur man skapar ömsesidigt fördelaktiga partnerskap med diktaturer och skurkmiliser. Och vad är priset vi blundar för när ett avtal ska skräddarsys för att göra till exempel Erdoğan till gränsvakt eller libysk milis till lägrvakt? Turkiet och Libyen är ju tveklöst EU:s två viktigaste samarbetspartner; detta är ju skälet till att det inte längre kommer lika många människor till EU och söker asyl.

Vi ser alla hur Turkiet allt snabbare vänder sig bort från demokrati och mänskliga rättigheter. Landet har aldrig skrivit på den senare versionen av Genèvekonventionen och ger alltså inte skyddsbehövande verklig flyktingstatus. Oppositionen fängslas, partier förbjuds, kvinnors rättigheter vänds ryggen, flyktingar som försöker att ta sig från Syrien beskjuts och EU-medel används för att bygga stängsel. Allt detta är dokumenterat.

Hur kan regeringen tro att det går att skapa ett ömsesidigt fördelaktigt avtal om något så känsligt som asylrätt med en sådan regim? Och vad har regeringen konkret gjort för att säkerställa rätten till skydd i det här fallet?

Samma sak kan sägas om Libyen. EU har ett ömsesidigt fördelaktigt avtal med den libyska kustbevakningen, som i praktiken består av olika milisgrupper och krigsherrar varav några har FN-sanktioner riktade mot sig till följd av människosmuggling. Vidrigheterna som pågår i libyska interneringsläger är bortom ord. Såväl människorättsorganisationer som CNN beskriver slavhandel, sjukdomar, undernäring, våld och sexuella övergrepp.

Frågan är återigen, fru talman, hur regeringen tror att man kan sluta ett ömsesidigt fördelaktigt avtal med denna typ av libysk milis, som tydligt visat att de på inget sätt respekterar människoliv eller mänskliga rättigheter. Hur har regeringen agerat för att se till att detta avtal verkligen följer de principer som regeringen tycker är viktiga?

Statsrådet svarade på frågan om Frontex. Jag tycker att det är väldigt bra att man lyfter denna typ av frågor, men jag undrar om regeringen är beredd att pausa svenskt deltagande i Frontex aktiviteter tills detta verkligen är utrett av oberoende utredare och inte av Frontex själva.

Slutligen undrar jag vad regeringen har gjort – helt konkret – för att svara när de italienska kollegorna medgett att italiensk gränspolis har fört asylsökande ut ur landet och från EU:s territorium. Och hur har man svarat på att grekisk kustbevakning på liknande sätt har fört tillbaka människor till Turkiet, liksom Ungern har gjort till Serbien?

Som statsrådet konstaterar är det väldigt bra och viktigt att man följer MR-situationen i länder som EU samarbetar med kring gränserna, men frågan är vad regeringen gör när man ser att de mänskliga rättigheterna kränks och att det är skurkregimer som får detta känsliga och svåra ansvar.

Anf. 63 Justitie- och migrationsminister MORGAN  
JOHANSSON (S):

Fru talman! När vi får uppgifter om pushbacks eller sådant som inte är i överensstämmelse med internationell rätt tar vi upp det i alla de forum som vi har till vårt förfogande; det kan handla om FN-forum, EU-forum eller Europarådet. Jag skulle vilja påstå att vi agerar mer aktivt än vad de allra flesta länder gör. Är det någon som agerar för internationell rätt i dessa sammanhang är det Sverige. Vi påpekar alltid detta. När vi hör om detta måste det utredas ned till botten så att det inte kan fortsätta. Om det inte kommer någon reaktion mot denna typ av beteende kommer dessa länder att fortsätta bete sig på det här sättet, och det kan vi som sagt inte acceptera.

Sedan är det så att vi inte lever i en värld där alla länder är demokratier och respekterar mänskliga rättigheter, utan tvärtom lever vi i en värld där många länder bryter mot de mänskliga rättigheterna och är odemokratiska. Trots detta behöver vi ibland samarbeta med dem; det är detta som är bekymret. I en perfekt värld hade vi inte haft det på detta sätt, men så är trots allt världen beskaffad.

Låt oss ta Turkiet som ett exempel. I Turkiet uppehåller sig ungefär 4 miljoner flyktingar från kriget i Mellanöstern. Lösningen kan ju inte vara att 4 miljoner flyktingar ska åka till Grekland och söka asyl i EU; det blir en helt orimlig situation och en svår situation att över huvud taget klara av. Det var detta som hände när vi hade flyktingkrisen – människor därför rörde sig i mycket stora grupper mot Europa. Vi fick flyktingkrisen, men vi fick också ett stort antal dödsfall, framför allt bland dem som kom från Afrika. Det var tusentals människor som varje år gick under på Medelhavet.

Man måste ändå försöka hantera den här situationen på ett pragmatiskt sätt, och det är bakgrunden till Turkietavtalet. EU går in och finansierar skolor, sjukvård och mycket annat för de flyktingar som uppehåller sig i Turkiet. Det är dit EU-pengarna ska gå och inte någon annanstans, inte till Erdoğan utan till verksamheter för de flyktingar som behöver dem.

Vad är alternativet? Om vi river upp Turkietavtalet och i praktiken säger att nu ska alla dessa människor komma till Grekland hamnar vi i mycket svåra bekymmer.

Det är sak samma med Libyen. Vi är väl medvetna om hur situationen är i Libyen. Därför jobbar vi med UNHCR och IOM för att kunna underlätta för flyktingar på väg från Centralafrika och norrut. Men vi diskuterar också med dem som är på väg norrut, för det är faktiskt ingen bra idé att fastna i de här lägren i Libyen. Det är helt omänskliga förhållanden som man riskerar där.

Det är klart att man då kan säga att här finns det ett samarbete med libysk kustbevakning och att Libyen är ett land som är svårt att samarbeta med. Å andra sidan innebär det att man bara förra året räddade 11 260 migranter ur vågorna som en följd av bland annat det samarbete som vi har utmed kusten i Libyen. Hade vi inte haft det hade risken varit mycket större för att människoliv faktiskt hade gått till spillo.

Att reagera mycket kraftigt mot alla former av pushbacks men samtidigt samarbeta med länder som ligger i EU:s närområde är den pragmatiska vägen att försöka hantera situationen.

Anf. 64 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Att människor på flykt tillfångatas, beskjuts, säljs som slavar, utsätts för våldsamma direktavvisningar och därmed nekas rätten att söka asyl strider ju mot alla internationella konventioner, och det är vi helt överens om. Det kan aldrig rättfärdigas. Då spelar det ingen roll om det är medlemsländerna själva som utför jobbet eller om man betalar andra för att göra det. Det är det som är saken just när det gäller Libyen och Turkiet. Det kommer inte lika många därför att de är fast i fruktansvärda läger och för att de säljs som slavar. Det kan väl ändå inte vara ett rimligt resultat.

Det verkar anföras att de avtal och den politik som ligger till grund för de här övergreppen är nödvändiga, eftersom många människor annars skulle söka skydd i EU. Andra gånger handlar det om att de här smutsiga avtalen är berättigade för att stoppa så kallade ekonomiska migranter – som om kulorna från turkisk gränsbevakning vet vem som har asylskäl eller inte, som om milisen i Libyen vet vem som är skyddsbehövande och vem som söker ett annat liv och sedan bara ta hand om den ena gruppen och, framför allt, som om det skulle göra den här förhandlingen acceptabel.

Sanningen är att så länge den svenska regeringen inte bryter den här typen av samarbeten kommer det här att fortsätta, och då är vi medskyldiga. Accepterar vi att människor behandlas på det här sättet urholkas ju inte bara den mänskliga rättigheten i sig, utan det gör det också möjligt att skapa bilden av att det här inte är människor som du och jag, att de inte omfattas av mänskliga rättigheter och att de som tagit sig hit därmed kan behandlas som just icke människor.

Vi vet, både statsrådet och jag, att det finns starka krafter i Europa som har just den synen. Därför efterfrågar vi i Vänsterpartiet ett mycket tydligare agerande från regeringens sida mot fästning Europa och dess konsekvenser.

Fru talman! Både jag och Christina Høj Larsen har arbetat med de här frågorna ganska länge nu. Och vi kommer ju ihåg – jag gör det i alla fall – hur det var före Turkietavtalet. Då hade vi en situation där kanske 20 000 människor i veckan tog båtarna från Turkiet över till Grekland och fastnade där. Många av de här människorna blev sedan fast i läger i Moria i Grekland, för de kom inte vidare. De trodde att de skulle kunna komma vidare till exempelvis Tyskland, till Holland eller till Sverige, men de fastnade där.

Det är bakgrunden till Turkietavtalet som innebär att EU som sagt går in med pengar till skolor, sjukvård och annat stöd till de flyktingar som finns i Turkiet. Om vi inte hade haft avtalet hade risken varit att vi skulle ha fått precis samma situation igen. Det skulle ha gått ut över de här migranterna. Som sagt har antalet som dör i Medelhavet minskat med nästan 80 procent sedan 2015 och 2016. Det har minskat mer än antalet asylsökande till EU totalt sett.

Det är svårt att se några andra sätt att jobba med detta just nu i alla fall. Sedan har vi andra samarbeten som vi inte har varit inne på så mycket. Men det handlar också om att de som får avslag på sin asylansökan i EU ska kunna återvända till sina hemländer igen. Det tror jag också är ganska viktigt för att kunna få ordning och reda i migrationspolitiken. Det minskar faktiskt också antalet som kommer till EU när man får klart för sig att om man inte har något skyddsbehov och får ett avslag riskerar man att skickas tillbaka igen. Det är en annan del av Ylva Johanssons paket som hon jobbar med. Vi kommer tillsammans i EU att jobba bilateralt med ett antal länder så att de ska börja ta emot sina egna medborgare igen.

Sedan ska Sverige fortsätta att vara ett av de länder som bidrar mest till internationell rätt men också i internationella forum för att hjälpa flyktingar, vilket vi nu gör i IOM, UNHCR och så vidare.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## **§ 12 Svar på interpellation 2020/21:515 om Försäkringskassans arbete med omvårdnadsbidraget**

Anf. 66 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Bengt Eliasson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att de familjer som tidigare mottagit stöd för att kunna vårda ett barn med funktionsnedsättning får den ersättning de har rätt till i enlighet med regeringens målsättning.

Reformens syfte har inte varit att skärpa kraven eller att spara pengar utan i stället att skapa enklare och tydligare regler för ersättningar till barn och vuxna med funktionsnedsättning. Reformen avsåg att öka transparensen, förutsebarheten och likformigheten i besluten och att skapa bättre förutsättningar för uppföljning av den enskildes behov. Arbetet med reformen genomfördes i samarbete och nära dialog med funktionshindersrörelsen.

Det fanns en bred politisk enighet om att stödet som gavs genom handikappersättningen och vårdbidraget behövde reformeras och moderniseras. Dessa förmåner hade i mångt och mycket varit oreformerade sedan 70- och

80-talen. Förslagen om de nya förmånerna omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning röstades också igenom i riksdagen med bred majoritet.

Omvårdnadsbidraget ger numera rätt och möjlighet för båda föräldrarna att beviljas ersättning samt att fördela den sinsemellan. Kopplat till förmånen finns också en rätt att förkorta normal arbetstid även efter att barnet fyllt 8 år. Respektive förälder har rätt till en förkortning av arbetstiden med 25 procent, vilket underlättar för föräldrar som har barn med funktionsnedsättning att kombinera omvårdnaden av barnet med en anställning.

Enligt uppgifter i bland annat medier har föräldrar till barn med funktionsnedsättning fått sänkta eller indragna bidrag efter reformeringen av vårdbidraget och handikappersättningen till det nya omvårdnadsbidraget och merkostnadsersättningen.

Eftersom det inte var intentionen att ersättningen skulle bli lägre, vare sig som en besparing eller hårdare krav, är regeringen angelägen om att förstå av vilka anledningar ersättningsnivåerna sänks. I november beslutade regeringen om ett uppdrag till Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, att utvärdera reformen. För att snabbt kunna få en första bild av vad som kan vara bakomliggande skäl till signaler om sänkta nivåer vid övergång till omvårdnadsbidraget bad regeringen ISF om en delredovisning, den delredovisning som interpellanten hänvisar till i sina frågor.

ISF har i sin förstudie granskat 34 ärenden. Resultaten är att betrakta som indikationer inför den fortsatta utvärderingen, som ska redovisas till regeringen den 30 november i år. Regeringen utesluter inte att vidta åtgärder om det visar sig att lagens intention inte uppfylls och förutsätter att vi har riksdagens stöd om åtgärder krävs.

För att minska risken att hushåll står utan beslut eller utbetalning med anledning av långa handläggningstider gav regeringen Försäkringskassan, från och med den 1 juli 2020, möjlighet att förlänga vårdbidraget i väntan på beslut om omvårdnadsbidraget. För att stärka handläggningen och korta handläggningstiderna för omvårdnadsbidraget och merkostnadsersättningen har vidare Försäkringskassan fått extra medel i budgetpropositionen för 2021 för dessa förmåner.

Jag fortsätter att följa utvecklingen noga, då det för regeringen är särskilt viktigt att säkerställa att familjer med barn med funktionsnedsättning får det bidrag som de är berättigade till.

Anf. 67 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det mesta är vi helt eniga om, för det är en bra historieber beskrivning statsrådet ger.

Att det finns en bred majoritet i kammaren för förändringarna och även vidare arbete om så behövs råder det inget tvivel om.

Det här är en viktig fråga som tyvärr har blivit en följetong. Det är inte första gången som den debatteras i kammaren sedan ändringen trädde i kraft. Det har blivit en hinderbana av svårigheter för de familjer som detta gäller. Samma hinderbana gäller ärligt talat snart sagt alla delar inom funktionsrättspolitikerna på olika sätt. Men just i dag handlar det om merkostnadsersättningen och framför allt omvårdnadsbidraget.

Fru talman! Att handläggningen inom Försäkringskassan inte fungerar är ställt utom allt rimligt tvivel, åtminstone när det gäller handläggningen av detta bidrag. Men vad ligger egentligen i det interna uppdraget i För-

säkringskassan, och vad ligger i brister i styrning och ledning från departementet? Här blir bilderna lite otydliga.

För mig blir det tydligt när Försäkringskassans generaldirektör för socialförsäkringsutskottet uppger att myndigheten ser sig nödd och tvungen att dra ut sin handlingsplan ända till 2023 för att alla som ska över från det gamla systemet till det nya ska få en korrekt bedömning. Det är redan ganska länge sedan ändringen trädde i kraft. Under tiden förlängs, som statsrådet beskrev, det gamla systemet för att fånga upp de familjer som hamnar mitt emellan. Vid samma tillfälle uppger dock samme generaldirektör att förlängningen inte fungerar. Den träffar inte de personer som behöver stöd.

Precis som jag påpekar i min interpellation är det stora problem med handläggningstider men också med olikheter i bedömningar och märkliga motiveringar. Myndigheten använder också den så kallade DFA-kedjan, diagnos, funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning, även i sina bedömningar för omvårdnadsbidraget. Den checklistan är ju utformad för sjukförsäkringen och fungerar egentligen inte för något annat, varken omvårdnadsbidrag eller andra insatser.

Fru talman! Att myndigheten använder DFA-kedjan innebär i praktiken att många får avslag och neddragningar på grund av inkorrekt skrivna läkarintyg där någon kod har missats, någon läkare inte varit tillräckligt tydlig och så vidare. Jag tror att statsrådet förstår precis vad jag menar. Det är mycket i Försäkringskassans tjänsteutövning här som blir ett bollande, och mitt emellan sitter individen.

Hänvisningarna till föräldraansvar är en alldeles egen visa i detta och ligger inte i nivå med de bedömningar som finns i assistansen utan är på en helt annan nivå. I dialog med Försäkringskassan säger man att de domar man har grundat sina rättsliga ställningstaganden på för föräldraansvaret inte går att använda på omvårdnadsbidraget och merkostnadsersättningen.

Min fråga till statsrådet är därför: Kan han tänka sig att ge Försäkringskassan i uppdrag att i sin handläggning se över vilka instrument och motiveringar man använder för sina beslut så att man använder det som är relevant för just omvårdnadsbidraget? Både statsrådet och jag är ju besjälade av en vilja att bidraget ska träffa rätt eftersom det är nödvändigt för dessa familjer.

Anf. 68 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag tackar Bengt Eliasson för en viktig interpellation som berör sårbara grupper i vårt samhälle som definitivt är i behov av att de system som finns inom ramen för Försäkringskassans verksamhet fungerar väl och att de beslut som fattas baseras på den lagstiftning som finns. Det handlar om respekt för de målsättningar lagstiftaren har satt upp, respekt för de syften som har legat bakom kammarens ställningstagande i lagändringen och respekt för medborgarnas rätt till god förvaltning och snabba handläggningstider.

Mot bakgrund av den debatt som pågår och har pågått ganska länge om Försäkringskassans verksamhet och behovet av en tydligare och mer utvecklad styrning både av regeringen och internt inom Försäkringskassan pågår just nu flera processer såväl i Försäkringskassan som i regeringens styrning av myndigheten som är av största relevans.

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Svar på  
interpellationer

Regeringen är ansvarig inför riksdagen när det gäller styrningen av de myndigheter som lyder under regeringen, däribland Försäkringskassan. Vi tar detta ansvar på största allvar. Vi har ett samarbete med två samarbetspartier i budgetfrågor, vilket innebär att det också i de frågor då regleringsbrev hanteras finns ett samarbete mellan regeringen och samarbetspartierna.

Det innebär att både regeringen och samarbetspartierna har ett mycket stort ansvar inför kammaren att hantera styrningen av Försäkringskassan så att de försäkrades behov och den goda förvaltningen sätts i fokus och att de styrsignaler som skickas från regeringen och samarbetspartierna inte strider mot de intentioner som finns i den lagstiftning som beslutats av kammaren.

Låt mig understryka att det är ett stort ansvar som åvilar regeringen och samarbetspartierna i dessa frågor, och jag utgår från att alla parter tar detta ansvar på största allvar, visar respekt för den svenska förvaltningsmodellen och vill ge våra förvaltningsmyndigheter goda förutsättningar.

I denna fråga finns det misstanke om att Försäkringskassan i sin tillämpning av den nya lagstiftningen agerar på ett sätt som kan innebära att den blir mer restriktiv än den tidigare lagstiftningen, och det är varken regeringens eller riksdagen intention.

Vi tar detta på största allvar. Så fort dessa uppgifter nådde regeringen satte vi igång en process. Inspektionen för socialförsäkringen följer nu noga Försäkringskassans tillämpning av lagstiftningen och rapporterar till regeringen hur lagstiftarens intentioner följs.

Jag kan försäkra Bengt Eliasson och kammaren om att jag följer frågan noga. Vi har tillräckligt många utmaningar när det gäller socialförsäkringarna, och vi behöver inte även på detta område få en utveckling där lagstiftarens intention inte följs.

Som jag nämnde har vi infört ett antal möjligheter att tillämpa den gamla lagstiftningen så att människor inte ska fara illa.

Vi kommer att noga följa Inspektionen för socialförsäkringars utvärdering för att se om det behövs vidare åtgärder. Om det behövs lagändringar har vi meddelat att vi är beredda att vidta åtgärder, och jag utgår från att kammaren då kommer att samarbeta.

Anf. 69 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Det gläder mig ytterligt att det pågår processer och att styrnings- och ledningsfunktionerna uppmärksammas ordentligt i Regeringskansliet och på departementet. Jag blir glad på riktigt för det.

Jag blir givetvis också glad över att de samarbeten om regleringsbrev som sker inom januariavtalets ramar lyfts fram av ministern som betydelsefulla. Jag kan inte svara för alla parter, men Liberalernas intention är glasklar: Det ska vara enhetligt, tydligt och stödjande för varandra.

Lyfter vi in assistansfrågan och Försäkringskassans hantering av den är det även här stor skillnad mellan regleringsbrevets text och Försäkringskassans funktion och handledning, och det behöver man också titta på. Men det är en bifråga och inte föremål för dagens debatt.

Jag skulle vilja rikta fokus mot några andra delar i statsrådets svar. Jag tycker att det är viktigt att kammaren får resonera runt dessa viktiga saker – hur myndigheter faktiskt agerar ute i verkligheten. De är ju politikens förlängda arm.

I sin avslutning använde statsrådet ett begrepp som jag väldigt ofta hör från statsrådet, och kanske framför allt från statsrådets kollega Lena Hallengren, nämligen säkerställa att, i det här fallet, familjer och barn med funktionsnedsättning får de bidrag de är berättigade till. Man kan ibland vända det till dem som är berättigade och så vidare. Frågan är: Vad betyder ordet berättigade egentligen?

När det gäller konsekvenserna av den omläggning som skedde, som vi är överens om var bra, som medierna beskriver, som vi hör om från familjer och som vi debatterar politiskt: Vilka slutsatser drar ministern av alla indikatorer som kommer och som visar att det inte fungerar i verkligheten? ISF-uppdraget är en sådan, naturligtvis, men det kommer inte att presenteras förrän i november. Det finns ganska mycket tid däremellan som förloper och där det bara fortsätter och fortsätter.

Försäkringskassan fungerar inte alltid så bra i sina leveranser. Det är, precis som vi har sagt, inte första gången en myndighet har problem med att leverera. Vi återkommer ständigt till styrning och ledning när det gäller just denna myndighet, vilket är både tråkigt och lite farligt för tilliten till hela välfärdssystemet och även till de små men viktiga bidragsdelarna, såsom omvårdnadsbidraget och merkostnadsersättningen.

Var går egentligen smärtgränsen, anser ministern, för familjerna? Förlängda vårdbidrag är uppenbarligen inte svaret på problemen och fungerar inte fullt ut. Vi har försökt göra justeringar och påpekanden, och socialförsäkringsutskottet skjuter på och ställer frågor och så vidare. Men någons behov vi gemensamt, i alla fall från regeringspartiernas sida, sätta ned foten och säga att nu är det nog och att nu måste något ske därför att det finns ett antal familjer som hamnar utanför.

Anf. 70 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack återigen, Bengt Eliasson, för dessa viktiga anmärkningar!

Vi har den förvaltningsmodell som vi har i enlighet med vår grundlag, vilket innebär att riksdagen stiftar lagarna. Myndigheterna är självständiga i sin tillämpning av lagarna, och där har inte regeringen och inte heller riksdagen några möjligheter att detaljstyra rättstillämpningen. Den metod vi har när det gäller möjligheten att påverka rättstillämpningen är att ändra lagstiftningen. Det är så vår konstitution reglerar relationerna mellan regering, riksdag och förvaltningsmyndigheter, och där har våra förvaltningsmyndigheter en långtgående självständighet i rättstillämpningsfrågor och hantering av enskilda fall.

Detta innebär att riksdag och regering har ett mycket stort ansvar för att reglera de frågor som behöver regleras i detalj, om det finns en risk att rättstillämpningen strider mot de intentioner som finns i denna kammare. Jag menar att vi är beroende av den utvärdering som Inspektionen för socialförsäkringen genomför just nu. Sedan behöver Inspektionen för socialförsäkringen naturligtvis få förutsättningar att göra en utvärdering som baseras på ett antal fall där rättstillämpningen kan granskas, vilket gör att vi kan få utvärderingen först under hösten. Vi har nu fått indikationer i en första delredovisning som ger oss en bild av hur granskningen kommer att gå till under de kommande månaderna.

Det vi kan göra, fru talman, i väntan på eventuella justeringar av lagstiftningen, är att påverka övergångsbestämmelserna, vilket vi har gjort, för att möjliggöra att den tidigare förmånen förlängs, och säkerställa att Försäkringskassan har en tydlig målsättning: att handläggningstiderna ska ned. Denna målsättning har uttryckts, och Försäkringskassan har fått resurser för att korta handläggningstiderna. Jag kan försäkra riksdagen att jag i mina dialoger med Försäkringskassan har understrukt behovet av att korta ned handläggningstiderna och att de resurser som tilldelas Försäkringskassan ska användas till att korta handläggningstiderna så effektivt som möjligt.

Det är en mycket allvarlig situation. Vi vet att de två förmånerna har skapats därför att de grupper som är beroende av förmånerna är sårbara och i behov av ekonomisk ersättning och kompensation för att kunna hantera situationen i familjen. Därför måste vi ta signalerna om en mer restriktiv tillämpning på största allvar.

Jag avser att fortsätta den nära dialogen med socialförsäkringsutskottet och Bengt Eliasson på detta område och rapportera i utskottet om de signaler vi får i dialogen med myndigheten och med Inspektionen för socialförsäkringen. Vi kommer framför allt att noga följa utvecklingen för handläggningstiderna inom Försäkringskassan eftersom myndigheten har fått uppdraget att jobba med handläggningstiderna och självfallet också har tilldelats resurser för att kunna få kapacitet att minska handläggningstiderna.

Jag är övertygad om att detta är ett område där vi – regeringen och de övriga politiska partierna – har ett gemensamt intresse av att lägga undan partipolitiska meningsskiljaktigheter och samarbeta, så som vi gör, med socialförsäkringsutskottet. Jag uppskattar den täta dialogen, inte minst med Bengt Eliasson.

Anf. 71 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Tack återigen för svaret, statsrådet!

Jag tror att det egentligen finns en närmast total enighet i kammaren, men vi måste debattera och lyfta upp tillämpningen till ytan så att den inte glider undan och försvinner i den allmänna debatten.

Vi ser fortfarande att många får sänkt bidrag och utebliven ersättning, och motiveringarna är ibland väldigt underliga. Bland annat tas inte hänsyn till bundenheten till hemmet och barnet, så som nämns i förarbetena. Man får inte fullt omvårdnadsbidrag om man inte har omfattande omsorg på natten. Det räcker inte att föräldrarna sover med ett halvt öga på natten och går upp och fixar något som behövs eller om barnet går upp och hittar på något på natten. Kassan använder alltså inte riktigt förarbetena så som vi skulle önska. Ytterst är det egentligen riksdagens beställning som inte utförs. Det är vi helt överens om.

Jag skulle avslutningsvis vilja peka på verkligheten och återge vad en av många som har kontaktat mig säger: Vi kan inte åka bort på korttidshelgerna därför att vi måste kunna hämta med kort varsel. Bundenheten innebär att någon av oss måste vara hemma till och med när avlösaren är på plats därför att det är vi som måste krishantera om det blir bråk eller något annat.

Jag tackar statsrådet för svaren och resonemangen. Jag fortsätter också att följa utvecklingen mycket noga, och jag förutsätter att det på riktigt är viktigt för regeringen att säkerställa att familjer med barn med funktionsnedsättning får de ersättningar och bidrag de är i behov av för att leva ett fungerande föräldraliv precis som alla andra föräldrar.

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Svar på  
interpellationer

Anf. 72 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Bengt Eliasson, för debatten och interpellationen!

Jag vill verkligen understryka att ett samhälles styrka ska värderas utifrån hur samhället behandlar de mest sårbara. Det är denna utgångspunkt som vi måste ha i debatten om våra sociala försäkringar, inte minst om de två förmåner som diskuterats i denna debatt. Hur behandlar vi de mest sårbara i vårt samhälle? Det som avgör om vårt samhälle är ett anständigt samhälle är graden av solidaritet med de människor som av olika anledningar behöver det gemensammas stöd för att hantera svårigheter i livet.

Det svenska samhället har haft en mycket stolt och fin tradition under de senaste hundra åren när det gäller att bygga sociala försäkringar och solidariskt finansierade försäkringar som har till syfte att ge stöd till de människor som är i behov av det. Men det är uppenbart, fru talman, att några av våra sociala försäkringar har blivit utsatta för försämringar och försvagningar de senaste åren. Det är regeringens och riksdagens ansvar att återupprätta tryggheten för de människor som är beroende av de sociala försäkringarna, återupprätta samhällskontraktet och säkerställa att det svenska samhället sätter de mest sårbara gruppernas behov och trygghet i fokus.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

### **§ 13 Svar på interpellation 2020/21:527 om utredningsförslag om en trygg sjukförsäkring**

Anf. 73 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Ida Gabrielsson har frågat mig när jag avser att lägga fram de förslag från Utredningen En trygg sjukförsäkring med människan i centrum som kvarstår.

De allmänna socialförsäkringarna är en central del i den svenska välfärdsmodellen och har under lång tid bidragit till att skapa trygghet och motverka ekonomisk utsatthet.

Brister i regelverket skadar tilltron till sjukförsäkringen. Att det finns brister i sjukförsäkringens regelverk har uppmärksammats av regeringen. Därför tillsattes Utredningen En trygg sjukförsäkring med människan i centrum. Utredningen har bland annat lämnat förslag om en mer flexibel rehabiliteringskedja och hur Försäkringskassans prövning av arbetsförmåga kan bli mer begriplig.

Utifrån utredningens förslag har regeringen gjort viktiga ändringar i sjukförsäkringens regelverk. Ändringarna syftar till att åstadkomma en mer flexibel rehabiliteringskedja. Detta innebär att bedömningen av arbetsförmågan mot normalt förekommande arbete ska efter dag 180 kunna skjutas upp om övervägande skäl talar för att den försäkrade kommer att

återgå i arbete hos arbetsgivaren senast dag 365. Den som är sjukskriven får därigenom bättre förutsättningar att hinna genomgå vård, behandling och rehabilitering för att kunna återgå i arbete. Bestämmelserna trädde i kraft den 15 mars 2021.

För att förhindra att människor förlorar sin sjukpenning på grund av brister i sjukförsäkringens regelverk i avvaktan på de nya reglerna införde regeringen ett tillfälligt stopp av bedömningarna mot normalt förekommande arbete efter dag 180. Stoppet gällde retroaktivt från och med den 21 december 2020.

Till följd av den kritik som utredningen framförde gällande bristande utredningar och beslutsunderlag har regeringen gett ett uppdrag till Försäkringskassan om att förbättra kvaliteten i handläggningen av sjukpenningärenden. Uppdraget avser ärenden där sjukpenning nekas på grund av att den enskilde bedöms ha arbetsförmåga i ett normalt förekommande arbete. Beslut om avslag måste vara begripliga för den enskilde. Detta är avgörande för sjukförsäkringens legitimitet.

Utredningen har också lämnat flera andra förslag, bland annat när bedömningen mot normalt förekommande arbete ska kunna skjutas upp efter dag 365 i sjukfallet samt förslag om att angivet normalt förekommande arbete ska ersätta det nuvarande begreppet normalt förekommande arbete. Regeringen arbetar aktivt med de övriga förslagen.

Människor som drabbas av sjukdom ska kunna lita på sjukförsäkringen och samhällets stöd. Utgångspunkten är att sjukförsäkringen ska ge alla som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom trygghet.

#### Anf. 74 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Tack, socialförsäkringsministern, för svaret!

Det är nu över ett år sedan som delar av utredningen om att förbättra sjukförsäkringen kom med förslag. Socialförsäkringsministern sa då och även nu att det var viktiga och nödvändiga förslag om försäkringen ska fungera. Trots det har Vänsterpartiet tidigare men inte minst under det senaste året fått baxa regeringen och januaripartierna framför sig. Vänsterpartiet lägger bland annat fram förslag som finns färdigutredda i regeringens egen utredning. De röstas ned. Men på något nästan magiskt sätt återkommer regeringen och aviserar förslagen senare.

Fru talman! Låt mig vara tydlig: Jag är inte den som är den. Det är bra att regeringen går från ord till handling. Socialdemokraterna och Miljöpartiet utgör trots allt en regering som tidigare har bidragit till de stora utförsäkringarna. Det är Alliansens lagstiftning, men som veckans *Uppdrag granskning* visade styrde Socialdemokraterna Försäkringskassan i denna riktning. Mycket behöver göras och det fort om inte ännu fler människor ska få sitt liv och sin försörjning sönderslagna.

Fru talman! Vänsterpartiet vill egentligen gå mycket längre. Vi är av den enkla uppfattningen att är man sjuk så är man och kan man inte jobba så kan man inte det. Rehabilitering, när den är möjlig, är något bra och viktigt, men för att det ska fungera måste de stelbenta tidsgränserna tas bort. De som är varaktigt sjuka måste få rätt till ersättning. Svårare än så är det egentligen inte. Det kan ju till och med en barnunge förstå. Men för Försäkringskassan och övriga partier i riksdagen verkar det stört omöjligt att inse det här. Jag begriper inte detta.

Det som däremot är fullständigt glasklart för mig är att dagens bedömningar, signerade Försäkringskassan, inte är gjorda utifrån verkliga personer. Ersättningsnivåerna är som att man kan leva på luft, och det hänvisas till rena hittepåjobb. Att människor som slitit och jobbat hela livet inte får vad de har rätt till när de blir sjuka är anskrämligt.

Min egen pappa har cancersjukdomen myelom. Han har nyss genomgått en stamcellstransplantation och närmar sig dag 365. Han har nu fått ett förhandsbesked om att han kommer att utförsäkras. Han har jobbat sedan han var 15 år på tvätten i Ockelbo och i charken på Konsum och har sedan i många år drivit egen butik. I dag är han kommunalare och jobbar på behandlingshem.

Det finns tusentals exempel på andra personer som har hamnat i den här situationen. Det sägs att ersättningen är ett bidrag, men ingenting kunde vara mer fel. Det är min pappa och alla de andra som har jobbat och slitit och avstått löneutrymme för att en trygghet ska finnas om så skulle behövas. Men när den behövs finns den inte.

Mina frågor till socialförsäkringsministern är: Hur länge till ska vi få vänta? Kan socialförsäkringsministern garantera att de som har klivit in och stått i frontlinjen under pandemin – undersköterskor och sjuksköterskor som lider av sviterna av covid-19 – inte utförsäkras när de når tidsgränsen vid dag 365? När kommer regeringen att gå fram med förslaget som kan förbättra sjukförsäkringen för alla, oavsett diagnos?

Anf. 75 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Ida Gabrielsson, för denna viktiga interpellation! Det är en fråga som berör en av de mest centrala delarna i den svenska samhällsmodellen som under många år ändå har inneburit en grund för gemenskap och solidaritet svenska medborgare emellan.

Det är uppenbart, fru talman, att vi har allvarliga brister i den sjukförsäkring som här diskuteras. De rapporter som vi får om kommande utförsäkringar av personer som bland annat har drabbats av långtidscovid efter att de passerar bedömningen vid dag 365 är en tillräckligt allvarlig signal som jag hoppas att alla riksdagens partier tar till sig. Det åvilar ett stort ansvar på samtliga riksdagspartier och regeringen. Vi har en skyldighet att säkerställa att våra medborgare får den ekonomiska trygghet som de förtjänar vid sjukdom. Så är inte fallet i dag.

Reglerna för tidsgränsen inom sjukförsäkringen vid dag 365 är mycket restriktiva. Dessa regler kommer, om de inte ändras, att innebära att vi framför oss och under de kommande veckorna och månaderna får massutförsäkringar av människor. Denna situation kan inte försvaras av någon som ser som sin uppgift att verka för ekonomisk trygghet vid sjukdom för våra medborgare.

Regeringen har i nära samverkan med flera av riksdagens partier och inte minst de samarbetspartier som ingår i budgetsamarbetet drivit igenom ändringar av regelverket för dag 180. Det är väldigt bra. Vi har nu ett starkare skydd för de sjuka vid prövningen dag 180, vilket innebär att många kommer att kunna behålla sin sjukpenning i väntan på att de får möjlighet att slutföra sin rehabilitering.

Så länge man är sjuk och är beroende av att rehabiliteringen slutförs ska man ha en ekonomisk trygghet. Det är en rimlig utgångspunkt i sjukförsäkringen. Men den tryggheten finns inte efter dag 365 för många. Det vet experter, forskare och de som följt debatten om sjukförsäkringen och följt de granskningar som gjorts av sjukförsäkringen de senaste åren.

Det står på regeringens agenda att driva igenom de regeländringar som föreslås i den utredning som berörs av denna interpellation, även vad gäller dag 365. Vi gör bedömningen att det är en akut fråga. Det pågår samtal mellan regeringen och dess samarbetspartier om detta ämne. Jag kan konstatera att det hittills inte har funnits förutsättningar för att inom ramen för det samarbete vi har lägga fram de förslagen på riksdagens bord. Men min förhoppning är att alla partier, oberoende av ideologisk utgångspunkt, ser det allvarliga läge som vi har framför oss, med risk för massutförsäkringar under våren av inte minst långtidscovidpatienter, lägger undan ideologiska låsningar och samverkar för att lösa denna högst akuta fråga.

Anf. 76 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Jag tackar socialförsäkringsministern för de här orden.

Sjukförsäkringen har länge varit ur funktion. Coronapandemin har satt detta i blyxtbelysning, men det har drabbat människor under många år. Någonstans måste politiken ta ansvar för det. Folk har inte blivit fattiga. De har gjorts fattiga. Vi kan nu sätta stopp för att det här ska ske framöver. Bara i år genomförs skattesänkningar på 30 miljarder. Viktiga intäkter från arbetsgivaravgifterna går förlorade och rinner ur systemen. Finansministern – socialförsäkringsministerns kollega – säger att nyliberalismen är död men fortsätter att köra rakt in i väggen med Centerpartiet som kartläsare. Liberalerna verkar redan ha hoppat av i farten. Miljöpartiet har nog tagit ett friår.

Fru talman! För mig är det obegripligt att inte Socialdemokraterna – om de vill se en bättre sjukförsäkring – kliver in och visar var skåpet ska stå. Att bli misstrodd och förnekad är bland det värsta som kan hända en människa. Det är vad som har hänt tusentals utförsäkrade. Förutom en ekonomisk katastrof blir man misstrodd.

Fru talman! Oavsett regering har utförsäkringarna fortsatt. Otaliga är exemplen på personer som fått lida stort av det här. De som redan utförsäkrats och förlorat sin SGI måste få någon form av ekonomisk upprättelse. Det behövs en kriskommission som kan se över det här. Det måste till en oberoende granskning av Försäkringskassans styrning och arbets sätt, där forskare och de som själva drabbats får komma till tals. För mig är det obegripligt att regeringen inte tillsatt en sådan granskning utan låter kassan utreda sig själv.

Fru talman! Ansvarigt statsråd, Ardalan Shekarabi, säger återkommande att han ser problemet, att regeringen har konkreta förändringsförslag på sitt bord och att han hoppas att alla partier kan släppa prestige och ordna med lagändringarna. Det finns en majoritet. Varför händer inget?

Fru talman! Det pågår inte längre en tävling om vilket parti som är bäst på att jaga sjuka, tvärtom. Vinden har nu helt vänt, och fler har insett att vi måste göra om och få en bättre sjukförsäkring. Det är bra. Det är ett resultat av många års slit i grupper som Solrosuppropet och Försäkringskassanupproret av dem som drabbats själva.

Jag citerar: Det ligger ett förslag på regeringens bord. Jag är beredd att införa det närhelst det finns majoritet för det. Så sa socialförsäkringsministern själv om förslaget. Det *finns* en majoritet. Vänsterpartiet har gått före när det gäller dag 180. Hur länge ska vi vänta innan Socialdemokraterna går från ord till handling? Vad är det som bromsar upp det hela? Är det samarbetspartierna, eller är det Socialdemokraterna själva som inte har satt den här frågan tillräckligt högt?

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Svar på  
interpellationer

Anf. 77 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Om denna kammare ska kunna ta de beslut som krävs för att tryggheten vid sjukdom ska återupprättas krävs det att vi slutar skylla på varandra och slutar fastna i ideologiska låsningar. Det krävs att all form av politisk prestige läggs undan och att svenska medborgares behov av ekonomisk trygghet sätts i fokus. Det krävs att vi lyckas se bortom ideologiska ramar och skygglappar som begränsar oss alla i vår förmåga att se världen och verkligheten som den är. Min förhoppning är, fru talman, att de insikter som växer fram under pandemin och de rapporter som nu kommer om de risker som vi ser vad gäller utförsäkringar får oss alla att inse allvaret och behovet av ett gemensamt agerande bortom partigränser och ideologiska låsningar.

Regeringen avser att följa de spelregler som finns för ett budgetsamarbete. För vårt lands bästa måste självklart den formen av samarbeten respekteras. Men vår ambition är att göra det som krävs för att sjukförsäkringen ska förbättras. Jag är oerhört stolt över att vi tillsammans kunde lösa de problem som fanns vid prövningen dag 180. Det innebär att det under den här våren, under det här året och under alla kommande år finns en starkare ekonomisk trygghet för den som inte fått chansen att slutföra sin vård eller rehabilitering. Det är ett väldigt viktigt steg som har tagits, och det är glädjande att det beslutet har trätt i kraft och får effekt för våra svenska medborgare redan i dag.

Självklart behövs det också liknande steg för dem som passerar dag 365 men inte fått möjlighet att bli friska och inte fått möjlighet att påbörja eller slutföra sin rehabilitering eller vårdinsats. Det är ett mycket allvarligt läge i sjukförsäkringen, för vi är mitt i en pandemi som drabbar våra medborgare och som har höga mänskliga kostnader. Nu måste vi göra det som krävs för att lagstiftningen för sjukförsäkringen ska anpassas till de behov som vi har i dagens verklighet – med vetskap om var bristerna finns.

Fru talman! Ett samhälles styrka ska mätas utifrån hur det behandlar de mest sårbara. Vi lever i ett av världens rikaste länder, ett av världens mest utvecklade länder, ett av världens bäst organiserade länder, ett av de länder i världen som har högst grad av tillit mellan medborgare och offentliga institutioner och medborgare emellan. Det är en rimlig förväntan att detta samhälle, med sin ekonomiska styrka och sin goda förvaltning, också har kapaciteten och förmågan att lägga undan ideologiska låsningar och lösa den situation som svenska medborgare just nu går igenom i sjukförsäkringen. Jag uppmanar ödmjukast alla politiska partier att göra det som krävs för att vi ska se bortom partigränser och lösa den fråga som handlar om svenska medborgares trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning.

Anf. 78 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Att prestige måste läggas undan håller jag fullständigt med om. Vänsterpartiet har ett eget förslag på ett sjukförsäkringssystem. Det går mycket längre än det förslag som regeringen har på bordet. Men det är vi beredda att släppa för att nå en kompromiss om ett system som åtminstone kan fånga upp det allra mest akuta. Detta har vi lagt fram vid flera tillfällen men ännu inte fått majoritet för.

Jag förstår situationen med samarbetspartier, men ärligt talat måste den här frågan sättas högre i regeringen. Partier som inte är i närheten av Socialdemokraternas storlek och som inte sitter i regeringen kan inte få bestämma och avgöra de sjukas framtid och hur sjukförsäkringen ska se ut. Det kunde ha varit du, det har varit jag. Sjukdom kan drabba oss alla.

Fru talman! Personer som är sjuka kastas i dag ut ur försäkringen och uppmanas att söka försörjningsstöd. Andra tar ut sin förtida pension eller använder semesterdagar, fastän de har ryckt in i pandemivården. Människor lever i bästa fall på sina anhöriga och i värsta fall inte alls. Självmod har för en del känts som den enda utvägen.

Hur många fler ska drabbas för att politiker inte kan släppa prestige och agera? Jag noterar att i den här debatten säger socialförsäkringsministern många bekräftande ord. Men det behövs inte längre fina ord. Det behövs också handling.

Anf. 79 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Ida Gabrielsson, för interpellationen!

Jag vill avslutningsvis lyfta fram alla de saker som har gjorts under det senaste året på sjukförsäkringens område för att hantera de utmaningar som vi har framför oss för våra medborgare.

Regelverket för dag 180 har förändrats, vilket kraftigt ökar den ekonomiska tryggheten för sjuka vid provningen dag 180 i sjukförsäkringen. Regeringen och samarbetspartierna har infört en karensersättning som innebär att människor får kompensation från och med den första sjukdagen och får förutsättningar att stanna hemma när de är sjuka. Också de som är ekonomiskt sårbara får möjlighet att stanna hemma när de är sjuka.

Vi har anpassat flera regelverk i sjukförsäkringen till de akuta behov vi har just nu. Bland annat har kravet på läkarintyg skjutits upp. Vi har säkerställt att den som väntar på en inställd operation får möjlighet att behålla sin sjukpenning i väntan på operationen som har ställts in på grund av pandemin.

Vi har gjort flera andra detaljerade justeringar av regelverket. Men vi kommer inte ifrån, fru talman, att det som lyfts fram i denna interpellation, regelverket för dag 365, är en akut fråga för väldigt många svenska medborgare som är sjuka just nu.

Vi vet att många av våra medborgare har drabbats av långtidssymtom efter covidsjukdom. Vi vet att det finns många andra sjukdomar där det finns symtom som innebär att de inte får tillbaka sin arbetsförmåga under det första året, utan det krävs vidare behandling och rehabilitering.

Just de människorna är beroende av att vi politiker, oberoende av parti, samarbetar och sätter svenska medborgares intressen främst i vår politiska gärning. Jag hoppas att vi snart kan konstatera att detta sker.

Anf. 80 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat finansminister Magdalena Andersson om hon instämmer i problembilden rörande självförsörjningen bland invandrare, huvudsakligen från Afrika och Mellanöstern, om hon avser att vidta några åtgärder för att få bukt med detta samt om regeringen avser att vidta några åtgärder för att komplettera den officiella sysselsättningsstatistiken med statistik över självförsörjning och, med detta som utgångspunkt, även införa ett självförsörjningsmål för den ekonomiska politiken. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Låt mig börja med att förtydliga att Tobias Andersson och jag har olika syn på migrations- och asylopolitik. Regeringens mål är att säkerställa en långsiktigt hållbar migrationspolitik som värnar asylrätten och som inom ramen för den reglerade invandringen underlättar rörlighet över gränser, främjar en behovsstyrd arbetskraftsinvandring, tillvaratar och beaktar migrationens utvecklingseffekter samt fördjupar det europeiska och internationella samarbetet.

Det är viktigt att vi fortsätter arbeta för att nyanlända snabbare ska komma in på arbetsmarknaden och i samhällslivet. Människor som startar på nytt i Sverige ska få så bra förutsättningar som möjligt för att etablera sig och bidra till vår gemensamma välfärd. Både kvinnor och män ska från samhällets sida mötas av samma förväntningar och krav samt ges rätt förutsättningar för att kunna försörja sig själva och stå på egna ben genom inträde på arbetsmarknaden. Arbetet för integration och nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet är en grundläggande del av regeringens målsättning om ett samhälle som håller ihop och ger lika förutsättningar för alla.

Att sakna arbete som ger egen försörjning begränsar en individs möjligheter att påverka sitt liv och göra egna val. Det är viktigt, inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv. Vägen till egen försörjning går via arbete, och därför är sysselsättningsgraden ett högst relevant mått.

Vi har under senare år sett att fler nyanlända kommer snabbare i arbete, och det är positivt. Av de nyanlända som togs emot 2014 var 51 procent förvärvsarbetande 2018, det vill säga efter fyra år. Det kan jämföras med 29 procent efter fyra år för dem som mottogs 2010. Etableringen av nyanlända har alltså förbättrats avsevärt under senare år, samtidigt som Sverige har tagit emot ett stort antal skyddsbehövande på flykt undan krig och förföljelse.

Statistik från Eurostat visar att sysselsättningsgraden för utrikes födda i Sverige är cirka 2 procentenheter högre än EU-genomsnittet. För utrikes födda kvinnor är sysselsättningsgraden cirka 4 procentenheter högre än i EU, medan den är marginellt lägre än genomsnittet i EU bland utrikes födda män. Att sysselsättningsgraden bland inrikes födda i Sverige är högst i EU bidrar till att sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda är högre i Sverige än i andra EU-länder, både för kvinnor och män.

Jag är inte nöjd med skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda. Det behöver gå snabbare för nyanlända att komma in på arbetsmarknaden. Även om etableringen på arbetsmarknaden går snabbare

*Svar på  
interpellationer*

för nyanlända i dag än för några år sedan krävs mer, och vi behöver höja ambitionsnivån ytterligare.

Regeringen har därför vidtagit ett antal åtgärder för att förbättra nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet, både under denna och föregående mandatperiod. Vi har också genomfört flera strukturellt viktiga förändringar. Låt mig till exempel nämna att vi har infört en utbildningsplikt för nyanlända med kort utbildningsbakgrund. Från och med den 15 april 2021 ska nyanlända kvinnor och män ges möjlighet att delta i ett så kallat intensivår. För att särskilt stärka kvinnors möjlighet till arbete pågår satsningar för att nyanlända ska fortsätta att utveckla sina kunskaper i svenska även under föräldraledighet.

Slutligen till frågan om den officiella arbetsmarknadsstatistiken. Regeringen beslutar om vilka ämnes- och statistikområden det ska finnas officiell statistik för, samt vilka myndigheter som ska vara statistikansvariga. Det är sedan myndigheterna själva som ansvarar för metod, kvalitet och vilka statistiska mått som ska användas. Jag avser i dagsläget inte att verka för förändringar i den officiella statistiken.

Anf. 81 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack för svaret!

Förr motiverade sjuklövern sin massinvandringspolitik med att det var lönsamt eller kanske till och med direkt nödvändigt för svensk ekonomi och välfärd. Argumentationen byggde i stort på anekdotisk bevisföring. De som motsatte sig det fick inte sällan absurda retoriska frågor som vem som skulle köra taxi, vårda våra äldre eller baka pizza om Sverige inte fortsatte med massinvandring.

Titt som tätt lutade man även ståndpunkter mot att det minsann även fanns bevis på att invandringen lönade sig. Det var något som exemplifierades med de valloner som kom till Sverige under 1600-talet eller rapporten om att kommunen Sandviken tjänade över en halv miljard på invandringen.

Nu har Sandviken gjort miljonförlust. Tesen om att dagens invandring till Sverige, bestående av primärt lågkvalificerad asylinvandring från länder med väsensskild kultur, skulle utgöra en ekonomisk tillgång har övergetts av många.

Argumentationen för stor invandring bygger nu mer på påståenden om att det är humant eller att det vore omöjligt att minska invandringen mer än vad regeringen uppger att man redan har gjort. Detta är naturligtvis helt fel i sak av flera skäl.

För det första kan det inte anses vara humant att ta emot fler än vad man klarar av att assimilera. Genom att göra det försätter man människor i livslånga utanförskap präglade av otrygghet och generellt dålig levnadsstandard.

För det andra kan det inte anses vara humant att som Sverige gjorde under asylkrisen ödsla pengar på integration i Sverige av de välbärgade och starka som har förmått att ta sig hit i stället för på dem som är kvar i närområdet.

För det tredje kan det inte anses vara humant att frångå svensk asyllagstiftning för att premiera en grupp unga afghanska män utan asylskäl framför dem som faktiskt behöver hjälp.

För det fjärde kan det inte anses vara humant att sätta tryggheten, tillhörigheten och välfärden på spel för alla svenskar genom att bedriva en naiv massinvandringspolitik.

För det femte, fru talman, är det naturligtvis felaktigt att det vore svårt eller omöjligt att ytterligare begränsa migrationen till Sverige. Tvärtom vore det ganska enkelt om vi minimerade antalet pullfaktorer samtidigt som vi bedrev en aktiv återvandringspolitik.

Med det sagt: Även om det skulle vara så att svensk migrationspolitik vore human, vilket den inte är, kvarstår de ekonomiska problemen i dess följd.

Sverige har ett påtagligt ekonomiskt utanförskap, och integrationen, även den ekonomiska, av utrikes födda har varit ytterst bristfällig. Märta Stenevi försöker dock försköna bilden och talar i sitt svar återkommande om sysselsättningsgrad. Även om Sverige har bland de största gapen mellan inrikes och utrikes födda i hela EU är det med detta begrepp ändå missvisande.

Menar Märta Stenevi att detta är ett rimligt mått för att mäta invandras deltagande i arbetsmarknaden, samt anser hon att den ekonomiska integrationen har fungerat överlag?

Anf. 82 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag tänkte prata lite om det som frågan gällde, nämligen sysselsättningsgrad kontra självförsörjningsgrad.

Sysselsättningsgraden mellan inrikes och utrikes födda män i Sverige respektive Europa skiljer sig åt, och det här vet naturligtvis riksdagsledamoten väldigt väl. Det beror framför allt på att Sverige har en mycket hög sysselsättningsgrad jämfört med andra europeiska länder. Men det är jag övertygad om att riksdagsledamoten är mycket väl medveten om.

Argumentationen kring självförsörjning bygger mycket på en rapport från Entreprenörskapsforum. Författarna till rapporten menar att sysselsättningsstatistiken är en otillräcklig indikator på arbetskraftens ekonomiska aktivitet och att den inte ger en heltäckande bild av hur hög andel av befolkningen som uppnår tillräckliga inkomster för att vara självförsörjande. Därför använder rapportförfattarna försörjningsgraden som ett kompletterande mått för att beskriva utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden.

För att betraktas som självförsörjande enligt rapportens definition ska en person ha en årslön före skatt som motsvarar minst fyra prisbasbelopp. År 2019 motsvarade det en bruttoårslön på 186 000 kronor eller cirka 12 600 kronor per månad efter skatt.

Rapportförfattarnas ambition uppfattas som att ta fram ett mått som inte bara visar om man arbetar eller inte utan som också indirekt via inkomstens storlek beaktar hur mycket man arbetar. Det här är relevant, och det tillför en dimension vid analyser av vilken utsträckning en person är etablerad på arbetsmarknaden. Som ett komplement till statistiken över sysselsättning kan ett mått på sysselsättningens omfattning vara användbart. En liknande ansats har också använts i andra sammanhang.

Problemet uppstår när man också blandar in aspekten om tillräcklig inkomst och huruvida personer kan försörja sig själva, för där blir måttet väldigt otydligt. Som mått på i vilken utsträckning människor har tillräck-

liga inkomster för att vara självförsörjande har detta vissa brister. Valet av benämningen självförsörjningsgrad är mot bakgrund av det missvisande.

För det första är den inkomstgräns som används densamma för alla individer. Men behovet av inkomst kan se väldigt olika ut eftersom försörjningsbehovet kan se olika ut. Måttet beaktar till exempel inte att människor inte alltid enbart försörjer sig själva. Föräldrar har försörjningsansvar för sina barn, och gifta personer har försörjningsskyldighet gentemot varandra, vilket innebär att man kan bli försörjd av eller försörja sin partner. Sammanboende har också en fördel av att kunna dela på fasta utgifter, vilket innebär att de behöver mindre pengar för att uppnå samma ekonomiska standard som ensamstående.

För det andra ingår enbart löneinkomst i beräkningen av självförsörjning, vilket inte är en självklar begränsning. Det kan framstå – i alla fall enligt mig – som orimligt att den som studerar med studiemedel ska betraktas som att den saknar försörjningsförmåga. Detsamma gäller den som är föräldraledig från sitt arbete. Det finns också personer som har möjlighet att försörja sig enbart på kapitalinkomster men som därmed inte kan anses inte kunna försörja sig själva.

Det vore därför lämpligt att antingen inkludera fler typer av inkomster eller exkludera personer vars försörjning kommer från vissa andra inkomster än lön vid beräkningen av ett mått på självförsörjning. Förutom studerande och föräldralediga från arbete kan det till exempel gälla pensionärer eller, för den delen, värnpliktiga.

Jag tror att vi är mer överens än vad ledamoten tror i frågan om just självförsörjning. Vi tycker båda två att självförsörjning är eftersträvänsvärt, och det finns ingenting som hindrar våra myndigheter i dag från att mäta självförsörjning på olika sätt. Vilken metod som ska användas får däremot anses vara en fråga för just myndigheterna.

Anf. 83 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack så mycket för svaret från Märta Stenevi!

Delar av de problem sett till metod och så vidare som Märta Stenevi lyfter i sitt svar berör också artikelförfattarna i rapporten. Man påpekar just att till exempel inkomst av kapital skulle kunna vara rimligt att beräkna men säger att det hade gjort det svårare att genomföra studien.

Man påpekar också att man tror att man på det stora hela snarare har överskattat än underskattat självförsörjningsgraden, vilket går i något motsatt riktning mot det svar som Märta Stenevi kommer med.

Med det sagt ser jag positivt på om man utifrån de parametrar som Märta Stenevi lyfter skulle genomföra ytterligare undersökningar på området, men där sa ju Märta Stenevi nej i sitt initiala svar på interpellationen.

Från regeringens håll förringar man någonstans det ekonomiska utanförskap som många invandrare befinner sig i när man återkommande talar om sysselsättning som en måttstock för den ekonomiska integrationen.

För att tillhöra gruppen sysselsatta behöver man nämligen endast utföra något arbete minst en timme i veckan. Det räcker med andra ord att arbeta en timme i veckan på något skattesubventionerat hittepåjobb för att räknas som sysselsatt och därmed bidra till att höja sysselsättningsgraden. Det är knappast ett rättvisande mått.

Detta framgår inte minst i den rapport som Märta Stenevi har berört och som jag nu ämnar beröra, vid namn *När blir utrikes födda självförsör-*

jande? Jag har uppmärksammat att ministern har tagit del av rapporten, men jag skulle ändå vilja återge en del av sammanfattningen, som jag tycker konkluderar det hela väl: En majoritet av utrikes födda i arbetsför ålder har under perioden 1990 till 2016 inte uppnått självförsörjning. År 2016 var drygt 600 000 utrikes födda i arbetsför ålder inte självförsörjande. Högt räknat var 28 respektive 35 procent av individer med härkomst i Afrika respektive Mellanöstern självförsörjande 2016. Motsvarande uppskattningar för inrikes födda och individer från våra nordiska grannländer låg på 73 procent. Självförsörjningsgraden är betydligt lägre än sysselsättningsgraden.

Detta kanske är föga förvånande för oss som från början sett problemen med den förda invandringspolitiken och avsaknaden av riktiga assimilationspolitiska åtgärder, men det är eventuellt en ögonöppnare för andra.

I efterdyningarna av rapporten har Johan Eklund, författare till rapporten och professor vid BTH och Jönköpings International Business School uttryckt följande: "För att komma till rätta med den låga självförsörjningsgraden och för att ge en rättvisande bild av det ekonomiska utanförskapet behöver Sverige både komplettera den officiella sysselsättningsstatistiken med statistik över självförsörjning samt, med detta som utgångspunkt, även införa ett självförsörjningsmål för den ekonomiska politiken."

Fru talman! Det är tydligt, utifrån vad jag nu redogjort för, att en majoritet av utrikes födda i arbetsför ålder inte uppnått självförsörjning. Det är också tydligt att självförsörjningsgrad är den måttstock som är relevant att utgå ifrån för att utvärdera i vilken utsträckning invandrare de facto blivit en del av arbetsmarknaden. Sedan kan vi föra en diskussion om exakt vilka parametrar som ska tas in i begreppet. Men för att komma till rätta med problemet med kostnaden för oss övriga i samhället måste vi erkänna att problematiken finns.

Därför undrar jag varför Märta Stenevi inte aktivt vill verka för ett självförsörjningsmål inom den ekonomiska politiken.

Anf. 84 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag vill upprepa att självförsörjningsgrad, på det sätt som ledamoten beskriver det, är ett otydligt mätinstrument. Måttet används i väldigt få studier. Jag har nu ägnat mycket utrymme i mina inlägg åt att förklara de svårigheter vi ser med att mäta självförsörjningsgrad. Jag har också förklarat vilka alternativ det finns för att mäta det som ledamoten är ute efter. Till det kan läggas att ledamotens partikamrater vid olika tillfällen tidigare efterfrågat mätinstrument som går att jämföra internationellt för att bättre kunna bedöma Sveriges integrationsförmåga.

Sysselsättning mäts enligt rekommendationer från ILO, International Labour Organization. Sysselsättningsmåttet har en hög internationell gångbarhet. Självförsörjningsgrad däremot går inte att jämföra mellan länder på samma sätt.

Detta betyder dock inte att regeringen på något sätt är emot att människor som kommer hit ska kunna försörja sig själva, tvärtom. Våra etableringsinsatser syftar till att fler ska kunna stå på egna ben. Sysselsättning är också vägen till självförsörjning. Det som ledamoten hänvisar till som hittepåjobb kan till exempel vara extratjänster där man underlättar på förskolor eller stöttar upp i kommunala verksamheter. Jag tycker att det är ett

mycket förminskande begrepp för någonting som är en väldigt viktig upp-  
gift i vårt samhälle, även om det finansieras av oss gemensamt.

Särskilt angeläget är sysselsättning för gruppen utrikes födda kvinnor. Sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda kvinnor på 23 procent är alldeles för stort, och konsekvenserna av det är förödande. Utrikes födda kvinnor riskerar att bli fastlåsta i hemmet med ökad risk att utsätta andra och själva bli utsatta för hedersförtryck. Regeringen anlägger ett tydligt jämställdhetsperspektiv i alla etableringsinsatser och har ett antal riktade åtgärder som särskilt syftar till att få nyanlända kvinnor i arbete.

Mitt i all enighet så här långt i debatten om vikten av att kunna försörja sig själv vill jag ändå vara tydlig med skillnaderna mellan regeringen och Sverigedemokraterna. Det är ingen hemlighet att Sverigedemokraterna vill stänga gränserna eller skapa ett tryck för återvandring. Det har i en lång rad debatter blivit tydligt att Sverigedemokraterna är helt ointresserade av att nya svenskar får god etablering och integration i Sverige. Nysvenskar och svenskar med utländsk bakgrund reduceras i Sverigedemokraternas ögon i stället till offentligfinansiella plus- eller minustecken. Frågan är vilken nästa grupp av svenskar det blir som utsätts för Sverigedemokraternas är-du-lönsam-lille-vän-kalkyler.

För mig och för regeringen handlar självförsörjning i stället om att människor som flyr hit undan krig och förföljelse ska kunna leva på samma villkor som jag gör och som mina döttrar gör. De ska kunna stå på egna ben, ha sin frihet och sin självförsörjning, leva i ekonomisk trygghet, leva i frihet, slippa hedersförtryck och slippa bidragsberoende. Då är det viktigt att fler kommer i egenförsörjning, och vägen till egenförsörjning är genom sysselsättning.

Anf. 85 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack åter för svaret från Märta Stenevi!

Det är onekligen så att även Sverigedemokraterna verkar för ett Sverige fritt från hedersförtryck. Jag kan endast beklaga att hedersförtrycket har fått ett sådant krafttag över delar av det svenska civilsamhället under den tid som Stefan Löfven har varit statsminister i Sverige.

Jag delar naturligtvis bilden att för att kunna bli självförsörjande måste man först bli sysselsatt. Men då är det också viktigt att hålla isär de här begreppen och värdera dem utifrån vad de faktiskt innebär. Kollar man på slutsatserna från rapporten ser man att för hälften av alla utrikes födda tog det i genomsnitt 4–5 år att uppnå sysselsättning under perioden 1990–2016. Samtidigt tog det i genomsnitt 12–13 år för hälften av alla utrikes födda att bli självförsörjande. Utifrån den statistiken tycker jag att det är mer relevant att bruka självförsörjningsgrad som en måttstock över den ekonomiska integrationen.

Onekligen har kostnaden för invandring fortsatt att skena i Sverige, om inte för det direkta mottagandet så för de övriga kostnader som svenskarna åläggs att finansiera genom skattsedeln, inte sällan mot sin vilja. Entreprenörskapsforums rapport sätter fingret på dessa dolda kostnader genom att konstatera att endast 28 respektive 35 procent, högt räknat, av individer med härkomst i Afrika respektive Mellanöstern var självförsörjande 2016. Det innebär i praktiken att vi behöver stå för de övrigas nota.

Varför vill inte regeringen synliggöra detta i den officiella statistiken? Vi kan fastna i diskussioner om exakta parametrar i begreppen, men varför

har det inte tagits några initiativ för att faktiskt utvärdera detta – ens på Märta Stenevis önskade sätt?

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Anf. 86 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag är oerhört trött på de konstanta antydningarna från Sverigedemokraterna om kulturella och ekonomiska belastningar, om männskor som problem och om hur att stänga gränsen för kvinnor och flickor skulle innebära att de var mindre utsatta för hedersförtryck än om de fick komma hit.

Det här är fantasier. Om Sverigedemokraterna lyfter näsan från sina dogmer kommer de att se verkligheten. Verkligheten är att runt omkring i Sverige hjälper svenskar med utländsk bakgrund våra äldre på äldreboenden, fostrar våra barn på förskolor och vårdar våra sjuka på sjukhus. Verkligheten är också att svenskar med utländsk bakgrund är de som drabbas hårdast av gängkriminaliteten å ena sidan och rasismen å andra sidan. Trots att den ekonomiska utsattheten har ökat, trots att marknadsskola och segregerad bostadsmarknad skapar sociala klyftor som drar isär Sverige, vaknar den överväldigande majoriteten av invandrare och invandrades barn varje morgon, går till jobbet, går till skolan, betalar skatt och är med och bygger vårt svenska samhälle och den välfärd som både Tobias Andersson och jag är en del av.

Jag kommer aldrig att sluta arbeta för att knäcka segregationen, eller för den delen för att krossa rasismen. Vi kan förbättra integrationen. Vi kan lyfta både inrikes och utrikes födda ur ekonomisk utsatthet, både invandrare och infödda, både i glesbygd och i förorter – inte antingen eller utan både och.

Jag tycker att Sverigedemokraterna borde be om ursäkt till alla de invandare som de i debatt efter debatt misstänkliggör för att inte bidra till den svenska välfärden, samtidigt som vi alla möter dem i vår vardag varje dag. De förtjänar bättre än att utmålas som en belastning i Sverigedemokraternas interpellationsdebatter.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## **§ 15 Svar på interpellation 2020/21:519 om ungas möjlighet till en egenägd bostad**

Anf. 87 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta som gör det möjligt för unga att flytta till en egenägd bostad, vilka de enskilt viktigaste åtgärderna är som jag ser som angelägna att vidta på kort sikt under 2021 för att fler ska kunna flytta till en egenägd bostad och, med tanke på att bostadsbristen för många unga som vill bo i eget boende i storstäderna är akut, vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta under 2021 så att fler unga kan flytta hemifrån eller till jobb i våra storstäder.

Jag vill börja med att säga att frågan om ungas inträde på bostadsmarknaden är prioriterad för regeringen, både när det gäller det ägda och det hyrda beståndet.

Svar på  
interpellationer

Regeringen ser ett behov av åtgärder som riktar sig till just dem som för första gången ska köpa en bostad för att underlätta för dem att komma in på den ägda bostadsmarknaden. Bostadsbeståndet består i dag till stor del av ägda bostäder. Bostadspriserna har samtidigt ökat snabbare än hushållens inkomster. Förstagångsköparna, som ofta är unga personer, har inte sällan ett förhållandevis litet eget kapital och lägre inkomster än andra hushållsgrupper, vilket försvårar inträdet på den ägda bostadsmarknaden. Därför har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag för att underlätta för förstagångsköpare på bostadsmarknaden. Utredaren ska bland annat föreslå hur ett statligt startlån för förstagångsköpare bör utformas. Utredaren ska lämna sina förslag till regeringen senast den 1 november.

I det här sammanhanget vill jag nämna att regeringen även har genomfört insatser som ska underlätta för unga vuxna som vill hyra en bostad att flytta till en egen bostad. Investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande är ett viktigt verktyg för att skapa förutsättningar för byggande av hyresbostäder i hela landet med relativt lägre hyror som fler, däribland unga vuxna, kan efterfråga. I enlighet med januariavtalet har regeringen reformerat investeringsstödet. Var åttonde lägenhet som produceras med hjälp av investeringsstöd ska numera erbjudas den kommun där bostäderna byggs för förmedling till unga under 31 år eller för att användas för sociala kontrakt.

Anf. 88 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack för svaret, ministern! Jag vill också önska lycka till med ministrarnas viktigaste uppdrag: att vara bostadsminister. Det finns väldigt höga förväntningar på den här bostadsministern med tanke på vad som har gjorts tidigare, det vill säga väldigt lite.

Fru talman! Boinstitutet har i en ungdomsbarometer frågat 2 989 unga mellan 15 och 24 år hur de vill bo. På frågan hur de vill bo när de etablerar sig på arbetsmarknaden svarar de flesta, 40 procent, att de vill bo i villa. 31 procent vill bo i bostadsrätt. Hyresrätten kommer på tredje plats med 17 procent. Nästan ingen vill bo i andra hand. Det vill bara 1 procent göra. Och 1 procent svarar att de vill dela lägenhet med en kompis.

Fru talman! Det betyder att sju av tio vill äga sin bostad. Varför vill man göra det? Det var en av frågorna i samma undersökning. Jag blir glad av att läsa frisvaren. Man vill ha trevliga grannar, man ser det som en bättre investering och man vill ha en trädgård. Det betyder frihet och så vidare.

Precis på det sättet var det när 40-talisterna fick sina barn. Då byggdes det fantastiskt många småhus runt om i Sverige. Personer med normala inkomster kunde köpa sitt första hus. Jag är själv uppvuxen i Boden. Min pappa jobbade inom militären, och min mamma jobbade på sjukhus. De kunde, i 25-årsåldern, bygga hus i Boden.

Hur många 25-åringar kan bygga hus i dag? Där har politiken misslyckats. Det är därför jag har ställt den här interpellationen till ministern. Vad ska regeringen göra för att 40-talisternas barnbarn, som det i princip handlar om, ska kunna bygga hus? Hur ska man göra det möjligt för dem att flytta till eget hus, ha egen trädgård, ha en liten grönsaksodling och potatisodling. Hur ska man göra det möjligt för dem att gå ut på sin altan och sätta tårna på gräsmattan? Det är vad den här interpellationen handlar om.

Det vi vet är att ministern hänvisar till en utredning som ska komma den 1 november. Men vi vet också att det ska införas ett amorteringskrav. En av regeringens myndigheter meddelade häromdagen att man kommer att återinföra det. Det innebär att det kommer att bli allt svårare för unga att köpa hus, eftersom kalkylerna inte går ihop.

Vi vet också att ungdomsarbetslösheten skenar. I Gävle, min hemstad, har långtidsarbetslösheten bland unga ökat med 35 procent på ett år. Det första steget för att kunna äga en bostad är såklart att man har ett jobb. Annars kommer man inte att kunna köpa ett hus.

Det är symtomatiskt att när jag säger att fler unga vill äga sin bostad och frågar ministern vad regeringen har för politik för det får vi ett svar: att det pågår en utredning. Men i slutet av sitt svar pratar ministern om hyresrätter. Det är alltså inte det interpellationen handlar. Det jag har frågat är hur unga ska få möjlighet att äga sin bostad och vad regeringen har för politik för det. Det vore bra om ministern skulle kunna tala om klart och tydligt, bortsett från utredningen som ska komma med sin redovisning den 1 november, vad regeringen har för politik och vilka ambitioner ministern har.

Tänk att få Sveriges finaste uppdrag, att vara bostadsminister! Då måste man ha någonting mer i byrålådan än att en utredning ska redovisa sina förslag den 1 november. Jag tror att Sveriges unga är nyfikna på vilka verktyg ministern har i byrålådan för att fler unga ska kunna äga sitt första hus och ha sin egen grönsaksodling.

Anf. 89 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Tack, riksdagsledamoten, för den här jätteintressanta diskussionen!

Jag håller med Lars Beckman i hyllningarna av det statligt subventionerade byggandet under 50-, 60- och 70-talen och de statligt subventionerade lån som lade grunden för 40-talisternas ägande på bostadsmarknaden. Om det var rätt nationell politik kan man kanske debattera i en annan debatt, tänker jag.

När det gäller amorteringskravet är det uppenbart att vi förut hade en ganska unik situation i Sverige. Amorteringsfria lån spreds lite som en löpeld över den svenska kreditmarknaden. Vi hade en amorteringskultur som skiljde sig fullständigt från hur det såg ut i vår omvärld. Det var också en riskabel utveckling. Många bedömare har pekat på att det medförde risker för de enskilda hushållen men också för samhällsekonomin i stort.

Om man som jag är gammal nog att minnas tidigare bostadskriser vet man hur det slår mot unga familjers ekonomi när skuldsättningen är så hög att de inte klarar en ränteökning. Genom de åtgärder som regeringen har vidtagit tillsammans med tillsynsmyndigheter och expertmyndigheter har vi i dag i stället en sundare amorteringskultur på plats. Det tror jag att vi ska vara glada för. Det är lätt att bygga upp en hög belåning.

Jag kan oroas lite över Lars Beckmans ingång i debatten. Den verkar gå ut på att ju högre lån vi kan få, desto bättre. Det driver dessutom upp priserna och gör det ännu svårare för den som inte har ett startkapital för att ta sig in på bostadsmarknaden.

Jag kommer att peka på den utredning som pågår. Den är central i frågan, just för att vi ska kunna brygga över det stora steg som det i dag innebär att ta sig in på den ägda bostadsmarknaden.

Men jag vill också peka på att bostadsmarknaden är dynamisk. Dess delar hänger ihop. Det är jag övertygad om att riksdagsledamoten är väl medveten om. Förändringar inom ett segment påverkar andra segment på bostadsmarknaden. De är inte separata delar av bostadsmarknaden. De är inte heller icke-kommunicerande kärl. När man påverkar den ena delen av bostadsmarknaden påverkas även den andra. Om fler hyreslägenheter blir tillgängliga genom en aktiv bostadspolitik påverkar det också utbudet av och prisutvecklingen för det ägda beståndet.

När Boverket gör enkäter bland kommunerna om hur bostadsbristen ser ut är det framför allt bristen på hyreslägenheter man pekar på. Det finns också stora problem på hyresmarknaden som behöver adresseras. Det finns en omvitnat stor brist på hyreslägenheter. Hela bostadsmarknaden påverkas nu när det i hög takt byggs lägenheter som ska ha rimliga hyror, genom att vi har ett investeringsstöd.

För att fler unga ska kunna äga sitt boende, eller för den delen fler förstagångsköpare – det finns många situationer där man kan vara förstagångsköpare, inte bara när man är ung – ser vi ett behov av åtgärder som riktar sig till den gruppen. Priserna på bostäder har ökat mycket snabbare än hushållens inkomster. Att lösa det bara genom ökad belåning är inte en sund ekonomisk utveckling, och det skulle skapa stora risker för de enskilda hushållen.

Vi har tillsatt en utredning. Den kommer att lämna sina förslag på åtgärder för att underlätta för förstagångsköparna på bostadsmarknaden. En del i det kan vara ett statligt startlån. Det ska kanske inte vara precis som det lån Lars Beckman hyllar och som fanns när våra föräldrar skaffade hus. Men vi ska hitta en form för det. Vi får se vad utredningen kommer tillbaka med. Det kommer att bli väldigt konkreta åtgärder. Men vi ska avvakta utredningen och se vad som kommer ut av den.

Anf. 90 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Det blir intressant att se resultatet av utredningen.

Jag frågade vad ministern själv anser, vilka egna idéer ministern själv har. Det får ministern komma tillbaka med i nästa inlägg.

Jag känner igen resonemanget från företrädaren Per Bolund. Han resonerade ungefär likadant och hyllade det amorteringskrav som har gjort att väldigt få unga eller den som inte äger sin bostad har möjlighet att etablera sig på den ägda bostadsmarknaden.

Vad blir konsekvenserna av det här? I en artikel i Svenska Dagbladet med rubriken ”Bostadsbrist hindrar ungas karriär” står det att ”bostadsbrist gör att många unga tackar nej till studieplatser och arbetserbjudanden. Den hindrar dessutom unga från att ens söka utbildningar eller jobb”. En boendeekonom på SBAB säger i artikeln: ”De som är i störst behov av en bostad, som planerar sin framtid – de slussas ut till andrahandsbostäder. Hur kan vi ha det så?”

”42 procent har inte sökt en utbildning på grund av bostadssituationen, 39 procent har dragit sig från att söka jobb på annan ort, och 37 procent har tackat nej till en utbildningsplats.” Det är verkligheten i Sverige. Det här var 2019, och det har tyvärr inte blivit bättre i dag.

När jag tittade på en undersökning som föreningen Svenskt Näringsliv hade gjort för Stockholm flaggade företagen för att de har behov av arbets-

kraft, att det finns unga som vill ha jobben, men de unga kan inte flytta hit eftersom det inte finns bostäder.

Detta är ett reellt, faktiskt problem som en ny bostadsminister naturligtvis borde ägna all sin vakna tid åt. Det är det som är så bra med interpellationsdebatter. Nu har ministern möjlighet att titta in i kameran i Sveriges riksdag, direkt till Sveriges unga, och säga att den här listan på tio punkter har hon med sig. Den här listan gjorde att hon tackade ja till uppdraget som bostadsminister. Ministern tog inte uppdraget för att göra det svårare för unga att skaffa sig en bostad, utan hon tog uppdraget för att göra det lättare för unga att skaffa sig en bostad.

Det vore intressant att få se hur statsrådets tiopunktslista ser ut, det vill säga precis vad den här interpellationen handlar om. Vad har ministern i sin portfölj? Vad planerar regeringen att göra så att de unga kan få äga sin bostad, oavsett om det är en bostadsrätt eller villa? Majoriteten vill ha en villa. Det kan till och med vara så att de vill bo strandnära.

Jag skulle vilja veta konkret, och Sveriges unga förtjänar ett svar på frågan, vad det var som gjorde att bostadsministern tackade ja till uppdraget. Vad är det som ministern tar med sig in i uppdraget med entusiasm så att unga kan få en bostad? Vad är det som görs så att inte så många måste tacka nej till jobb eller studier och inte kan flytta till storstäderna därför att det inte finns bostäder? Vilka idéer har ministern så att fler unga ska få äga sin bostad? Vi har redan hört om utredningen, så den behöver ministern inte ta upp igen. Vi vill höra något konkret.

Anf. 91 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag tackar riksdagsledamoten, som gärna vill tala om för mig vad jag ska svara eller inte svara. Men jag tänker i stället svara på frågorna utifrån vad jag själv har för uppfattning, och om det är okej så gör jag så.

Jag har tackat ja till uppdraget som jämställdhets- och bostadsminister inte minst därför att jag ser en stor ojämlikhet på bostadsmarknaden och en stor ojämlikhet i vem som får tillgång till bostadsmarknaden.

När riksdagsledamoten pekar på till exempel studenter som tackar nej till studieplatser för att de inte hittar bostad, tror jag inte att svaret i första hand är att de ska skaffa stora lån. Jag tror att det är viktigt att vi fortsätter att bygga bostäder med rimligare hyror som de kan efterfråga i den fasen de är i livet med studier och studiemedel. De kan sedan senare i livet ta klivet in på bostadsmarknaden.

I andra situationer, när man till exempel arbetar, finns det all rimlighet i att vilja köpa sin bostad. Där håller vi på att undersöka hur en sådan konstruktion skulle se ut för att underlätta ett köp.

Vad jag däremot är hundra procent övertygad om är att ingen av dessa grupper är betjänt av en fortsatt stegrad prisutveckling på bostadsmarknaden som gör det ännu svårare för dem att med de inkomster de har betala för sitt boende. Jag tror inte heller att de på något sätt är betjänta av en amorteringskultur eller en lånekultur som innebär att de skuldsätter sig till så hög grad att de inte längre klarar en historiskt sett mer normal räntenivå än den vi ser i dag. Jag är övertygad om att Lars Beckman minns de tider när det var helt andra räntenivåer, och historiskt är det inte omöjligt att vi hamnar där igen. Då ska också de unga personerna klara att betala för sitt boende och inte behöva lämna det.

Vi kommer att fortsätta att arbeta för att bygga fler hyresbostäder till rimliga hyror, så att det ska finnas fler bostäder på bostadsmarknaden och för att skapa en bättre balans på bostadsmarknaden med en jämnare prisutveckling och därmed större möjligheter för unga att ta klivet in även i det ägda boendet.

Parallellt med detta fortsätter vi att vänta in utredningen, så att det ska bli väl genomarbetade och konstruerade förslag som gör att de unga kan få hjälp in på bostadsmarknaden. Det gäller för den delen även de kvinnor som skiljer sig. En stor andel har i dag inte möjlighet, till skillnad från sina makar, att ta ett kliv in på bostadsmarknaden. Det är varför jag med stor glädje har tackat ja till rollen som jämställdhets- och bostadsminister. Även om interpellationsdebatten till stor del handlar om unga finns en stor ojämställdhet i det ägda boendet, i vem som äger fastigheter, i vem som äger mark, strandnära eller inte, i vem som har tillgång till kapitalinkomster. Jag är naturligtvis besjälad av hela mitt uppdrag; att se till att det finns fler hyresrätter till rimliga hyror är en del i de kommunicerande kärnen på bostadsmarknaden, att hitta sätt att underlätta för förstagångsköpare att ta sig in på den ägda marknaden är en annan del.

Jag är ledsen att jag gör riksdagsledamoten besviken, men jag kommer inte att i dag presentera en tiopunktlista. I så fall får han skriva en interpellation om en tiopunktlista, och så får han se vad han får för svar. Där emot ser jag fram emot att få tillbaka utredningen och att därefter lägga fram bra förslag på hur vi hjälper förstagångsköpare in på bostadsmarknaden.

Anf. 92 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag har som ledamot i Sveriges riksdag möjlighet att kalla hit statsråd. Jag har möjlighet att ställa de frågor som jag vill ha svar på, och det är precis vad jag har gjort.

Vi noterar av interpellationsdebatten att ministern kom hit med en tom säck, det vill säga att vi inte fick svar på frågorna. Vilka åtgärder avser regeringen att vidta som gör det möjligt för unga att flytta till en egenägd bostad? Vilka är de enskilt viktigaste åtgärderna som statsrådet ser som angelägna att vidta på kort sikt under 2021 för att fler ska kunna flytta till en egenägd bostad? Med tanke på att bostadsbristen för många unga som vill bo i eget boende i storstäderna är akut, vilka åtgärder avser statsrådet och regeringen att vidta under 2021 så att fler unga kan flytta hemifrån eller till jobb i våra storstäder?

Då får väl den som har sett debatten själv dra sina slutsatser om statsrådet – som hade svaret skriftligt i förväg, som har lämnat ett skriftligt svar – har svarat på frågorna. Eller så är det så beklagligt att det enda svaret på frågan om vad man tänker göra kortsiktigt 2021 var att avvakta en utredning som ska presenteras den 1 november. Det innebär att under mars, april, maj, juni, juli, augusti, september och oktober tänker statsrådet inte göra någonting. Statsrådet tänker vänta på en utredning som ska presenteras den 1 november.

Kära ungdomar som ser den här debatten, nu eller i efterhand; så kan vi inte ha det. Vi måste ha en bostadsminister som jobbar dygnet runt för att ni ska få en bostad. Vi kan inte ha en minister som sitter på händerna och en regering som inte tänker göra någonting under hela 2021. Jag

hoppas verkligen att det inte är svaret. Om statsrådet vill svara på någon av mina tre frågor skulle jag uppskatta det.

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Anf. 93 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! På den första frågan var mitt svar att vi har tillsatt en utredning för att till exempel titta på ett startlån för att göra det lättare att komma in i egenägd bostad. Det är bra med utredningar därför att de innebär att vi kan få en bra och genomarbetad lagstiftning.

På den andra frågan kan jag säga att det byggs medan vi står här i en interpellationsdebatt. Det är naturligtvis oerhört viktigt, men det byggs samtidigt ett stort antal bostäder till rimliga hyror med hjälp av det investeringsstöd som regeringen har infört.

Sedan var det den tredje frågan om bostadsbristen och de som vill bo i eget boende. I storstadsregionerna är investeringsstödet väl utnyttjat, och det innebär att det hittills har tillförts 21 000 bostäder och ytterligare 24 000 bostäder är under uppförande. Det är vad som pågår.

Bostaden är en rättighet. När bostadspolitiken blir ytterligare ett offer för ideologiska skyttegravskrig är det de unga som hamnar i kläm. Det handlar inte om antingen hyresrätter eller bostadsrätter, utan det handlar om både och. Som bostadsminister verkar jag för att lyfta fram goda förslag, oavsett politisk anknytning, som främjar sänkta trösklar till både hyres- och bostadsrätter.

Precis som det har framgått under interpellationsdebatten arbetar regeringen med ett antal verktyg för att fler unga ska komma in på bostadsmarknaden, fler unga ska ha förstahandskontrakt till rimliga priser och fler unga ska ha möjlighet att äga sitt boende. Detta är jag djupt besjälad av i mitt uppdrag som jämställdhets- och bostadsminister med ansvar för stadsutveckling och arbetet mot segregation och diskriminering.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

#### **§ 16 Svar på interpellation 2020/21:520 om handläggningstider i förrättningsverksamheten**

Anf. 94 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att på kort sikt förkorta handläggningstiderna hos den statliga lantmäterimyndigheten och vilka åtgärder som är vidtagna i våra nordiska grannländer som regeringen och jag anser att man kan implementera i Sverige.

Så sent som i november 2020 ställde Lars Beckman en liknande fråga till dåvarande ansvarigt statsråd. I svaret redogjordes för de åtgärder som regeringen och Lantmäteriet vidtagit för att komma till rätta med handläggningstiderna och vilka effekter dessa åtgärder haft. Handläggningstiderna utvecklas positivt i flera ärendekategorier, fler ärenden avslutas än vad som kommer in, tiden från inkommen till påbörjad handläggning har kortats och antalet äldre ärenden har minskat.

I Lantmäteriets årsredovisning för 2020 redovisas en fortsatt god utveckling av fastighetsbildningsverksamheten. Det är glädjande att se att

den genomsnittliga handläggningstiden i fem av sju ärendekategorier som verksamheten följs upp inom har fortsatt minska under 2020, trots den pågående coronapandemin. Det är också glädjande att det avslutas fler ärenden än vad som kommer in och att handläggningstiderna blir mer förutsägbara.

Lantmäteriet har genomfört omfattande anpassningar på grund av pandemin för att fokusera på handläggningsmoment som kan genomföras på distans eller utan fysisk kundkontakt. Detta har lett till att verksamheten har fortsatt att leverera goda resultat trots pågående pandemi, men det innebär samtidigt att de genomsnittliga handläggningstiderna på kort sikt kommer att öka när ordinarie verksamhet återupptas.

Lantmäteriet har ett omfattande internationellt arbete inom sina verksamhetsområden och har både nära och goda kontakter med sina motsvarigheter i våra grannländer. Den främsta orsaken till skillnaderna i pris, tid och process mellan länderna är den historiska och nationella bakgrunden till fastighetssystemen i de olika länderna. Den svenska fastighetsbildningsprocessen inkluderar moment som inte ingår i övriga länders motsvarigheter. Direkta jämförelser är därför svåra att göra, vilket även riksdagens utredningstjänst är noga med att påpeka. Samtidigt är det förstås viktigt att myndigheten i kontakterna med sina motsvarigheter i de nordiska länderna, liksom med andra relevanta aktörer, tar till sig eventuella lärdomar som kan bidra till att förbättra Lantmäteriets verksamhet.

Jag är angelägen om att den positiva utvecklingen fortsätter och kommer att fortsätta följa utvecklingen av fastighetsbildningsverksamheten noga samt vidta lämpliga åtgärder när så krävs.

Anf. 95 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Staten har ett samhällskontrakt när den har en monopolverksamhet. När det inte finns någon annan aktör – när det finns *en* myndighet, Lantmäteriet, som man kan använda som aktör – är det viktigt att staten lever upp till sitt samhällskontrakt och levererar de samhällstjänster som behövs.

I dag är Lantmäteriet en bromskloss för samhällsutvecklingen i Sverige.

Vi kan till exempel titta på min valkrets, där en lantbrukare ska göra ett generationsskifte på en lantgård i Storvik. Det är ett vanligt generationsskifte, egentligen inget märkvärdigt, men Lantmäteriet behöver två år på sig för att göra en avstyckning.

Det finns ett annat exempel i Ljusdal, där en företagare ska bygga småhus. Vi har tidigare haft en debatt här om hur unga ska kunna köpa småhus. Ja, för det första ska husen naturligtvis byggas. Är det rimligt att det tar år att stycka av småhustomter? Nej, det tycker inte Moderaterna. Vi tycker att staten ska leverera.

Det var därför jag bad riksdagens utredningstjänst att ta fram den här rapporten. Jag ville veta hur det ser ut i Sverige, Finland, Norge och Danmark. Vill man göra en enkel summering kan man konstatera att det i Sverige är dyrast och tar längst tid.

Man hade önskat att ansvarigt statsråd skulle ha en lite mer ödmjuk attityd när hon kommer till kammaren och kan konstatera att staten inte levererar enligt samhällskontraktet. Staten är inte det kitt den måste vara

när vi ska bygga bostäder eller göra andra saker. Staten är inte kittet för generationsskiftet för de barn som ska ta över lantbruket i Storvik.

Vi hörde nu statsrådet berömma Lantmäteriet. Jag håller med – det finns otroligt många duktiga medarbetare på Lantmäteriet. De håller till i Gävle, som statsrådet vet, min valkrets och min stad.

Men vad skriver de själva i sin årsredovisning? Det är rätt intressant läsning. Där skriver Lantmäteriet följande: ”Sett över hela förrättningsverksamheten och samtliga kundbehov bedömer vi att handläggningstiderna överlag är otillräckliga och behöver förbättras.” Det är vad Lantmäteriet säger om sin egen verksamhet.

Fru talman! Jag håller med Lantmäteriet. Jag håller med om det som står i deras årsredovisning.

År 2016 var handläggningstiden 30 veckor – inte 30 dagar, inte 30 timmar utan 30 veckor – för privat bostadsbyggande. År 2020 hade den ökat till 34 veckor – i genomsnitt. Något går naturligtvis fortare, och något går långsammare. Det betyder att staten inte lever upp till sitt samhällskontrakt.

För samhällsservice var handläggningstiden 88 veckor 2016. I dag är den 122 veckor, enligt Lantmäteriets årsredovisning.

Jag förstår att statsrådet är nöjd, till skillnad från andra, men jag måste ändå fråga om hon ser någon förbättringspotential. Delar statsrådet till exempel Lantmäteriets egen syn i sin egen årsredovisning att det är otillräckligt och att det behövs förbättringar?

Anf. 96 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Att vara nöjd med en utveckling är inte samma sak som att vara nöjd med en ögonblicksbild. Därför tycker jag att det här är en viktig debatt att ha. Effektivitet inom förvaltningen är ju av största vikt.

Jag ska gå in lite mer i detalj på vilka åtgärder Lantmäteriet har vidtagit för att åstadkomma ett effektivare nyttjande av sin personal och sin kompetens.

Jag vill gärna trycka på att ärenden numera fördelas över hela landet för att utnyttja produktionskapaciteten på olika kontor, vilket har lett till en utjämning av handläggningstiderna över landet.

Erfarna handläggare har organiserat sig i nätverk för ett bättre nyttjande av deras kompetens i hanteringen av svåra ärenden och för att stötta verksamheten i allmänhet och mindre erfarna handläggare i synnerhet.

Arbetsätt har ändrats från en ordning där lantmätaren själv har genomfört majoriteten av alla arbetsmoment i ett ärende till en där lantmätarnas arbetsinsats koncentreras till moment som måste utföras av lantmätare och annan personal hanterar övriga uppgifter.

Lantmäteriet arbetar kontinuerligt med bland annat riktade utbildningsinsatser för att åstadkomma en kulturförändring så att alla ärenden aktivt ska drivas mot avslut och handläggningen aldrig ska avstanna.

Ett stort utvecklingsarbete pågår också just nu för att ta fram ett nytt handläggningsstöd, som ska ge ett effektivt och modernt stöd till handläggarna och mer information om verksamheten till myndighetsledningen.

Tack vare skickliga lantmätare, handläggare och tjänstepersoner runt om i landet går det nu åt rätt håll. Det är jag väldigt glad över.

I de sju ärendekategorier som verksamheten följs upp inom har handläggningstiderna kortats i fem. Ärendena hanteras snabbare, och framför allt blir fler ärenden lösta nu än vad som kommer in.

Regeringen bejakar denna utveckling. Vi ser att man betar av de ärenden som haft väldigt långa handläggningstider, och vi kan konstatera att det är av yttersta vikt att den utvecklingen inte bara är igång utan också hålls i, stärks och påskyndas.

Anf. 97 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Rubrik i Gefle Dagblad: "Rekordvinst för Lantmäteriet – efter avgiftshöjningar. Jag förstår att statsrådet inte läser Gefle Dagblad, men man kan läsa om det i årsredovisningen också: 136 miljoner i vinst för Lantmäteriet efter en kraftig avgiftshöjning.

Vad har då skattebetalarna fått för denna kraftiga avgiftshöjning? Jo, enligt Lantmäteriets årsredovisning har de fått längre handläggningstider.

Om vi ska bygga mer i Sverige, vilket vi behöver göra om fler ska kunna bo i egenägd bostad, måste ju staten leverera på sitt samhällskontrakt. Men där har utvecklingen alltså gått åt rakt fel håll.

Vi har i dag, 2020, 20 procent längre handläggningstid för privat bostadsbyggande än vi hade 2016. Detta är verkligheten, fru talman.

Fru talman! Jag har mött ett antal företagare i Gävleborg som hade planerat att bygga ut sin verksamhet men som hindrats att göra det på grund av att staten inte levererar sin kärnverksamhet i en monopolsituation. Då måste vi, bostadsministern, ta varandra i armkrok och försöka hitta andra lösningar.

Lämpligt vore naturligtvis att göra en bred, förutsättningslös översyn av Lantmäteriet, där man funderar på vad de har gjort i våra grannländer, som har snabbare handläggningstid till lägre kostnad. I denna översyn bör staten ta rollen som kitt i samhällsutvecklingen i stället för att, som i dag, förhindra och försvåra generationsskiften och förhindra och försvåra för företag som vill expandera och för dem som utvecklar bostäder eftersom staten inte levererar via Lantmäteriet.

Det är inte rimligt med en handläggningstid på 122 veckor. År 2016 var det, som jag sa, 88 veckor för samhällsservice. Man kan antingen inta positionen att Lantmäteriet gör allt de kan – det går jättebra och utvecklingen går åt rätt håll. Eller så intar man positionen att staten ska vara kittet i samhällskontraktet och leverera i monopolverksamhet, så att vi kan bygga mer, bättre och snabbare runt om i Sverige, för vi har en akut bostadsbrist.

Jag vet inte riktigt vilken position ministern har intagit och om ministern är nöjd och inte tänker vidta några åtgärder eller om ministern tänker agera, till exempel genom att tillsätta en förutsättningslös, bred utredning – vi hörde i en annan interpellationsdebatt hur viktigt det är med utredningar – som gör att vi faktiskt kommer till rätta med problemet.

Det enda vi kan vara säkra på är att om vi fortsätter göra mer av samma sak får vi mer av samma resultat. Om ett år, när vi står här igen, är det inte otänkbart att vi har gått från 30 till 34 till 36 veckor, för vi har ju haft en pandemi nu som har lamslagit vissa delar. Det framgår av Lantmäteriets årsredovisning att de har haft väsentligt färre inkomna ärenden på grund av pandemin, vilket det finns viss logik i. Men vad händer när vi ska sätta

fart igen? Vad händer när antalet ärenden ökar igen, om det har varit en så här olycklig utveckling under en pandemi?

Staten har ett ansvar att leverera, särskilt när man har en monopolverksamhet. Jag kan ju inte välja någon annan leverantör. Jag skulle vilja veta om ministern ser behovet av en bred översyn av Lantmäteriet, som gör att vi faktiskt kan vara garantier för samhällsutvecklingen i Sverige och kittet för samhällsbyggandet?

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Svar på  
interpellationer

Anf. 98 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag hoppas att om vi står här om ett år ska handläggnings-tiderna för privat mark- och fastighetsutveckling ha fortsatt nedåt. Jag hoppas att handläggningstiderna för kommersiell och offentlig mark- och fastighetsutveckling och jord- och skogsbruk, som riksdagsledamoten också var inne på, ska ha fortsatt nedåt. Och jag hoppas att även privat bostadsbyggande och samhällsservice ska ha en positiv trend utifrån det som är gjort.

Det som är gjort är att i samband med tillsättandet av en ny generaldirektör förra mandatperioden genomfördes gemensamma sittningar med generaldirektören och den dåvarande politiska ledningen, där just myndighetens problem och förutsättningar gick igenom och regeringens förväntningar klargjordes – det vill säga det jag uppfattar att riksdagsledamoten efterfrågar.

En dimension som kommer tillbaka när det gäller många av de problem som beskrivs handlar om tillgången på utbildade lantmätare. Under förra mandatperioden tillfördes också medel för att öppna en ny lantmätarutbildning vid Uppsala universitet. Men det tar en tid att utbilda nya lantmätare, som vi vet.

Regeringen har gett Lantmäteriet flera uppdrag som handlar om att förbättra uppföljningen av verksamheten och ta fram analyser av verksamhetens resultat. Ett omfattande arbete har inletts för att digitalisera hela samhällsbyggnadsprocessen, där även fastighetsbildningen ingår. Arbetet syftar bland annat till att fastighetsbildningen ska bli bättre på att nyttja digitaliseringens möjligheter inom den egna processen och på att stötta och integrera med den övriga samhällsbyggnadsprocessen, vilket ska ge en effektivare helhet och därmed också kortare handläggningstider.

Jag vill återigen understryka att det inte är samma sak att vara nöjd med en utveckling och att vara nöjd med en ögonblicksbild. Men jag har goda förhoppningar om att den positiva utveckling vi ser när det gäller handläggningstiderna ska hålla i sig. Det är viktigt att så sker, och vi kommer att följa detta och att utvecklingen stärks och påskyndas, så att handläggningstiderna blir kortare och den positiva utvecklingen fortsätter.

Anf. 99 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att regeringen tar denna fråga på allvar. Jag tror att det vore viktigt och riktigt av regeringen att säga: Vi är inte nöjda och inte stolta. Vi ska vara kittet i samhällsutvecklingen och ta vårt ansvar.

Vad skulle då regeringen kunna göra? Ja, det första man skulle kunna göra i befintlig organisation är såklart att ställa tydliga krav – inte allmänt om att korta handläggningstiderna utan väldigt tydligt. När man styr med målstyrning på det sättet säger man: I dag är det 34 veckor; vi förväntar

oss att det ska vara 25 eller 20 eller 18. Det kan vara vilken siffra som helst, men det krävs en tydlig målbild från regeringen som innebär att det går att följa upp.

Jag tror att det vore väldigt välkommet och en tydlig signal till myndigheten om att man inte är nöjd om man sa: Vi gör en förutsättningslös utredning. Låt oss lära av våra grannländer! Hur kommer det sig att Sverige är dyrast och har längst handläggningstider? Det vore logiskt att man var dyrast om man hade kortast handläggningstider. Men i det här fallet är det alltså precis tvärtom.

Jag kan försäkra ministern att jag, oavsett om vi ses en eller två gånger i månaden, kommer att följa denna fråga med lupp. Staten har nämligen ett oavkortat ansvar att leverera samhällsservice. Det är faktiskt ministrarnas och regeringens ansvar att se till att man inte är en bromskloss för samhällsutvecklingen i Gävleborg och andra län. Man ska naturligtvis i stället vara möjliggörare, och då måste staten leverera.

Ska jag uppfatta ministrarnas svar som att hon inte vill ha en bred, förutsättningslös diskussion om Lantmäteriet och de tjänster som levereras i denna monopolverksamhet?

Anf. 100 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag följer naturligtvis denna utveckling mycket noga. När det gäller jämförelsen med våra nordiska grannländer är det inte en jämförelse rakt över, vilket jag tror att riksdagsledamoten också vet eftersom RUT-utredningen är väldigt tydlig med detta. Man har helt enkelt olika uppgifter vid de olika myndigheterna i de olika länderna, vilket gör att det är svårt att jämföra rakt av. Detta är också anledningen till att man konstaterar: De redovisade uppgifterna ska dock jämföras med stor försiktighet eftersom de inte alltid är avgränsade på samma sätt och eftersom avstyckningsprocesserna har stora skillnader.

Vi är på god väg att få ned handläggningstiderna i förrättningsverksamheterna till rimliga nivåer, även om vi inte är framme. Regeringen och Lantmäteriet arbetar fortsatt hårt med detta, vilket jag tror har framgått. Jag är övertygad om att alla hårt arbetande lantmätare, handläggare och tjänstepersoner runt om i landet kommer att fortsätta att sträva efter och vara framgångsrika i att korta ned handläggningstiderna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## **§ 17 Svar på interpellation 2020/21:522 om bullerregler som hindrar byggande**

Anf. 101 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Ola Johansson har frågat mig om jag håller med min företrädare om att förändrade regler underlättar för kommuner som vill bygga i trafiknära lägen och vad jag i så fall vill göra för att på ett bättre sätt ta till vara möjligheterna att förändra lokaler till bostäder samt omvandla industrimark till mark för bostäder i områden som i dag är utsatta för höga bullerriktvärden.

Inledningsvis vill jag framhålla vikten av bra bostadsmiljöer och att skälet till att vi har bullerregler är att buller kan innebära konsekvenser för hälsan. Bostadsbyggnader ska också enligt plan- och bygglagen lokaliserar till mark som är lämplig med hänsyn till människors hälsa och till möjligheterna att förebygga bullerstörningar. Jag anser att de förändringar som har genomförts av regelverken för omgivningsbuller har ökat möjligheterna att förtäta bebyggelsen i attraktiva, centralt belägna och kollektivtrafiknära men samtidigt mer bullriga lägen, liksom möjligheterna att bygga små lägenheter. Det har också inneburit en tydligare och mer förutsägbar tillämpning.

Mycket av detta är positivt, och jag ser inte i dag att det finns något behov av att verka för ytterligare förändringar av regelverken för omgivningsbuller vid planering och byggande av bostäder.

Anf. 102 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Man ska inte i onödan förlänga debatten, och med hänsyn till det skulle man kunna tycka att Märta Stenevis svar är föredömligt. Men nu står landets nytillträdde bostadsminister framför mig och har möjlighet att lägga ut texten för mig och andra om hur man med förändringar av bullerriktvärden och speciellt av metoden att mäta buller ytterligare skulle kunna förtäta och omvandla mark för industri och verksamheter till mark för attraktiva bostäder. Det kan för den delen handla om andra tänkbara regelförenklingar inom bostadsområdet.

Fru talman! Bakgrunden är att 212 av landets 290 kommuner uppger att det finns bostadsbrist, att man ännu inte uppnår målet trots att det byggs mer än tidigare och att 462 000 hushåll enligt Boverket uppger att de är trångbodda.

Bostadsministern ser ingen anledning att verka för ytterligare förändringar av regelverken för omgivningsbuller vid planering och byggande av bostäder – det framgår av hennes svar. Men hon borde känna till och säga detta om hennes egen myndighet Boverket: Förslaget till nya föreskrifter för skydd mot buller i byggnader och ändringar i Boverkets byggregler med anledning av dessa är ute på remiss. Inga revolutionerande förändringar föreslås, förutom att allmänna råd ska göras om till föreskrifter och att det ska ges ett ökat utrymme för mindre avvikelser om det finns särskilda skäl och det inte finns någon annan avsevärd olägenhet med detta.

Fru talman! Min erfarenhet från politiskt arbete är att det är svårt att påverka hur regler ska tillämpas och att en politisk vilja att förenkla ofta leder till precis det motsatta – fler svårtolkade regler och större hinder än tidigare. Även om det utöver det remitterade förslaget från Boverket inte finns några planer på att förändra regelverket borde regeringen ha ett intresse av att löpande se över vilka ytterligare regler som kan förenklas.

När riktvärdena senast förändrades skedde det faktiskt mot Miljöpartiets och Socialdemokraternas vilja. Men i dag säger Märta Stenevi att hon anser att de förändringar som genomförts av regelverken för omgivningsbuller har ökat möjligheterna att förtäta bebyggelsen i attraktiva, centralt belägna och kollektivtrafiknära men samtidigt bullriga lägen, liksom möjligheterna att bygga små lägenheter. Det är bra att man kan ändra sig, så som Peter Eriksson gjorde 2017.

Detta har givetvis skett till priset av att omgivningsbullret kring dessa bostäder är högre. Men vad gör det när lägenheterna är eftertraktade och

angelägna att bygga och när man kan hålla bullret borta till exempel genom att stänga fönster och dörrar när det behövs?

Fru talman! Det är dock skillnad på buller och ljud. Vi var nog många som drog en lättnadens suck då det slogs fast att ljud från barns och ungdomars idrottande inte är att likställa med buller från industrier. Hade besluten från miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka och länsstyrelsen och domen från mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt blivit prejudicerande skulle det fått återverkningar inte bara för föreningslivet och barnen som idrottar och leker vid Boovallen utan också för de flesta av landets idrottsplatser inom eller i närheten av bebyggelse.

Fru talman! Jag tar upp det exemplet eftersom alltför stelbent tillämpning av Naturvårdsverkets riktvärde för industribuller på kvällar och helger, i det här fallet 45 decibel, kan få stora konsekvenser. Nu har Naturvårdsverket glädjande nog klarlagt att riktvärden för industribuller inte ska användas, och Boverket har tagit fram riktlinjer. Mark- och miljööverdomstolen slog fast att idrottande barn på Boovallen var en olägenhet för grannarna men att det inte behövdes bullerskydd vare sig där eller på andra platser där det förekommer idrott med högljudda och glada barn.

Eftersom svaret jag fick av statsrådet Märta Stenevi var kort önskar jag nu höra statsrådets tankar kring ljud, buller, störning och hälsa. Och eftersom min fråga handlar om nytillkomna bostäder, inte befintliga, vill jag höra vad hon anser om min idé att i stället för att mäta vid fasad utgå från de ljudnivåer som uppstår inomhus när de uppmätta värdena förväntas överskrida riktvärdena.

#### Anf. 103 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Under åren 2015–2017 har det gjorts flera förändringar av de bullerregler som gäller vid planering och byggande av bostäder. Syftet med ändringarna har sammanfattningsvis varit att underlätta planering och byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer. De här bestämmelserna rör framför allt buller från vägtrafik.

Enligt Boverket innebär förändringarna bland annat att trafikbuller inte längre utgör ett hinder för bostadsbyggande – och jag delar den bedömningen.

Det är en särskild utmaning att minska bullerexponeringen vid förtätning i städer, där allt fler människor samlas på begränsade ytor och ska samsas med olika bullrande verksamheter. Det är viktigt att vi både utvecklar täta och levande städer och säkerställer en god ljudmiljö. Med genomtänkta plan- och bygglösningar och utformningar av bebyggelsen är det möjligt att åstadkomma bra ljudmiljö även i bullerutsatta områden.

När det gäller möjligheten att förändra lokaler till bostäder har Boverket nyligen i en rapport inte pekat på att buller utgör ett specifikt hinder – här har jag formulerat mig väldigt konstigt. I fråga om industribuller har Boverket i en rapport från 2017 bland annat konstaterat att nuvarande tillämpning av bullerregler och Boverkets vägledning i huvudsak fungerar bra.

Boverket har under 2020 tagit fram allmänna råd och en uppdaterad vägledning för omgivningsbuller utomhus för industriell och annan verksamhet med liknande ljudkaraktär samt en rapport, som riksdagsledamoten pekade på, med vägledning om buller från idrottsplatser. Avsikten med

detta är att det ska ge stöd vid planläggning och byggande av bostäder i områden som är utsatta för sådant buller.

Jag ser inte att det i dag finns behov av att initiera några förändringar av regelverket eller riktvärdena för buller mot bakgrund av detta. Men jag vill understryka att avvägningen mellan en god boendemiljö, en god stadsmiljö och möjligheter att bygga bostäder är en av de viktigaste avvägningarna när det gäller stadsplanering och planering av goda och levande städer.

Anf. 104 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för den fördjupade informationen om vad som händer inom bland annat Boverkets område!

Tillgång till mark är det som avgör om det kan byggas. En fortsatt översyn av bullerriktvärdena, på det sätt som jag exempelvis föreslår, skulle sannolikt innebära att ytterligare mark skulle kunna göras tillgänglig för bostadsbyggande. Det är bra att vi har ögonen öppna. Som Peter Eriksson säger underlättar detta för kommuner som vill bygga bostäder i trafikintensiva lägen.

Under veckan gavs vi genom Hyresgästföreningen en redogörelse för bostadsbristen i nio större städer. Kännetecknande för den, förutom härresande slutsatser om hyresutvecklingen på dessa orter, är att köerna är långa. Med undantag för Malmö är kötiderna tio år eller mer. Det ger oönskade effekter på bostadsmarknaden, som svarthandel och trångboddhet, och en debatt om behovet av att reformera hyresmarknaden som helhet.

Regelförändringar i alla former behöver övervägas. Bostadsministern hade i inledningen en ovilja att lägga ut texten. Det förbättrades någorlunda i det andra inlägget. Men att hon inte överväger möjligheten att mäta bullerriktvärden på andra sätt än vad som görs i dag är illavarslande. Jag tror att man ska ha ögonen öppna för detta.

Jag tog i min fråga upp ett exempel: Frihamnen i Göteborg. Man har möjlighet att bygga en ny centrumnära stadsdel i ett hamnområde, på ett liknande sätt som har gjorts på andra delar av Norra Älvstranden i Göteborg. När det är kollektivtrafikhänsyn medför det buller just från trafiken och närliggande verksamhet.

I början av året nåddes vi av beskedet att det blir möjligt med 1 900 lägenheter, en ny skola, nya förskolor och två parker i en så kallad blandstad i Högsbo industriområde, också det i Göteborg, eftersom doften av nybakat bröd från Pågen inte lägger hinder i vägen. Det är i det här fallet det stora bageriet som känner sig hotat av att de boende bland annat kommer att störa sig på buller från dess respektive verksamheter i området.

Det här handlar om bullar och nybakat bröd men är också ytterligare ett exempel på när intressen kolliderar. Med flexiblare och frikostigare bullerriktvärden kan fler bostäder göras möjliga utan att man offrar jobben och att näringslivets intressen måste ge vika.

I pandemins spår kanske vi ser mönstret att färre kontorsarbetsplatser behövs, eftersom fler jobbar hemma. Omvandlingen av gamla industriområden i centrala lägen kommer sannolikt att fortsätta, och i kommunernas arbete måste det finnas utrymme för att utarbeta planer där intressen som dessa står emot varandra.

Det är i alla fall tydligt att statsrådet med sitt inledande korta svar och sitt andra inlägg ändå inte tänker föra något vidare resonemang om buller-

riktvärdenas nivåer, kravet på tyst sida och mätmetoder. Jag vill därför återkomma till min fråga huruvida det utifrån möjligheterna som finns i moderna bostäder att stänga och låsa dörrar, fönster och liknande hellre borde mätas på den plats där den boende möjligen kan störas av bullret, nämligen inomhus och inte vid fasad där man i dag mäter bullerriktvärden.

Anf. 105 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag konstaterar att jag skulle kunna hålla väldigt långa anföranden på temat förtätning av städer. Jag tycker att det är ett fantastiskt roligt ämne!

Jag ska börja med att säga att bostadsbristen är ett problem som vi behöver beta av under lång tid framöver. Vi hade ju en period då vi byggde alldeles för lite, och även om vi nu bygger i nivå med eller strax över befolkningstillväxten har vi också en uppgift att komma ikapp med den bostadsskuld som vi har byggt upp.

Ett effektivt sätt att bygga fler bostäder är att förtäta i våra städer och bygga kollektivtrafiknära. Det här är någonting som är oerhört viktigt.

Vi ska också komma ihåg att när vi bygger bostäder bygger vi inte bara för det här året och för dem som söker bostad just nu, utan det här är bostäder som vi hoppas ska stå i kanske 70–100 år. Det innebär att boendemiljöerna också behöver vara hälsofrämjande – miljöer där människor både vill bo och mår bra av att bo.

Buller är ett stort problem som orsakar stora skador på människors hälsa och även stora samhällsekonomiska kostnader varje år. Jag är inte övertygad om att lägenheter där man inte kan öppna fönstren för frisk luft utan att bli utsatt för skadligt buller är vägen framåt. Det jag däremot är övertygad om är att det nästan alltid finns lösningar att hitta när man samverkar mellan olika aktörer kring en stadsförtätning.

Eftersom riksdagsledamoten lyfte fram Pågen skulle jag bara vilja vända perspektivet en sekund. Vi har ju en annan utmaning när vi bygger nära bullerkällor i en tät stad, och det är att vi också förhindrar utveckling av verksamheter. Om vi bygger bostäder i bullerutsatta områden finns det också en risk för att verksamheter som sedan vill utvidga och utvecklas inte kan få miljötillstånd för dessa, eftersom det finns bostäder för nära. När vi förtätar och bygger inne i städer och nära bullerkällor behöver vi därför också hela tiden göra avvägningar kring företagens förutsättningar att utvidga och utveckla sina verksamheter, kring människors behov av goda boendemiljöer och i samband med det också en hög byggtakt. Det finns många dimensioner som behöver vägas in i dessa frågor.

Jag tycker att det här är en oerhört spännande och viktig debatt. Vi är inte riktigt färdiga här än, men jag vill tacka så hemskt mycket för interpellationen och hoppas att vi får tillfälle att debattera frågan väldigt många gånger framöver.

Anf. 106 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Det kommer vi alldeles säkert att göra, även i andra spörsmål.

Just den fråga som statsrådet väcker rörande verksamheters möjligheter att utvecklas är någonting som är aktuellt också när det handlar om utveckling på landsbygden. Där kan näraliggande jordbruk många gånger få stora problem när staden väljer att utveckla. Problematiken som jag

väckte gällande de glada, lekande barnen vid Boovallen är också ett sådant exempel. Grannar kan alltså ha synpunkter på verksamheter som har funnits där i alla tider och som ger upphov till både de lukter och ljud som de ska göra.

Med detta sagt vill jag konstatera att bostadsbyggandet både i stad och på landsbygden är en oerhört viktig fråga. Nyckeln för att lyckas med detta är att få väl fungerande bostadsmarknader där människor har råd att bo och där det också finns en investeringsvilja hos byggföretagen att bygga. Den utmaningen ser vi inte först och främst i städerna utan snarare på landsbygden. Men när det gäller städer är det också viktigt, som statsrådet konstaterar, att vi har möjlighet att förtäta och utveckla. Att bygga kollektivtrafiknära och tillgängliggöra mer mark för detta är den stora utmaningen.

Även om det naturligtvis är bra att kunna öppna fönstret emellanåt tror jag avslutningsvis att det är få som bor i moderna bostäder som väljer att sova med öppet fönster med de ventilationer som finns. Jag tror heller inte att det buller som skulle uppstå inne i lägenheten är någonting som stör, men i så fall vore det väl möjligt att stänga fönstret.

Det här kan vi diskutera i all oändlighet. Jag är helt övertygad om att frågan om bullerriktvärden kommer att dyka upp, om inte annat så i debatter kring motioner från den allmänna motionstiden, som jag hoppas att statsrådet gärna kommer hit och debatterar med oss vid tillfälle.

Anf. 107 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag vill avsluta debatten med att säga att jag är helt övertygad om att vi kan hitta rätt balans mellan buller och hälsa i städer och för den delen även i landsbygdsområden.

Det är klart att det stundtals är en utmaning att både skapa utrymme för verksamheter och en levande kulturmiljö och se till att människor mår bra i sina bostäder. Men när vi gör det och tar den tiden och lägger den kraft som krävs på att verkligen arbeta igenom de planerna så blir de också ofta väldigt bra.

Ytan är begränsad. Det är mycket som ska få plats. Vi vill inte ha en stad där vi förbjuder allt som låter, men vi vill inte heller ha en stad där människor inte kan sova eller får sämre hälsa på grund av buller. Med genomtänkta plan- och bygglösningar och utformning av bebyggelsen är det möjligt att åstadkomma bra ljudmiljö även i bullerutsatta områden, både i lägenheter och utanför.

Förtätningar och effektivt utnyttjande av yta är positivt, och jag ser fram emot fler debatter om innovativa sätt att hitta balansen i detta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## **§ 18 Svar på interpellation 2020/21:557 om Boverket och vindkraftsutbyggnaden i Sverige**

Anf. 108 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig om jag avser att ge Boverket ett uppdrag att vägleda i hur en vindkraftsutbyggnad kan ske utan negativ påverkan avseende buller, psykosocial livsmiljö eller andra faktorer som

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Svar på  
interpellationer

har en negativ påverkan på de närboende. Lars Beckman har vidare frågat mig om jag anser att det inte krävs ett uppdrag för att vägleda kommunerna i hur en vindkraftsutbyggnad kan ske utan negativa konsekvenser för de närboende och om jag då avser att förändra fler delar i Boverkets uppdrag som har liknande frågeställningar. Slutligen har han frågat mig om jag och regeringen avser att vidta åtgärder för att förbättra den lokala demokratin, så att kommunernas inflytande och påverkan stärks rörande vindkraftsutbyggnad i Sverige.

Inledningsvis vill jag framhålla att jag är medveten om att vindkraftsutbyggnad kräver god planering för att minska risken för olägenheter och för att skapa bra bostadsmiljöer. Skälet till att vi har bullerregler är att buller kan innebära konsekvenser för hälsan. Jag avser att fortsatt följa vindkraftsfrågan noga.

Lars Beckman ställde motsvarande frågor till min företrädare Per Bolund i januari 2021. Lars Beckman blev då också informerad om att Naturvårdsverket i december 2020 har publicerat en vägledning om buller från vindkraftverk. I denna finns förutom en genomgång av den allmänna kunskapen avseende buller från vindkraftverk och gällande riktvärden också en vägledning för åtgärder med syfte att minska bullret från vindkraftverken. I nuläget gör jag, i likhet med min företrädare, bedömningen att ytterligare vägledningar inte krävs.

När det gäller frågan om jag avser att förändra fler delar i Boverkets uppdrag som har liknande frågeställningar ansvarar Boverket enligt sin instruktion för att vägleda kommuner och andra när det gäller hur hänsyn bör tas till buller och andra hälsofrågor vid planering för, och byggande av, bostäder enligt plan- och bygglagstiftningen.

Angående vad jag avser att göra för att stärka den lokala demokratin när det gäller vindkraftsutbyggnad i Sverige har regeringen tillsatt en utredning om ökad förutsägbarhet vid miljöprövning av vindkraft. Utredningen berör den kommunala tillstyrkan av vindkraft enligt miljöbalken. I likhet med min företrädare vill jag inte föregripa utredningens slutsatser.

Anf. 109 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Det sker en kraftig utbyggnad av vindkraften i Sverige. Det sker en kraftig utbyggnad av vindkraften i Gävleborg. Det sker en kraftig utbyggnad av vindkraften utefter kusten i Gävleborg – havsbaserad vindkraft – i det område där det finns 10 ton kvicksilver på botten i 23 000 gifttunnor. Det kan bli en av Sveriges största naturkatastrofer om man bygger vindkraft där. Det sker en kraftig utbyggnad av vindkraften i Hälsinglands inland.

Det är väldigt många som kontaktar mig och är upprörda och känner att deras livsmiljö är hotad. De har valt att bo till exempel nära skogen för att låta sina små barn växa upp där, för att få njuta av naturen, se träden röra sig, höra vinden susa i träden och på kvällen se mörkret över Hälsinglands fina skogar.

I stället får de vindkraftsparker bredvid sig. När de är ute och går hör de ljudet från vindkraften. Jag är säker på att statsrådet har tagit del av de upprörda medieinslag som har varit i närtid, till exempel hur en man i Norrbotten som levde i tystnad helt plötsligt har fått se hela sin livsmiljö förstörd på grund av buller.

Men det är inte bara buller, fru talman, utan det är också ljuset. Vi kan tänka oss att statsrådet ställer sig vid stranden, tittar ut över den vackra Östersjön där det i dag är ett mörker och man kan höra vågorna slå och höra ljudet från vinden. Tänk hur det är om tio år, om samma miljö är som Lisebergs tivoli. Det är en helt annan livsmiljö, som påverkar väldigt många människor.

Det känns som att det är lite ombytta roller just nu, fru talman. Det känns som att Miljöpartiet, som när det startade värnade den lilla människan, nu helt plötsligt inte bryr sig om den lilla människan längre. Jag är inte emot vindkraft – tvärtom. Om kommunen och de närboende vill ha vindkraft, bygg då! Vi har en sådan diskussion i till exempel Bollnäs.

Men när den psykosociala livsmiljön påverkas så dramatiskt som den gör vid en vindkraftsutbyggnad, menar jag att den som påverkas av det måste ha ett stort inflytande. Om jag väljer att bo i en storstad med allt vad det innebär har jag gjort ett livsval. Men om jag väljer att flytta ut till tystnaden har jag gjort ett annat livsval. Det är därför som jag har frågat: Avser statsrådet att ge Boverket ett uppdrag att vägleda i hur en vindkraftsutbyggnad kan ske utan negativ påverkan avseende buller, psykosocial livsmiljö eller andra faktorer som har en negativ påverkan på de närboende?

För mig är det väldigt anmärkningsvärt att det kan ske en så kraftig utbyggnad av vindkraften utan att dessa hänsyn tas. Det var därför som jag ställde den frågan till generaldirektören för Boverket när han besökte civilutskottet, nämligen om Boverket har ett sådant uppdrag. Svaret var glas-klart: Nej, vi har inget sådant uppdrag.

Då är vi tillbaka på samhällskontraktet. När man får sin livsmiljö så kraftigt påverkad – många skulle säga förstörd – är det då inte rimligt att någon i alla fall tar fram en vägledning till kommunerna? Okej, hur ska vi planera? Hur ska vi tänka? Ska den här barnfamiljen få se sina barn växa upp i den gröna skogen och höra suset från träden, eller ska familjen få höra suset från en vindkraftspark?

Anf. 110 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! För att ge ett svar som allvaret i frågan förtjänar kan vi ta ett kliv tillbaka och sätta vindkraftsutbyggnaden i en kontext.

Först och främst kan det konstateras att Sverige nu har haft ett elöverskott tio år i rad. Förra året nettoexporterade vi el varje vecka, även under vintern. Trenden har fortsatt också under detta år. Det är elöverskott med mycket låga växthusgasutsläpp som exporteras från Sverige och tränger undan kolkraft i våra grannländer.

Vindkraften är också i dag den billigaste elproduktionsteknik som kan byggas i så stor omfattning som krävs för att på kort och medellång sikt kraftfullt kunna fortsätta bidra till omställningen till ett mer förnybart samhälle både internationellt och i Sverige.

Det faktum att en så stor del av elproduktionen redan kommer från vattenkraft gör också Sverige särskilt lämpligt för en storskalig vindkraftsutbyggnad, då vattenkraften kompletterar vindkraften som reglerkraft.

Jag tror att ledamoten instämmer när det gäller de stora vinster som finns för Sverige och för klimatet, och därmed också för våra barn och barnbarn, med en storskalig vindkraftsutbyggnad. Men precis som ledamoten ser jag mycket tydligt att det finns problem förknippade med detta.

Jag ser också att vindkraftsfrågan, som så många andra politiska frågor, handlar om en avvägning mellan olika värden.

Då vill jag återigen understryka att Naturvårdsverket har tagit fram en vägledning med allmän kunskap om buller från vindkraftverk och med en specifik vägledning för åtgärder med syfte att minska bullret från vindkraftverken. Denna vägledning har precis tagits fram, och det är för tidigt att utvärdera vägledningens effekter. Den måste tillåtas få genomslag.

Jag vill också än en gång peka på att den kommunala tillstyrkan av vindkraft enligt miljöbalken berörs av en pågående utredning som jag inte kommer att föregripa i dag. Det är min förhoppning och fasta tro att utredningens slutsatser kommer att leda till att den lokala demokratin och förutsägbarheten i processen kommer att stärkas när det gäller vindkraftsbyggnad i Sverige.

Sammanfattningsvis är detta en fråga som regeringen bevakar. Avvägningen när det gäller balansgången mellan vindkraftens nyttor och kostnader gör regeringen, och den behöver vi fortsätta bevaka.

Som bostadsminister i en regering som är besjälad av att lösa klimatkrisen är det min avsikt att fortsätta följa utvecklingen av vindkraftsfrågan mycket noga.

Anf. 111 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Den här interpellationen handlar inte om huruvida man är för eller emot vindkraft. Vi är överens om att alla kraftslag behövs. Eller rättare sagt är vi moderater överens om det. Miljöpartiet har en annan inställning till exempelvis kärnkraft.

Denna interpellation handlar om hur människan påverkas – hur de små barnen ska kunna leka i trädgården utan att se plåtschabrak, som en mamma ringde till mig och berättade.

Jag är faktiskt förvånad över att Miljöpartiet inte ställer sig på barnens sida med tanke på hur man brukar uttrycka sig i andra sammanhang. Det handlar alltså om den psykosociala livsmiljön, där buller är en faktor. Där har vi sett att vindkraftverken nu har brutit mot regelverket. Vi har mannen i Norrbotten som sa: Om jag hade vetat vad jag vet i dag hade jag naturligtvis kämpat med livet för att detta inte skulle komma, för jag får sova med hörselkåpor. Men det handlar om myndighetsutövning, och vi får förutsätta att man tar hand om det.

Men det handlar om den psykosociala livsmiljön. Det handlar om att man står där och antingen vill ha tystnaden, se mörkret och höra suset från träden i Hälsinglands skogar, eller vill se Lisebergs tivoli. Om man ville se Lisebergs tivoli hade man förmodligen flyttat till Göteborg och tittat på Lisebergs blinkande tivoli.

Det handlar om att om jag bor i Söderhamns skärgård och går ned till stranden får se solen gå ned, det blir mörkt och vackert och jag hör svallvågorna, eller om jag ska se ett blinkande fyrverkeri – som en landningsbana på Arlanda. Det är detta det handlar om, alltså den psykosociala livsmiljön – den lilla människan, mamman med sina barn som har valt att bo nära skog och natur för att man vill bo där.

Bostadsministern låter närmast som en storskalig industrialist, vilket är lite annorlunda.

Hur skulle man då kunna lösa detta? Ett sätt för regeringen, om man tar denna fråga på allvar, är att ge Boverket ett uppdrag. Ge Boverket ett uppdrag att ta reda på hur denna kraftiga vindkraftsutbyggnad påverkar samhällsomvandlingen och de boendes livsmiljö. Det handlar om dem som bor i Norrbotten, Gävleborg, Jämtland och utefter kusten. Ja, det påverkar hela Sverige.

Men det enda stället där det inte byggs vindkraft är Stockholms skärgård, vilket är lite märkligt. Det är nämligen här som elen behövs.

Jag frågade Fortums vd varför det inte byggs någon vindkraft i Stockholms skärgård: Är det inte bra med korta överföringskapaciteter? Jo, det vore fantastiskt bra, sa företrädaren för energibolaget. Det är bara det att här i Stockholm vill man inte ha någon vindkraft i Stockholms skärgård.

Det är alltså människorna längs kusten i Gävleborg som ska påverkas för att vi ska skicka el någon annanstans. Det må så vara, men det minsta man kan begära då är att regeringen och Miljöpartiet tar reda på och vägleder kommunerna i vad de ska ta för hänsyn så att barnen får växa upp i ett sus av björkar och inte i ett sus av vindkraft, med allt vad det innebär av ständigt buller – även om det är lågfrekvent ljud. Det är det den här interpellationen handlar om.

Jag tog omedelbart ministern till kammaren, för jag tänkte: Kanske den här ministern ställer sig på barnens sida! Kanske den här ministern ställer sig på de boendes sida! Men det verkar inte så. Det verkar som att den här ministern låter som den tidigare storindustrialisten. Har jag uppfattat det rätt att ministern inte vill ge Boverket några uppdrag om psykosocial livsmiljö?

Anf. 112 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! I december tog Naturvårdsverket fram riktvärden på 40 decibels ekvivalentnivå. Man gjorde en genomgång av forskningsläget när det gäller störningar från vindkraftsbuller och landade till slut i att 40 decibel är ett väl avvägt riktvärde. Förtydliganden har också nyss gjorts kring var riktvärdet ska tillämpas och under vilka driftsförhållanden det ska gälla.

Detta ligger på Naturvårdsverkets bord. Boverket ansvarar enligt sin instruktion för att vägleda kommuner och andra när det gäller hur hänsyn bör tas till buller och andra hälsofrågor vid planering för och byggande av bostäder enligt plan- och bygglagstiftningen. Det ligger på Boverkets bord. Naturvårdsverket har sina uppgifter, och Boverket har sina uppgifter. Myndigheter kan kommunicera med varandra – och gör det. Boverket tar del av Naturvårdsverkets analyser.

Bara för att just Boverket inte ges ett specifikt uppdrag att uppnå ett specifikt mål betyder det inte att ingen annan har fått det. Naturvårdsverket har just tagit fram en vägledning om buller från vindkraftverk, och det vore inte bra för möjligheten att tillgodose något värde att blanda ihop vad som ligger på respektive myndighets bord.

Alla som bor i Sverige ska ha goda livsmiljöer; det är vi alla överens om. Den inriktning som Lars Beckman frågar mig om vore dock ett in-effektivt sätt att uppnå detta på.

Anf. 113 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Det är väl inte varje dag jag berömmar Socialdemokraterna, men eftersom fru talmannen råkar vara från min valkrets ska jag berömma Socialdemokraterna i Bollnäs.

Socialdemokraterna i Bollnäs lyssnade in vad de som berörs av vindkraftsutbyggnaden sa, och man har nyligen sagt blankt nej till den – nu i veckan, faktiskt. Jag vet inte om det är rätt eller fel, men man använder som argument att de som berörs av detta inte vill ha vindkraft. Alltså säger man nej. Vad mitt eget parti säger vet jag inte än, så det är möjligt att jag nu kommer att berömma Socialdemokraterna medan Moderaterna säger ja. Men då får jag väl leva med det!

Jag är lite förvånad, fru talman. Miljöpartiet brukar ha söta kaniner och glassar, och det brukar vara barnen som står i främsta rummet. Men i den här frågan vill man inte låta barnen stå i främsta rummet. I den här frågan ställer man sig inte på barnfamiljens sida. I den här frågan ställer man sig inte på mammans sida i den barnfamilj som har valt att flytta till skogarna utanför Bollnäs och som vill höra suset av skogen, inte suset av vindkraften. Jag är förvånad över det.

Jag är också förvånad över att vi har en bostadsminister som inte vill ge ett tydligt uppdrag från regeringen. Det kan ju bara tolkas på ett enda sätt, nämligen att ministern inte anser att frågan kommer före vindkraftsutbyggnaden. Det är ju risken man tar, och det kanske är därför Miljöpartiet inte vill ge de här uppdragen. Det kanske är därför Miljöpartiet inte ställer sig på barnens sida i den barnfamilj som har valt att flytta till Söderhamn och som vill se den fantastiska utsikten över havet, inte tivolit från en vindkraftspark.

Jag har som sagt ingenting emot vindkraft. Den får gärna byggas ut hur mycket som helst, men det ska ske med hänsyn till människorna som bor i närheten. Det borde vara varje anständig riksdagsledamots, och ministrarnas, uppfattning att vi ställer oss på den lilla människans sida.

Anf. 114 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag börjar med att säga att regeringen *har* gett det här uppdraget.

Debatten verkar dock inte handla om vare sig klimat eller vindkraft. Den verkar inte handla om livsmiljöer, psykosociala miljöer eller bostäder, och den verkar definitivt inte handla om barnen – eller kaniner och glassar, för den delen. Jag är osäker på hur de kom in i detta. Inte ens den mänskliga rättigheten till vackra utsikter verkar den här debatten handla om.

I grund och botten verkar den här debatten och Lars Beckmans fråga i stället handla om införandet av en ny förvaltningsmodell där myndigheter ska jobba dubbelt och parallellt med samma uppdrag i två olika verk trots att uppdraget redan är givet. Jag tycker att det låter väldigt ineffektivt, och regeringen kommer inte att gå vidare med att ge någon myndighet ett uppdrag som redan har getts en annan myndighet.

Däremot kan jag konstatera att det finns många vägar framåt där vindkraften byggs ut samtidigt som människor ges goda livsmiljöer. Jag bor nära en vindkraftspark. I Öresund finns en vindkraftspark, som inte stör. Vi kan bygga havsbaserad vindkraft som kan byggas ut rejält. Vi arbetar för detta i dag, och då pratar vi inte kustnära och inte inne i skärgården utan om riktig, havsbaserad, storskalig vindkraft.

Vi vet att teknikutvecklingen effektiviserar vindkraftverken hela tiden. Det betyder att vi kommer att kunna bygga ut kapaciteten utan att ha stora stålskogar av vindkraftverk. På så sätt kan vi både bygga en energiförsörjning som gynnar våra barns och barnbarns framtid och säkra deras rätt till goda boendemiljöer här och nu. Det uppdraget har givits av regeringen – bara inte på exakt det sätt som Lars Beckman har frågat efter.

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Svar på  
interpellationer

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

#### **§ 19 Svar på interpellation 2020/21:562 om omvandling från lokaler till bostäder**

Anf. 115 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! David Josefsson har frågat mig hur jag avser att arbeta för att göra det mer lönsamt att omvandla lokaler till bostäder.

Den rapport från Boverket som David Josefsson refererar till i sin interpellation överlämnades till Regeringskansliet den 24 februari. Rapporten utgör svaret på ett uppdrag att identifiera hinder för att omvandla lokaler till bostäder. Bakgrunden är att regeringen vill ha ett underlag för den händelse att pandemin leder till en mer permanent minskning av lokalanvändningen i samhället. Det kan då bli aktuellt att i större omfattning än vad som redan sker i dag använda lokaler för nya ändamål, däribland bostäder.

Som framgår av Boverkets rapport sker redan i dag en relativt omfattande ombyggnad av lokaler till bostäder – mer än 10 procent av de bostäder i flerbostadshus som tillkommit de senaste 20 åren finns just i ombyggda lokaler. Regeringen har för närvarande ingen avsikt att vidta åtgärder för att påskynda den här utvecklingen ytterligare. Ekonomin – och därmed behovet av verksamhetslokaler – förväntas växa igen allteftersom befolkningen vaccineras och samhället åter kan öppnas. Om det visar sig att lokalanvändningen inte ökar igen kommer regeringen att överväga vad som behöver göras.

Anf. 116 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Tack för svaret, bostadsministern! Jag ska dock erkänna att det gjorde mig lite förvånad.

Jag skulle vilja börja med att sätta frågan i ett sammanhang, fru talman. Det senaste decenniet, eller till och med de senaste decennierna, har vi sett en samhällsutveckling som har satt djupa spår i våra stadskärnor. Det är en samhällsutveckling som blivit accentuerad av pandemin men inte orsakats av densamma. Egentligen handlar det om två parallella rörelser. Dels handlar det om handelns utveckling mot alltmer e-handel, med butiksdöd som följd, dels handlar det om ett nytt sätt att organisera arbetsplatser, vilket har lett till mer flexibla och yteffektiva kontor.

Konsekvenserna av den första rörelsen är inte särskilt önskvärd. Våra innerstäder har upplevt en ökande butiksdöd i takt med att e-handeln vinner ny mark. Vill vi ha levande stadskärnor och hållbara städer måste politiken möjliggöra för de företagare, ofta mindre, som driver butiker att överleva trots konkurrens från globala butikskedjor och e-handelsjättar. I spåren av pandemin behöver vi dessutom kraftfullare åtgärder från reger-

ingen för att rädda de restauranger som tvingas ta smällen för att stoppa smittspridningen, men det är för all del en lite annan fråga än den vi debatterar i dag, fru talman.

Den andra delen är det lite lättare att se fram emot med tillförsikt. Smartare arkitektur och flexibla lösningar har lett till ett minskat behov vad gäller antalet kvadratmeter kontor per anställd. Därutöver har pandemin skyndat på utvecklingen mot mer distansarbete och hemarbete.

Fru talman! Statsrådets företrädare på posten som bostadsminister kan knappast anklagas för att ha överöst riksdagen med förslag på hur bostadsmarknaden ska reformeras, hur byggregler kan förenklas eller hur bostadsbristen ska elimineras. Den kanske mest uppmärksammade reform som genomförts hittills under mandatperioden är att mildra bygglovskraven för altaner. Det är i sak ett bra förslag, men som någon konstaterade kan man inte bo på en altan.

Innan den förre bostadsministern fick lämna sitt uppdrag gav han dock förutseende nog Boverket i uppdrag att se över hur man kan underlätta omvandlingen av tomma lokaler till bostäder.

Att få ett bättre utnyttjande av det befintliga lokalbeståndet är viktigt av flera skäl. Bland annat är det viktigt ur ett hållbarhetsperspektiv, precis som påpekats i det utredningsuppdrag som vi i dag debatterar. Det skulle kunna innebära att nya centralt belägna bostäder skapas, och därmed motverkas också en utveckling där stadskärnorna blir alltmer öde. Detta skulle i sin tur skapa förutsättningar för kvarvarande service och handel att finnas kvar och utvecklas.

Fru talman! Boverket presenterade sina slutsatser i februari. Man konstaterade bland annat att såväl momsregler som hyressättning är stora hinder för konvertering. Trots det säger nu bostadsminister Märta Stenevi att hon inte tänker vidta några åtgärder i frågan. Svaret både förbryllar mig och väcker nya frågor hos mig.

I utredningsdirektivet som regeringen skrev till Boverket står det att det är angeläget att det befintliga fastighetsbeståndet utnyttjas på bästa sätt och att användningen för en och samma byggnad ska kunna vara flexibel och möjliggöra återbruk, inte minst ur ett hållbarhetsperspektiv. Ska jag nu tolka statsrådets svar som att hon inte delar den bedömning regeringen gjorde i november om att detta är viktigt?

Anf. 117 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Det här är en väldigt intressant fråga som regeringen nära följer utvecklingen av.

Det återstår nu att se – om pandemin leder till en mer permanent minskning av lokalanvändningen i samhället kan det absolut bli aktuellt att i större omfattning än vad som redan sker i dag använda lokaler för nya ändamål, däribland bostäder.

När det gäller momsfrågan är uthyrning av bostäder alltid moms-befriad, medan moms på lokalhyra kan tas ut om den som hyr lokalen bedriver momspliktig verksamhet. För fastighetsägare uppstår en möjlighet att dra av ingående moms när moms tas ut på hyran. Reglerna gör det till exempel svårare för en ideell förening att hyra lokaler, eftersom man är mindre attraktiv som hyresgäst om man inte betalar moms eller själv måste betala moms i brist på intäkter att dra av momskostnaden mot. Jag tar upp

detta därför att det är en av de problematiker som lyfts fram när det gäller omvandlingen.

Om vi går in lite närmare och kikar på detta problem ser vi att Boverket beskriver två olika problem med detta.

Det ena handlar om att tidigare beviljade momsavdrag måste återföras när byggnadens användning förändras. Denna retroaktivitet sträcker sig tio år bakåt, och det blir därmed sällan aktuellt att återbetala avdrag beviljade i samband med att huset byggdes.

Det andra handlar om att själva momskostnaden för ombyggnaden inte blir avdragsgill, vilket den blir vid en upprustning med fortsatt användning som lokal. Detta är samma skillnad som den som nyuppför en byggnad står inför. Bygger man bostäder kommer man inte att få in momsintäkter och kan därmed inte dra av omkostnader.

Om möjligheterna att gå mellan olika användningsområden ska stå i centrum måste antingen momsplikt på bostadshyror eller ett förbud mot att ta ut moms på lokalhyror införas. Det som framför allt har varit uppe i debatten är moms på bostadshyror, och eftersom det inte är önskvärt att höja hyrorna genom ett politiskt beslut måste dessa sänkas samtidigt som moms införs. Det rör sig om en stor reform som dessutom behöver ha lång hållbarhet. Detta kräver noggrann beredning och kan inte behandlas separat från andra skattefrågor.

Regeringen ser i dagsläget en rad andra verktyg som är bevisat verkningfulla och som framstår som mer effektiva för att råda bot på bostadsbristen än den politiskt och skattemässigt ganska tungrodda inriktning som till exempel en förändring av dessa regler skulle innebära.

Anf. 118 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! När man lyssnar på bostadsministern låter det nästan som att momsreglerna är av Gud givna. Så är det ju inte; det är vi i riksdagen och regeringen som bestämmer reglerna. Det var också detta som jag uppfattade som syftet med den här utredningen – att identifiera hinder och sedan fundera på om man kan göra någonting åt dem.

Jag trodde faktiskt att jag i den här debatten skulle ges möjlighet att ge beröm till regeringen. Detta är ju ett av få initiativ som har tagits det senaste året för att utreda hinder som finns för att skapa nya bostäder. Jag tyckte att det var ett framsynt initiativ som förtjänade att lyftas upp. Nu sablas det dock ned av bostadsministern själv, som hänvisar till att momsreglerna är för krångliga.

Man ska säga, fru talman, att pandemin inte är orsaken till att behovet av kontorsyta minskar, men pandemin har accentuerat utvecklingen. Såväl medieenkäter bland större arbetsgivare i både Sverige och utlandet som forskning visar på samma sak. Hemarbetet tros komma att ligga på en betydligt högre nivå efter pandemin än före, och behovet av lokaler kommer att se helt annorlunda ut i framtiden. Lägg därtill en ökad användning av distansmötestjänster som kan antas minska behovet av både möteslokaler och exempelvis hotellrum för affärsresenärer.

Exakt hur denna utveckling kommer att se ut är svårt att sia om, men jag tror att vi beslutsfattare redan nu bör fundera på hur vi kan se över och ändra regelverk för att möjliggöra ett mer flexibelt användande.

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Svar på  
interpellationer

Jag vill lyfta fram detta av två skäl, fru talman. Det ena handlar om hållbarhet och det andra om stadsutveckling. Detta är två frågor som jag tidigare har uppfattat varit bärande också i Miljöpartiets syn på bostadspolitik.

Ett mer effektivt utnyttjande av kontorsyta är ju inte mer miljömässigt hållbart om man inte samtidigt kan använda den effektiviserade ytan till något annat ändamål. Därtill är konvertering en lågt hängande frukt för att kunna förtäta i våra stadskärnor och ge ett större underlag till central handel och service att leva på.

Under den andra halvan av 1900-talet var filosofin inom svensk stadsplanering att riva eller kontoriserat bostadshus i centrala lägen och bygga kontorskomplex och köpcentrum. Samtidigt flyttades bostäderna ut till våra ytterområden. Dokumentären *När Domus kom till stan* av Anders Wahlgren från 2004 visar hur tidigare levande stadskärnor runt om i Sverige uttraderades för att ersättas av den tidens stadsbyggnadsideal. Vi har nu en historisk chans att återbostadisera våra stadskärnor, men detta kommer att kräva politisk handlingskraft.

Alternativet är inte status quo. Gör vi ingenting pekar utvecklingen i stället mot övergivna stadskärnor med tomma kontorslokaler och ytterligare butiksöd. Det är en utveckling som vi redan ser i Nordamerika.

Jag vill återkomma till bostadsministerns tvärvändning i synen på att undanröja hinder för att omvandla tomma lokaler till bostäder.

Uppdraget skickades i november och återrapporterades i januari. Det är fyra månader sedan, och nu säger bostadsministern att det inte är aktuellt att vidta några åtgärder. Jag tycker mig kunna höra att problemet nog snarare handlar om att åtgärderna som föreslogs var fel åtgärder och att det inte passar med regeringens politiska agenda att reformera krångliga momsregler eller reformera hyresregleringen. Är det därför man väljer att inte lyfta denna fråga vidare?

Anf. 119 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag får väl börja där riksdagsledamoten slutade och understryka att jag i mitt svar var ganska tydlig med att vi kommer att bevaka denna fråga. Om vi ser ett ökande behov av en omvandling är vi beredda att se på vad som skulle krävas för det.

Samtidigt konstaterar jag att de förslag som lyfts fram just vad gäller momsreglerna framstår som både politiskt och skattemässigt tungrodda och inte är den inriktning som vi i dagsläget ser som mest framkomlig.

Däremot framgår det också i rapporten från Boverket att det redan i dag sker en relativt omfattande ombyggnad av lokaler till bostäder. Mer än 10 procent av de bostäder i flerbostadshus som tillkommit de senaste 20 åren finns i ombyggda lokaler, som jag redan har nämnt.

Det investeringsstöd som finns för hyresbostäder och bostäder för studerande kan också beviljas för ombyggnader av lokaler som inte har varit bostäder de senaste åtta åren. Denna möjlighet finns alltså också.

Jag vill passa på att haka i något som riksdagsledamoten tog upp och som egentligen inte omfattas av den fråga som ställdes men däremot av rörelsen mot butiksöd i centralorter och i tätorter. Detta är en väldigt tråkig utveckling som vi har sett under lång tid. Den har dock framför allt och under lång tid drivits av externhandeln och av det stora bilberoende som har byggts in i våra städer när värdefull yta där vi hade kunnat bygga

bostäder, plantera träd och parker och bygga lekplatser för våra barn i stället har ödelagts till förmån för 80–100 meter breda infartsleder och som därmed också orsakar både klimatanpassningsproblem och en högre klimatbelastning.

Det är intressant att följa den utveckling av handeln som sker inte minst i Nordamerika, där cirkeln lite grann börjar slutas och e-handeln slår hårdast mot externhandeln, vilket ger cityhandeln en möjlighet att med hjälp av upplevelser, en utvecklad stadsplanering och en mer attraktiv stadskärna börja få tillbaka kunderna. Vi ser också en utveckling där företag, till exempel Ikea, går ifrån stora köplador utanför städerna till att använda lokaler inne i stadskärnor för att just använda sig av den upplevelsemiljö som finns där.

Det här är en väldigt positiv utveckling. Som ansvarig för stadsutvecklingsfrågor tycker jag att detta är mycket intressant att följa och väldigt värdefullt.

En utveckling där till exempel serviceutbudet i tätorternas kärnor stärks och kompletteras med e-handel på bekostnad av externhandeln skulle i mina ögon ge möjlighet att skapa fler platser i landet där det går att bo och leva, inte bara i våra städer utan också i våra mindre orter som då skulle kunna få ett mycket bredare utbud av service. Det skulle dessutom ge möjlighet att låta våra större städer växa på redan ianspråktagen mark.

Jag ser väldigt mycket fram emot att vi ska kunna föra en diskussion om hur vi kan stötta en sådan utveckling. Men som jag sa i mitt interpellationssvar ser jag just nu inget behov av att påskynda just omvandlingen av lokaler till bostäder ytterligare i det här skedet. Vi tror och hoppas att ekonomin ska växa igen. Vi vet inte än hur det kommer att ha påverkat just kontorslokalerna, men när vi kommer ut ur den här fasen och vet hur behovet av lokaler ser ut då är vi beredd att titta vidare på den här frågan. Under tiden debatterar jag gärna förtätning och stadsutveckling med riksdagsledamoten när som helst.

Anf. 120 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Tack för svaret, bostadsministern! Jag debatterar också jättegärna, men jag skulle ännu hellre se konkreta åtgärder från regeringen.

Jag tror knappast att jag behöver berätta för bostadsministern eller för någon annan som lyssnar på den här debatten hur allvarlig situationen är på Sveriges bostadsmarknad. Bostadsbristen är tillsammans med otrygghet och segregation ett av Sveriges mest akuta samhällsproblem. Den är också ett av regeringens största misslyckanden, fru talman.

Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät bor nio av tio svenskar i en kommun med bostadsbrist. Störst är problemen i storstadsregionerna. I min hemstad Göteborg uppskattar kommunen att det behövs 4 000–5 000 nya bostäder årligen för att komma till rätta med bostadsbristen.

Bostadsbristen är ett fundamentalt politiskt misslyckande som drabbar många olika grupper i samhället. Den drabbar unga som vill etablera sig på bostadsmarknaden. Den gör att barnfamiljer får bo trångt när de inte har råd eller möjlighet att flytta till något större. Den låser fast äldre i stora villor, trots att de egentligen vill flytta till lägenhet.

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Svar på  
interpellationer

Det finns ingen enkel lösning på de här problemen, fru talman, utan det kräver en rad åtgärder och handlingskraft för att öka funktionen på bostadsmarknaden.

Att omvandla tomma lokaler till bostäder kommer inte att lösa alla problem, tvärtom. Men det skulle kunna vara en insats åt rätt håll.

För att få en fungerande bostadsmarknad i Sverige krävs en regering som agerar och driver en reformagenda – något som inte har skett de senaste åren, fru talman.

Jag tycker att de här debatterna är väldigt belysande på det sättet, för bostadsministerns svar här i dag sammanfattar också regeringens bostadspolitik: Regeringen följer utvecklingen men har för närvarande ingen avsikt att vidta några åtgärder.

Anf. 121 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag tycker att debatten var väldigt belysande också för den moderata bostadspolitik, med tanke på att vi de senaste två mandatperioderna har ökat bostadsbyggandet dramatiskt, vilket naturligtvis riksdagsledamoten också är väl medveten om.

Vi bygger i dag drygt det som är behovet utifrån befolkningstillväxten, men vi har fortfarande en bostadsskuld från tidigare mandatperioder att bygga i kapp.

Intressant i sammanhanget är att påminna oss om servettskissen, som strök investeringsstödet som syftar till ett byggande av fler bostäder till rimliga hyror. Det är något som vi återinförde och som nu har som effekt att vi snart har fått 5 000 nya bostäder på plats. Det har också hållit byggtakten uppe under pandemin med det tryck som har varit mot ekonomin.

Det är mycket intressant att Moderaternas kontring mot detta är att vi ska omvandla eventuellt överblivna kontorslokaler till bostäder. Samtidigt vill man inte ha utvecklingen mot hyresbostäder till rimliga hyror för att bryta segregationen och skapa möjlighet för fler att ta sig in på bostadsmarknaden, till exempel unga under 31 år eller de som behöver ett socialt kontrakt, vilket investeringsstödet möjliggör.

Det här var mycket belysande av skillnaderna mellan moderat bostadspolitik och den rödgröna regeringens bostadspolitik, skillnaden mellan att vilja skruva lite i det befintliga och att vilja tillföra ett stort antal nya bostäder på den svenska bostadsmarknaden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## **§ 20 Svar på interpellation 2020/21:567 om ett ökat bostadsbyggande**

Anf. 122 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Carl-Oskar Bohlin har frågat mig hur jag avser att öka bostadsbyggandet. Det är en mycket viktig fråga som ställs, och jag är glad över möjligheten att besvara den.

Jag vill inledningsvis förtydliga att Boverket inte sätter upp mål för bostadsbyggandet, men de tittar på prognoser för befolkningsutvecklingen och räknar ut hur många bostäder som behöver byggas för att möta den.

Den senaste beräkningen visar att det behövs 41 000–43 000 bostäder per år fram till och med 2029 för att klara detta. Alla bostäder som byggs ut över det minskar det underskott som finns och som vuxit under tidigare regeringar. Preliminär statistik från SCB och Boverket för 2020 visar att både färdigställda och påbörjade bostäder överstiger det antal som Boverket bedömer behövs för att möta befolkningsutvecklingen.

En anledning till att det byggs mycket i Sverige är det statliga investeringsstödet, som Moderaterna och Kristdemokraterna med stöd av Sverigedemokraterna försökte avveckla. Till och med den sista februari i år har stöd beviljats för anordnande av 45 000 nya bostäder, varav 21 000 redan finns på plats. Det är bostäder med en lägre hyra än andra nyproducerade hyresbostäder och med villkor som gör att fler hushåll kan efterfråga dem. Investeringsstödet har varit och är ett viktigt verktyg för att upprätthålla en hög byggtakt, särskilt i en lågkonjunktur, och jag avser att fortsätta använda det för att öka bostadsbyggandet.

Regeringen arbetar på flera fronter för att skapa bättre förutsättningar för bostadsbyggande. Regeringen överlämnade så sent som den 23 mars i år propositionen *Privat initiativrätt* till riksdagen som syftar till att möjliggöra snabbare detaljplaneprocesser. Regeringen har även uppdragit åt flera myndigheter att göra en översyn av sina anspråk på områden av riksintresse som syftar till en kraftig minskning av såväl antalet anspråk som deras samlade areella utbredning.

Avslutningsvis vill jag även nämna Sverigeförhandlingen, som tillsattes av en borgerlig regering, och de överenskommelser som kommuner, regioner och andra aktörer gjort om åtgärder för att bland annat öka bostadsbyggandet. Drygt 190 000 nya bostäder förhandlades fram under Sverigeförhandlingen. Men när regeringen efterlyste en bred politisk diskussion om finansieringen av de statliga delarna av Sverigeförhandlingen tackade Moderaterna och Kristdemokraterna nej till att delta – detta trots en bred uppslutning från kommuner, regioner och en stor del av näringslivet.

Anf. 123 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Tack, bostadsministern, för svaret!

För den som bara äger en hammare ser alla problem ut som en spik, och för den som bara tror att bidrag löser problemen kommer alltid svaret på en fråga vara ett nytt bidrag. Och det är precis det svar som jag får från bostadsministern i dag. Jag ställde en bred fråga för att ge möjlighet till ett brett svar. Men bostadsministern landar, som i tidigare debatter här i dag, i att svaret på frågan är att vi bara behöver subventionerna bostadsbyggandet lite mer.

Faktum är, fru talman, att det gigantiska stöd som regeringen har sju-satt för bostadsbyggande, 11 miljarder kronor, i huvudsak har gått till bostäder som ändå hade byggts. Och det har ofta gått till människor som har en högre inkomst än den genomsnittliga på orten.

Om man ska, så att säga, benchmarka stödet mot var bristen anses vara som störst är det ju märkligt att Stockholm, där nog alla är överens om att bostadsbristen är störst, bara hamnar på 14:e plats bland de städer som har fått tilldelade stöd i Sverige.

Det som är så tråkigt, fru talman, är att vi alltid hamnar i en diskussion om nya och fler bidrag när det bevisligen inte löser problemet på svensk bostadsmarknad.

Om prisregleringar och bidrag hade varit lösningen på en bostadsmarknads problem hade Sverige haft den mest välfungerande bostadsmarknaden i världen. Men vi vet alla att så inte är fallet. Nej, Sverige är närmast unikt i det att vi har något som heter bostadskö. I de flesta andra länder vet man inte vad en bostadskö är för något.

Låt mig upprepa min fråga: Vad vill bostadsministern konkret göra för att det ska enklare och billigare att bygga i Sverige? Jag pratar inte billigare att bygga med skattebetalarnas pengar, för dessa pengar har givetvis ett alternativt användningsområde. De hade kunnat få stanna i människors fickor. De hade kunnat gå till att upprätthålla några andra centrala välfärdsområden. Men i stället väljer regeringen att lägga 11 miljarder kronor på byggnader som ändå hade byggts.

Låt mig bli lite mer konkret i mina frågeställningar för att försöka leda bostadsministern rätt i denna diskussion. Är ni beredda att se över det alltför krångliga detaljplanekravet? Är ni beredda att införa mer översiktliga byggplaner i stället? Är ni beredda att göra en generell regelrevision med syfte att se över de över 3 000 regler som i dag utgör Boverkets byggregler och som på 20 år bara genom sina utformningskrav har gjort det nästan en halv miljon kronor dyrare att uppföra en vanlig villa i Sverige? Enbart nya myndighetskrav har alltså skapat denna fördyring.

Kan det vara intressant att begränsa kretsen av sakägare för att vi inte ska ha en ordning som i dag där saker överklagas in absurdt av människor och parter som i grunden inte ens är berörda av byggprojektet i fråga och som gör att det ofta tar tio år från idé till dess att en byggnad står där?

Fru talman! Detta skapar fördyringar och gör det svårare att bygga i Sverige. Delar bostadsministern denna bild?

Anf. 124 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Låt mig påminna ledamoten om att vi talar genom talmannen och inte använder ni eller du.

Anf. 125 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag börjar i änden att det är oerhört intressant att i ena stunden debattera med moderater som är oroliga för demokratifrågan i detaljplaneprocessen för att i nästa stund debattera med moderater som tycker att vi ska luckra upp demokratidimensionen i planarbetet. Att vi har möjlighet att tycka till om vad som byggs i våra kommuner och bostadsområden är en viktig del av den demokratiska processen när vi planerar våra gemensamma städer och orter.

Jag vill också påminna ledamoten om skillnaden mellan Stockholms stad och Stockholmsregionen. Mycket av investeringsstödet har riktats mot Stockholmsregionen, och väldigt många bostäder har byggts med hjälp av investeringsstödet i Stockholmsregionen. Stockholmsregionen är en funktionell arbetsmarknad, och det är därmed väldigt relevant att titta på hela den arbetsmarknaden och inte bara på en av de 27 ingående kommunerna. Investeringsstöd har gått till denna region, och många nya bostäder har byggts.

När man frågar kommuner och regioner vad det är som saknas på bostadsmarknaden är det inte jämnt fördelat på alla typer av bostäder. Det man saknar är i stor utsträckning hyresrätter till rimliga hyror. Samtidigt är nyproduktion dyrare än befintligt bestånd. Så kommer det alltid att vara, och det är ganska naturligt. Lån är avbetalade och kostnader avskrivna. Man har en lägre kostnad för ett hus som har byggts tidigare än för ett nybyggt hus.

Det vi har gjort med investeringsstödet och de förändringar som är gjorda innebär att en åttondel av de lägenheter som byggs går till antingen unga personer eller personer som står långt från bostadsmarknaden genom sociala kontrakt. Det öppnar med andra ord upp för dem som inte själva kan efterfråga en bostad i dag.

Fru talman! Syftet med investeringsstödet har dock aldrig varit att skapa social housing-projekt. Det är inte regeringens politik att bygga särskilt för fattiga människor. Vi bygger enligt den generella bostadspolitiken bostäder som kan efterfrågas av alla, och sedan stöttar vi individer.

Just nu har vi ett historiskt högt byggande i Sverige, inte minst till följd av det statliga investeringsstödet. Det kan man givetvis tycka är onödigt, men om vi jämför med mandatperioderna bakåt då det byggdes otroligt lite byggs det nu väldigt mycket mer. Jag är väldigt stolt över det, och det kommer vi att hålla i.

Nästa steg blir att titta på den socialt hållbara bostadsförsörjningen och se hur fler kan komma att efterfråga en bostad på egna meriter. Vi kommer också att titta på hur fler förstagångsköpare kan ta steget in i det ägda beståndet genom statligt startlån, om utredningen kommer fram till det, eller andra möjliga vägar framåt i den änden av bostadsmarknaden.

Bostadsmarknaden är sammanhängande. Det man gör i den ena änden påverkar i den andra änden.

Det här är en viktig fråga, och jag välkomnar i och för sig debatten men vill påpeka att vi bygger fler bostäder i Sverige i dag än vad vi har gjort på mycket lång tid, inte minst till följd av det av riksdagsledamoten så bespottade investeringsstödet.

Anf. 126 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag tycker att statsrådet borde hålla sig för god för att dra in demokratibegreppet i detta sammanhang när det jag sa var att vi vill ha ett mindre detaljerat detaljplanekrav. Vad det över huvud taget har med något demokratibegrepp att göra är för mig en gåta. Men det är väl lite symtomatiskt för den tid vi lever i att när man har slut på argument drar man gärna till med den största släggan och börjar prata om att demokratin är äventyrad och i fara.

Fru talman! Det jag sa var att vi behöver mer översiktliga byggplaner så att man inte, som så många gånger i dagens Sverige, när man vill bygga något som bara avviker lite grann från befintlig detaljplan hamnar i en situation där kommunen måste ta fram en ny detaljplan, och så dröjer det tio år utan att något händer. Inget blir byggt, allt drar ut på tiden och samhälls-ekonomin skadas. Det var min poäng.

Därutöver konstaterade jag att vi kanske behöver en ordning där vi begränsar sakägarbegreppet till dem som faktiskt är berörda. Det kan naturligtvis variera beroende på vad frågan gäller. Fler är givetvis berörda av en

vindkraftsetablering än av ett sökt bygglov för en enplansvilla. Detta utgår jag dock från att bostadsministern också är medveten om.

Fru talman! Jag fick inget svar på min fråga om en generell regelrevision. Är det något Miljöpartiet och bostadsministern är intresserade av? Är det rimligt att en vanlig enplansvilla har blivit nästan en halv miljon kronor dyrare bara på grund av utformningskrav? Är det rimligt att vi fortsätter i denna riktning?

Är ett hus som byggdes för 20 år sedan så dåligt att det har varit nödvändigt att påföra alla dessa nya utformningskrav? Eller skulle det kunna vara aktuellt att ta ett steg tillbaka och ställa sig frågan om vi kanske har lite för många regler som krånglar till och fördyrar och som ytterst vältrar över slutnotan på den enskilda individen?

Det är kanske i den änden man borde börja rota för att hitta svaren på varför det byggs så få småhus i Sverige.

Fru talman! Som jag konstaterade inledningsvis är det utrett att den absoluta merparten av alla de flerfamiljsbostäder som har byggts med hjälp av investeringsstödet hade byggts ändå. Den enda effekten av detta är att byggherren har kunnat få en lite bättre deal, och det är ju märkligt från ett parti som i många andra sammanhang uttrycker sig kritiskt till konceptet vinst i välfärd. Men när det kommer till byggsektorn är det plötsligt okej att ösa 11 miljarder skattekrönor över diverse byggherrar utspridda över landet. Många av dem är säkert jättegla, men vi ska komma ihåg att merparten av dessa hus hade byggts ändå.

Då inställer sig frågan: Hade det inte funnits bättre användning i eller utanför statskassan för dessa pengar?

Anf. 127 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag ska börja med att förklara vad jag menar med demokratiaspekten av detta. Det handlar inte minst om överklagandena. När man vill minska sakägarkretsen i till exempel en kommuns planering innebär det en inskränkning i den demokratiska processen i kommunen. När man vill göra undantag från de detaljplaner som är fastslagna innebär det också en förändring av den demokratiska processen.

Vi har en översiktsplanering – en regional planering – som syftar till att man ska kunna ta ett större grepp om bostadsplaneringen i en region, inte minst för att kunna peka på var man ser att det kommer att byggas kollektivtrafik och var man kommer att kunna hitta kollektivtrafknära lägen.

Interpellationen tog sin grund i hur vi ska bygga fler bostäder. Om vi vill bygga fler bostäder är kollektivtrafik, inte minst fast kollektivtrafik i form av järnväg, oerhört central för att få mer bostadsbyggande. Något som verkligen satte fart på bostadsbyggandet – där vill jag verkligen ge beröm till alliansregeringen som satt 2010–2014 – var det initiativ som togs till Sverigeförhandlingen. När den rödgröna regeringen sedan tog detta vidare skapade det planering för en stor mängd bostäder. Nästan 200 000 bostäder skakade man hand på i processen.

Efter detta har Moderaterna och Kristdemokraterna backat om projektet, men vi har för avsikt att gå vidare. Det har varit en viktig del. Anledningen till detta är att vi får förstörade arbetsmarknadsregioner och att man får möjlighet att bo och arbeta på fler ställen i en region. Detta skapar efterfrågan på bostäder, och det skapar bostadsbyggande.

De bostäder som har byggts med investeringsstödet hade inte kunnat byggas med sådana hyror utan detta stöd. De bostäder som har kommit fram hade inte i samma utsträckning gått till sociala kontrakt eller till unga personer om vi inte hade haft investeringsstödet. Den typen av handskakning och överenskommelser gör skillnad på bostadsmarknaden.

Vi har gjort stora regelöversyner, och vi har gjort stora förenklingar under hela den förra mandatperioden och även senare, för att förenkla för byggandet. Det som behövs nu är investeringar från samhället i stark kollektivtrafik, i större arbetsmarknadsregioner och i bättre möjligheter till arbetspendling.

Jag hade hoppats att Moderaterna skulle bejaka ett sådant initiativ och en sådan investering i vår gemensamma arbetsmarknad och vår gemensamma utveckling, snarare än att backa tillbaka och minska den demokratiska insynen i planeringsprocesser och vilja minska möjligheten till inflytande för de boende i en kommun när det gäller gemensamma ytor, och att de skulle lyfta blicken lite och titta på var vi vill vara i framtiden i planeringen av våra regioner, städer och bostäder.

Anf. 128 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Bostadsministern får gärna redogöra för vad den ”regelförenkling” som ägde rum under den förra mandatperioden har resulterat i. Jag tror inte att vi är så många som har märkt något av den. Det som jag redogjorde för precis är hur läget ser ut i dag. Om man efter ”regelförenklingen” är nöjd med att Boverket har 3 000 byggregler som på totalen har gjort det en halv miljon kronor dyrare att uppföra en vanlig villa i Sverige har man inte satt ribban jättehögt i sin ambitionsnivå, kan jag tycka.

För att svara på bostadsministerns fråga: Anledningen till att vi inte tycker att Sverigeförhandlingens utfall fungerar är att vi har fått en presumtiv nota för att bygga höghastighetsjärnvägarna. Alla bedömningar gör gällande att det är samhällsekonomiskt olönsamt. Då måste man som politiker ställa sig frågan om man som en envis – jag vet inte vad – vill köra på i samma hjulspår utan att kunna omvärdera den positionen. Naturligtvis måste svaret vara nej.

Om man får beskedet att varje satsad krona i ett sådant projekt ger 40 öre tillbaka i samhällsekonomiska vinster är man envis, för att inte säga naiv, om man ändå vill gå vidare med det. Det är där vi befinner oss nu. Det finns en alternativ kostnad för att göra denna satsning. De 300 miljarder eller kanske 700 miljarder som det kostar att bygga höghastighetsjärnväg kan naturligtvis användas för att rusta upp det befintliga infrastruktur-nätet och därmed möjliggöra många fler bostäder på en lång rad ytterligare platser än vad de nya stambanorna skulle kunna medföra. Det är naturligtvis detta som vi ser och föreslår.

Anf. 129 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! När det gäller hur reglerna ser ut i dag och vad effekterna av det har blivit föreslår jag att riksdagsledamoten läser statistiken för bostadsbyggandet lite noggrannare och ser hur många fler bostäder som har byggts de senaste två mandatperioderna.

När det gäller höghastighetsbanor skulle jag vilja påpeka att det en gång i tiden fanns en bild av att Moderaterna var ett företagsvänligt och marknadsliberalt parti. I dag ser jag bara konservatism. Vi vet att handels-

kamrarna efterfrågar nya stambanor, vi vet att nya stambanor kan innebära en förstoring av våra arbetsmarknadsregioner och vi vet att vi kan få en bättre arbetsmarknad för fler, där fler kan komma i arbete och där fler företag kan hitta rätt kompetensförsörjning om de har effektivare kommunikationer mellan sina företag och medarbetarnas bostäder, och när vi vet att regionala nyttor kommer ut av detta, även om de inte ingår i ändpunkts- trafikberäkningarna, och när vi ser de 200 000 bostäder som man har skakat hand på därför att det kommer nya stambanor är det lite ledsamt att höra att Moderaterna inte längre är intresserade av att investera i vårt samhälle 100–150 år framåt, som med våra tidigare stambanor.

Det är fullt på våra stambanor. Det är fullständigt knöckfullt. Det hjälper över huvud taget inte att lappa och laga, utan vi måste få in ny kapacitet och nya stambanor in i systemet. När vi gör detta kan vi bygga för snabba hastigheter så att vi får större arbetsmarknadsregioner och fler i arbete.

Detta är ett sätt att öka bostadsbyggandet som jag och regeringen avser att gå fram med, tillsammans med investeringsstödet och bättre regler för förstagångsköpare. Jag kan bara hoppas att Moderaterna åter kommer att ställa sig bakom en utveckling och framtidstro för svensk bostadspolitik och arbetsmarknadspolitik.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

## **§ 21 Svar på interpellation 2020/21:569 om investeringsstöd till hyresbostäder**

Anf. 130 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Ida Drougge har frågat mig om jag tänker verka för att avveckla investeringsstöden och när det i så fall kan ske.

Jag vill börja med att säga att det inte är aktuellt att avveckla investeringsstödet till hyresbostäder och bostäder för studerande. Ida Drougge anser att stödet är kostsamt och ineffektivt. Jag delar inte den uppfattningen.

Vi behöver bygga mer hyresrätter i Sverige, och då är det här stödet viktigt. Det behövs för att få fram fler hyresrätter med rimliga hyror, framför allt i de regioner där det behövs mest.

Stödet infördes i slutet av 2016 och har formellt sett funnits under fyra år. I praktiken har det dock varit något besvärligare än så eftersom riksdagen i december 2018 beslutade om en budget för staten som innebar att stödgivningen fick avslutas tvärt. Det blev inte möjligt att bevilja stöd till ansökningar som redan hade inkommit, detta trots att många företag lagt ned mycket tid och pengar för att projektera lämpliga projekt i förlitan på att staten hanterar sin stödgivning, inklusive eventuell avveckling, med respekt för de resurser som man har lagt ned. Stödet kunde dock återstartas inom ramen för januariavtalet, men det har tagit tid att få alla pusselbitar på plats.

Trots detta finns tydliga indikationer på att stödet har varit framgångsrikt. Fram till och med den 28 februari i år har investeringsstöd beviljats till anordnande av 45 000 nya bostäder, varav 21 000 bostäder redan finns på plats. Dessa bostäder har också en lägre hyra än andra nyproducerade hyresbostäder och villkor som gör att fler hushåll kan efterfråga dem.

Investeringsstödet har varit och är ett viktigt verktyg för att upprätthålla en hög byggtakt, vilket är särskilt viktigt om vi går in i en lågkonjunktur.

Prot. 2020/21:101  
26 mars

Svar på  
interpellationer

Anf. 131 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Regeringen har lagt 11 miljarder på investeringsstödet till hyresrätter. Man säger att man gör det för att lindra konsekvenserna av marknadens systemfel. I stället sätter man dyra plåster på ett marknadsmisslyckande, ett systemfel, snarare än att försöka lösa systemfelets orsaker. Konsekvensen blir ett sådant ineffektivt stöd som investeringsstödet är.

Under eftermiddagen har vi i flera tidigare interpellationsdebatter hört bostadsministern hänvisa till stödet som en anledning till att det byggs mycket och att byggandet har ökat, särskilt för unga och äldre. Men stöden har utvärderats ett flertal gånger. Bland annat har Riksrevisionen tittat på det. Nyligen kom en ny studie från Evidens, gjord på uppdrag av Fastighetsägarna och Byggingustierna. Den visar återigen hur ineffektivt investeringsstödet är.

Man kan fråga sig hur många utvärderingar av investeringsstödet som krävs för att bostadsministern och regeringen ska ta till sig av kritiken.

Det framgår bland annat att Stockholm, som väldigt ofta beskrivs som den kommun som har landets största bostadsbrist, återfinns på plats 14 när det gäller antalet beviljade stöd. Det som Sveriges Kommuner och Regioner brukar benämna mindre städer får i högre utsträckning stöd beviljade.

Om man tittar på antalet bostäder som det har lett till kan man inte se någon korrelation mellan stödet och att det byggs fler bostäder. Utan det går i stor utsträckning till bostäder som annars ändå hade byggts.

Ytterligare något som framkommer i de många utvärderingarna är att resultatet, det vill säga bostäder som går till unga och äldre, är cirka 10 procent, om man går på Märta Stenevis siffror, fru talman. Det blir ungefär 2 500 bostäder. Detta bör man särskilt ta till sig givet att man säger att det ska gå till målgruppen unga och äldre. Av de 21 000 som är byggda har övriga inte gått till denna målgrupp. Man kan tvärtom se att köerna till de bostäder som tagit emot investeringsstöd är längre än till andra lägenheter. De som bor i dem har generellt högre inkomster än vad andra personer har som bor i området.

Med detta som bakgrund skulle jag vilja fråga bostadsministern ...

Anf. 132 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! I detta finns många frågor, och jag kan ana mig till ungefär vilka riksdagsledamoten var ute efter.

Först vill jag säga att stödet i sin nuvarande form inte är utvärderat annat än i en beställd rapport utförd av Evidens. Stödet har omformats för att det ska få just en högre träffsäkerhet. Det är riksdagsledamoten säkert medveten om, så jag behöver inte fördjupa mig i det.

När det gäller hur effektivt stödet har varit och hur det har uppnått målen vill jag, med all respekt för Evidens som har tagit fram rapporten och för dess beställare, påpeka att de utvärderar mot mål som inte har funnits. Det har aldrig varit ett uttalat mål att just Stockholms stad skulle få fler bostäder. Vad vi vill ha är fler bostäder i en funktionell region. Det har investeringsstödet däremot gått till.

När riksdagsledamoten pekar på mindre städer ingår bland dem kranskommuner till Stockholms stad. När man tittar på den funktionella arbetsmarknadsregionen, vilken jag utgår från att också Moderaterna är besjälade av att det ska finnas bostäder i, går investeringsstödet dit där det är tänkt.

Vad investeringsstödet heller aldrig var tänkt att vara var ett social housing-projekt. Det här är nyproducerade bostäder. Jag är övertygad om, fru talman, att riksdagsledamoten är hundra procent medveten om att nyproduktion är dyrare än befintligt bestånd. Att jämföra kötiderna i en nyproducerad fastighet med kötiderna i hela det befintliga beståndet blir inte att jämföra äpplen och äpplen, utan man jämför äpplen och päron.

Vi ser däremot att vi har skapat möjligheten att vika en åttondel av bostäderna i varje projekt till antingen unga eller till personer som står långt ifrån bostadsmarknaden, till exempel genom sociala kontrakt. Eftersom vi kan göra sådana uppgörelser tillför det här ett väldigt värdefullt tillskott av bostäder.

Det här handlar dock fortfarande om nya bostäder. Nya bostäder lättar däremot på trycket i det befintliga beståndet, det vill säga om man kan tillföra många nya bostäder frigörs också billigare bostäder i det befintliga beståndet. Det här är en grundläggande mekanism på bostadsmarknaden, och jag tror att riksdagsledamoten också är väl medveten om detta så jag ska inte föreläsa om det. Jag tror att vi är överens om det här.

Investeringsstödet infördes som sagt i slutet av 2016. Det har förändrats sedan dess. Vi har inte samma bild av att det är ineffektivt. Tvärtom visar alla signaler vi får nu att det ger nya bostäder. Framför allt ger det en typ av bostäder som fler kan efterfråga än i den normala nyproduktionen. Innan vi hade investeringsstödet på plats såg vi hur nyproduktionen visserligen tillförde nya bostäder, inte minst genom Sverigeförhandlingen som vi har pratat om tidigare, men de var oerhört dyra.

Investeringsstödet skapar en ny typ av bostäder in i nyproduktionen som har rimligare hyror. De är inte lika billiga som i det befintliga beståndet – så kommer det aldrig att vara – men de tillför en ny typ av bostäder, och det är ett väldigt viktigt tillskott. Dessutom håller det byggtakten uppe i en tid när vi har ett oerhört stort behov av att inte tappa fart i bostadsbyggandet.

Jag skulle säga att investeringsstöden har varit mycket effektiva, och jag avser inte att avveckla dem.

Anf. 133 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Investeringsstöd och marknader som regleras nästan in absurdom blir lätt väldigt komplicerade, och det får konsekvenser i många fler led än bara direkt.

Om man jämför statistiken kan man se att en konsekvens av investeringsstödet är att det bor färre unga i nyproducerade hyresrätter som har fått stödet än i nyproducerade hyresrätter som inte har fått stödet. Jag använder begreppet unga för jag har förstått på bostadsministern att de är en av de grupper som man vill främja med stödet. Det är alltså färre unga som bor i hyresrätt med stöd än unga som bor i nya hyresrätter utan stöd.

Det här beror på att det finns ett kösystem även till de hyresrätter som har fått stöd. Kösystemet, som inte finns som ett stort problem i särskilt många andra länder, skapar ett extra högt tryck på de bostäder som tar

emot stöd eftersom hyran är lägre. Det är fler som köar dit. Det säger sig självt att en ung person i 19-årsåldern har sämre möjlighet att ha byggt upp en lång kötid än vad en äldre person har. Återigen får stödet inte den effekt för exempelvis unga som man är ute efter.

Det är också lite naivt att bortse från de andra problem som kvarstår på hyresmarknaden.

Det här systemet döljer också något. Bostadsministern har rätt i att det byggs mycket bostäder nu. Vi har också väldigt låga räntor nu, så det är för tillfället väldigt gynnsamt att bygga bostäder. När konjunkturen går ned kommer de allvarigare konsekvenserna av den icke-fungerande hyresmarknad som vi har att synas ännu tydligare än vad de gör nu. Det här vet vi. Så har det varit förut, så det är egentligen inga nyheter. Så länge man inte tar tag i detta utan försöker sätta plåster på sårn med hjälp av dyra investeringsstöd kommer inte det grundläggande problemet att bli löst. Jag undrar därför hur bostadsministern ser på att det bor färre unga i nyproducerade hyresrätter som har fått det här stödet än i andra nyproducerade hyresrätter.

Anf. 134 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag ser inget stort problem med det. Investeringsstödet är fortfarande inte tänkt för att bygga särskilda bostäder för särskilda grupper, utan vi har en generell bostadspolitik i Sverige. Investeringsstödet tillför bostäder och möjliggör för fastighetsägarna att avdela en åttondel av lägenheterna. Det är inte minst viktigt för de sociala kontrakten för dem som inte kommer in på bostadsmarknaden över huvud taget.

Men om de här bostäderna når en annan grupp, så att de frigör billigare bostäder i det befintliga beståndet, ser jag inte riktigt problemet med det. Det är ju i så fall bra. Det är positivt att vi får in nya bostäder på bostadsmarknaden. De som har höga inkomster kan efterfråga dessa bostäder, och då kan de som är yngre med lägre inkomster i större utsträckning efterfråga de lägenheter som finns i det befintliga beståndet.

Det här är anledningen till att vi jagar efter byggtakten. Vi vill ha en hög byggtakt därför att man under mandatperioderna före de senaste två byggde alldeles för lite under lång tid. Vi har en boskuld. Vi behöver fler bostäder, och vi behöver jaga i kapp för att vi ska få en bättre fungerande bostadsmarknad, både i det hyrda och i det ägda.

Det är mycket riktigt så att räntorna är väldigt låga. Det har också inneburit att bostadspriserna stuckit väldigt högt under de senaste åren. Det här innebär en enorm tröskel för unga personer – och för den delen för förstagångsköpare som inte är unga – att ta sig in i det ägda boendet. Det är anledningen till att regeringen nu försöker hitta sätt att överbrygga detta, men också anledningen till att amorteringskraven är viktiga, något som jag debatterat med riksdagsledamotens kollega tidigare i dag. Vi kan hamna i en situation där räntorna går upp, något som uppenbarligen även riksdagsledamoten ser en risk för. Om de går upp till 2 procent har vi en dubblering av räntekostnaderna, och då kommer det att finnas familjer vars ekonomi slås sönder om de inte har tillräckliga marginaler.

Därför är de bostäder som tillförs i och med investeringsstödet och som har lägre hyror viktiga för bostadsmarknaden, för bostadsmarknaden hänger ihop. Vi ska inte bygga bostäder och säga att bara en viss grupp får bo

där. Bostadsmarknaden är kommuniserande kärn. När vi tillför bostäder med rimliga hyror i en ände frigörs också möjligheter i andra änden.

Vi ska kunna hjälpa förstagångsköpare att ta sig in på den ägda bostadsmarknaden utan att skuldsätta sig så högt att de riskerar att få sin framtida ekonomi sönderslagen av en räntehöjning, vilket jag är gammal nog att minnas effekterna av på 90-talet. Vi måste ta möjligheterna att få människor att kunna efterfråga ägt boende utan de konsekvenserna.

Vi måste göra det möjligt för unga att ta sig in på bostadsmarknaden och ha någonstans att bo. De ska kunna tacka ja till en studieplats eller tacka ja till ett jobb utan att skuldsätta sig. I stället ska det finnas tillgängliga billigare och enklare boenden att få tag i. Om det då är en bostad i det befintliga beståndet eller en bostad byggd med investeringsstödet är inte det centrala. Det centrala är att det kommer in tillräckligt mycket nya bostäder på bostadsmarknaden för att det ska finnas bostäder för alla. Det har investeringsstödet bidragit till. Det har gjort att vi har hållit uppe det här.

Investeringsstödet har också gjort att det tillförs hyresrätter. Under åren före investeringsstödet byggdes det mycket, men det som byggdes var dyra bostadsrätter och dyra hyresrätter. Nu får vi en bättre mix i nyproduktionen och därmed också en bättre tillgänglighet även i det befintliga beståndet.

Anf. 135 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Jag måste tacka för att bostadsministern tar upp en sak i detta regelverk som jag ännu inte hade hunnit gå in på och som jag faktiskt i ärlighetens namn hade glömt bort lite. Det är i alla fall en intressant iakttagelse som jag tycker att man ska ha med sig. Som investeringsstödet är utformat byggs den typ av hyresrätter som tar emot det här stödet i områden som redan har en snarlik hyresnivå. Man får alltså inte, fru talman, den mix som jag uppfattar att bostadsministern är ute efter. Det är inte lönsamt och inte möjligt för producenterna av bostäder att bygga dem i ett område där värdet på bostäderna ligger betydligt högre, för man måste kvala in till den lägre hyresnivån. Man kan inte få så mycket stöd per bostad att man kan bygga bostäderna i ett område med väldigt eftertraktade lägen, utan man måste anpassa sig till ett område som är kvalificerat för den hyresnivån. Det är också en av de faktorer som gör att Stockholms stad, med högre bostadspriser och högre priser på mark, hamnar på plats nummer 14.

Med det sagt kan jag konstatera att den här debatten visar att Moderaterna uppenbarligen står väldigt långt ifrån Miljöpartiet och regeringen i synen på investeringsstöd och huruvida det är en effektiv åtgärd för att få till stånd bostäder efter behov.

Anf. 136 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Vi har 290 kommuner i Sverige. Om Stockholms stad är på plats 14 av dem som fått investeringsstöd tycker jag att det ändå låter rätt rimligt. Vad vi kan vara väldigt säkra på är att investeringsstödsnivåerna, kraven som ställs på hyrorna och markpriserna tillsammans innebär att bostäderna inte kommer att byggas på Hötorget, på Södermalm eller över huvud taget i Stockholms innerstad. Markpriserna är för höga. Men Stockholm är en betydligt större arbetsmarknadsregion än så. I de kommuner som ingår i arbetsmarknadsregionen byggs det däremot. Nära 90 procent av de bostäder som har fått stöd finns i de regioner och kommuner där de största behoven finns. Investeringsstödet har alltså träffat de regionerna.

Det har träffat Stockholmsregionen för dem som studerar på Stockholms universitet, studerar inom regionen eller arbetar inom regionen. Regionen är större än bara Stockholms stad.

Det här är viktigt i kristider, eftersom det på en svag marknad är hyresrätter som driver byggtakten. Det ser vi väldigt tydligt just nu. Regeringen har ansvar för att hålla uppe byggandet i dåliga tider. Investeringsstödet har varit och är ett viktigt verktyg för att upprätthålla en hög byggtakt, särskilt i lågkonjunktur. Jag avser att fortsätta använda det för ett ökat bostadsbyggande, för det behövs mer hyresrätter i Sverige. Stödet behövs för att få fram fler hyresrätter med rimliga hyror, framför allt i de regioner där de behövs mest. Där har också investeringsstödet träffat. 90 procent av de bostäder som har fått stöd finns i de här regionerna och kommunerna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:101  
26 mars

---

Svar på  
interpellationer

## § 22 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 25 mars

### **2020/21:599 Frigivning av armeniska krigsfångar**

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

### **2020/21:600 Tillväxt och ökad operativ militär förmåga**

av *Jörgen Berglund* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

### **2020/21:601 Konsekvenserna av reduktionsplikt i drivmedel**

av *Jörgen Berglund* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

## § 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 25 mars

### **2020/21:2314 Kontrollstation för vattenkraften**

av *Camilla Brodin* (KD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

### **2020/21:2315 Handlingsutrymmet för extremistiska rörelser**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

### **2020/21:2316 Den växande hundsmugglingen**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

**2020/21:2317 En god djursjukvård för husdjur under sommarhalvåret**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

**2020/21:2318 Bristen på veterinärer**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

**2020/21:2319 Åtgärder inom EU för att stoppa djursmugglingen**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

**2020/21:2320 Utbildning av besiktningsveterinärer inom Livsmedelsverket**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

**2020/21:2321 Sveriges skydd av säkerhetskänsliga verksamheter**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

**2020/21:2322 En stärkt Sverigebild**

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

**2020/21:2323 Tullverkets befogenheter att beslagta insmugglade hundar och andra djur**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

**2020/21:2324 Drivmedel till rimlig kostnad**

av *Thomas Morell* (SD)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

**2020/21:2325 Sverige bilden i Norden**

av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

**2020/21:2326 Frigivning av armeniska krigsfångar**

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

**2020/21:2327 Ansvarsutkrävande för arbetsförhållandena i Qatar**

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

**2020/21:2328 Uteblivna svar från Pensionsmyndigheten**

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

**2020/21:2329 Varor från Xinjiang**

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

**2020/21:2330 En ökad spridning av rabies till följd av insmugglade hundar**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

**2020/21:2331 EU:s investeringsavtal med Folkrepubliken Kina**

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet *Anna Hallberg* (S)

**2020/21:2332 Förstärkta vård- och stödinsatser för utsatta barn under pandemin**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)  
till socialminister Lena Hallengren (S)

**2020/21:2333 Utländsk finansiering av islamistiska organisationer i Sverige**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)  
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

**2020/21:2334 Förstärkta vård- och stödinsatser för utsatta barn under pandemin**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)  
till socialminister Lena Hallengren (S)

**2020/21:2335 Demokrati och jämställdhet inom religiösa samfund i Sverige**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)  
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

**2020/21:2336 Klimatomställningen och human rights due diligence**

av *Mattias Vepsä* (S)  
till statsrådet Anna Hallberg (S)

**2020/21:2337 En konsekvensanalys av vargföryngring i renkötselområdet**

av *Sten Bergheden* (M)  
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

**2020/21:2338 Fotbolls-VM i Qatar**

av *Markus Wiechel* (SD)  
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

**2020/21:2339 Vargföryngring i renkötselområdet**

av *Sten Bergheden* (M)  
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

**2020/21:2340 Analys av antalet sjukskrivningar**

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)  
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

**2020/21:2341 Ökad otrygghet bland kvinnor**

av *Angelica Lundberg* (SD)  
till statsrådet Märta Stenevi (MP)

**2020/21:2342 Bedömningen av symtombaserade diagnoser**

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)  
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

Prot. 2020/21:101  
26 mars

---

## **§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor**

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

*den 25 mars*

**2020/21:2189 Livsmedelsfusk**

av *Angelica Lundberg* (SD)  
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

**2020/21:2181 Följder av Girjasdomen**

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)  
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

**2020/21:2243 Illegal införsel av sällskapsdjur**

av *Magnus Oscarsson* (KD)  
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

**2020/21:2229 Östersjöcentrums rekommendation om utflyttning av trålgränsen**

av *Betty Malmberg* (M)  
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

§ 25 Kammaren åtskildes kl. 16.09.

Sammanträdet leddes  
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 35 (delvis),  
av förste vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 72 (delvis),  
av tredje vice talmannen därefter till och med § 18 anf. 111 (delvis) och  
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

*/Olof Pilo*

|                                                                        |           |
|------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>§ 1 Justering av protokoll.....</b>                                 | <b>1</b>  |
| <b>§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation .....</b>            | <b>1</b>  |
| <b>§ 3 Anmälan om granskningsrapport .....</b>                         | <b>1</b>  |
| <b>§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott .....</b>                   | <b>1</b>  |
| <b>§ 5 Svar på interpellationerna 2020/21:500, 501 och 513 om</b>      |           |
| <b>EU:s blyförbud och definitionen av våtmark .....</b>                | <b>2</b>  |
| Anf. 1 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....                  | 2         |
| Anf. 2 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....                               | 3         |
| Anf. 3 STEN BERGHEDEN (M).....                                         | 4         |
| Anf. 4 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....                                     | 5         |
| Anf. 5 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....                  | 6         |
| Anf. 6 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....                               | 7         |
| Anf. 7 STEN BERGHEDEN (M).....                                         | 8         |
| Anf. 8 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....                                     | 9         |
| Anf. 9 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....                  | 10        |
| Anf. 10 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....                              | 11        |
| Anf. 11 STEN BERGHEDEN (M).....                                        | 12        |
| Anf. 12 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....                                    | 12        |
| Anf. 13 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....                 | 13        |
| <b>§ 6 Svar på interpellation 2020/21:508 om regeringens</b>           |           |
| <b>bilpolitik.....</b>                                                 | <b>13</b> |
| Anf. 14 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....                 | 13        |
| Anf. 15 THOMAS MORELL (SD).....                                        | 15        |
| Anf. 16 LARS BECKMAN (M).....                                          | 16        |
| Anf. 17 TREDJE VICE TALMANNEN .....                                    | 17        |
| Anf. 18 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....                 | 17        |
| Anf. 19 THOMAS MORELL (SD).....                                        | 18        |
| Anf. 20 LARS BECKMAN (M).....                                          | 19        |
| Anf. 21 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....                 | 19        |
| Anf. 22 THOMAS MORELL (SD).....                                        | 20        |
| Anf. 23 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....                 | 21        |
| <b>§ 7 Svar på interpellation 2020/21:570 om enskilda avlopp .....</b> | <b>22</b> |
| Anf. 24 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....                 | 22        |
| Anf. 25 LARS BECKMAN (M).....                                          | 22        |
| Anf. 26 SOFIA WESTERGREN (M) .....                                     | 23        |
| Anf. 27 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....                 | 24        |
| Anf. 28 LARS BECKMAN (M).....                                          | 25        |
| Anf. 29 SOFIA WESTERGREN (M) .....                                     | 26        |
| Anf. 30 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....                 | 27        |
| Anf. 31 LARS BECKMAN (M).....                                          | 28        |
| Anf. 32 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....                 | 28        |
| <b>§ 8 Svar på interpellation 2020/21:517 om andelen invandrare</b>    |           |
| <b>bland de som begår våldtäkt .....</b>                               | <b>29</b> |
| Anf. 33 Justitie- och migrationsminister MORGAN                        |           |
| JOHANSSON (S).....                                                     | 29        |
| Anf. 34 TOBIAS ANDERSSON (SD).....                                     | 30        |

|                                                                                                   |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Anf. 35 Justitie- och migrationsminister MORGAN<br>JOHANSSON (S).....                             | 31        |
| Anf. 36 TOBIAS ANDERSSON (SD).....                                                                | 32        |
| Anf. 37 Justitie- och migrationsminister MORGAN<br>JOHANSSON (S).....                             | 33        |
| Anf. 38 TOBIAS ANDERSSON (SD).....                                                                | 34        |
| Anf. 39 Justitie- och migrationsminister MORGAN<br>JOHANSSON (S).....                             | 35        |
| <b>§ 9 Svar på interpellation 2020/21:526 om mängdrabatt vid<br/>flerfaldig brottslighet.....</b> | <b>35</b> |
| Anf. 40 Justitie- och migrationsminister MORGAN<br>JOHANSSON (S).....                             | 35        |
| Anf. 41 ADAM MARTTINEN (SD) .....                                                                 | 36        |
| Anf. 42 Justitie- och migrationsminister MORGAN<br>JOHANSSON (S).....                             | 37        |
| Anf. 43 ADAM MARTTINEN (SD) .....                                                                 | 39        |
| Anf. 44 Justitie- och migrationsminister MORGAN<br>JOHANSSON (S).....                             | 40        |
| Anf. 45 FÖRSTE VICE TALMANNEN .....                                                               | 41        |
| Anf. 46 ADAM MARTTINEN (SD) .....                                                                 | 41        |
| Anf. 47 Justitie- och migrationsminister MORGAN<br>JOHANSSON (S).....                             | 42        |
| <b>§ 10 Svar på interpellation 2020/21:534 om handeln med<br/>hästar .....</b>                    | <b>42</b> |
| Anf. 48 Justitie- och migrationsminister MORGAN<br>JOHANSSON (S).....                             | 42        |
| Anf. 49 SOFIA WESTERGREN (M) .....                                                                | 43        |
| Anf. 50 LARS BECKMAN (M) .....                                                                    | 44        |
| Anf. 51 ALEXANDRA ANSTRELL (M) .....                                                              | 45        |
| Anf. 52 Justitie- och migrationsminister MORGAN<br>JOHANSSON (S).....                             | 46        |
| Anf. 53 SOFIA WESTERGREN (M) .....                                                                | 47        |
| Anf. 54 LARS BECKMAN (M) .....                                                                    | 48        |
| Anf. 55 ALEXANDRA ANSTRELL (M) .....                                                              | 49        |
| Anf. 56 Justitie- och migrationsminister MORGAN<br>JOHANSSON (S).....                             | 49        |
| Anf. 57 SOFIA WESTERGREN (M) .....                                                                | 50        |
| Anf. 58 Justitie- och migrationsminister MORGAN<br>JOHANSSON (S).....                             | 51        |
| <b>§ 11 Svar på interpellation 2020/21:559 om EU:s<br/>migrationspolitik.....</b>                 | <b>51</b> |
| Anf. 59 Justitie- och migrationsminister MORGAN<br>JOHANSSON (S).....                             | 51        |
| Anf. 60 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) .....                                                            | 52        |
| Anf. 61 Justitie- och migrationsminister MORGAN<br>JOHANSSON (S).....                             | 53        |
| Anf. 62 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) .....                                                            | 54        |
| Anf. 63 Justitie- och migrationsminister MORGAN<br>JOHANSSON (S).....                             | 55        |
| Anf. 64 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) .....                                                            | 56        |

**§ 12 Svar på interpellation 2020/21:515 om**

**Försäkringskassans arbete med omvårdnadsbidraget ..... 57**

|                                                |    |
|------------------------------------------------|----|
| Anf. 66 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....  | 57 |
| Anf. 67 BENGT ELIASSON (L) .....               | 58 |
| Anf. 68 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) ..... | 59 |
| Anf. 69 BENGT ELIASSON (L) .....               | 60 |
| Anf. 70 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....  | 61 |
| Anf. 71 BENGT ELIASSON (L) .....               | 62 |
| Anf. 72 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....  | 63 |

**§ 13 Svar på interpellation 2020/21:527 om utredningsförslag**

**om en trygg sjukförsäkring ..... 63**

|                                               |    |
|-----------------------------------------------|----|
| Anf. 73 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)..... | 63 |
| Anf. 74 IDA GABRIELSSON (V).....              | 64 |
| Anf. 75 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)..... | 65 |
| Anf. 76 IDA GABRIELSSON (V).....              | 66 |
| Anf. 77 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)..... | 67 |
| Anf. 78 IDA GABRIELSSON (V).....              | 68 |
| Anf. 79 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)..... | 68 |

**§ 14 Svar på interpellation 2020/21:512 om självförsörjning**

**kontra sysselsättning..... 69**

|                                            |    |
|--------------------------------------------|----|
| Anf. 80 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)..... | 69 |
| Anf. 81 TOBIAS ANDERSSON (SD).....         | 70 |
| Anf. 82 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)..... | 71 |
| Anf. 83 TOBIAS ANDERSSON (SD).....         | 72 |
| Anf. 84 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)..... | 73 |
| Anf. 85 TOBIAS ANDERSSON (SD).....         | 74 |
| Anf. 86 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)..... | 75 |

**§ 15 Svar på interpellation 2020/21:519 om ungas möjlighet**

**till en egenägd bostad..... 75**

|                                            |    |
|--------------------------------------------|----|
| Anf. 87 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)..... | 75 |
| Anf. 88 LARS BECKMAN (M).....              | 76 |
| Anf. 89 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)..... | 77 |
| Anf. 90 LARS BECKMAN (M).....              | 78 |
| Anf. 91 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)..... | 79 |
| Anf. 92 LARS BECKMAN (M).....              | 80 |
| Anf. 93 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)..... | 81 |

**§ 16 Svar på interpellation 2020/21:520 om**

**handläggningstider i förrättningsverksamheten ..... 81**

|                                             |    |
|---------------------------------------------|----|
| Anf. 94 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP).....  | 81 |
| Anf. 95 LARS BECKMAN (M).....               | 82 |
| Anf. 96 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP).....  | 83 |
| Anf. 97 LARS BECKMAN (M).....               | 84 |
| Anf. 98 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP).....  | 85 |
| Anf. 99 LARS BECKMAN (M).....               | 85 |
| Anf. 100 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)..... | 86 |

**§ 17 Svar på interpellation 2020/21:522 om bullerregler som**

**hindrar byggande..... 86**

|                                             |    |
|---------------------------------------------|----|
| Anf. 101 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)..... | 86 |
|---------------------------------------------|----|

|             |                                                                                           |            |
|-------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Anf. 102    | OLA JOHANSSON (C)                                                                         | 87         |
| Anf. 103    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 88         |
| Anf. 104    | OLA JOHANSSON (C)                                                                         | 89         |
| Anf. 105    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 90         |
| Anf. 106    | OLA JOHANSSON (C)                                                                         | 90         |
| Anf. 107    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 91         |
| <b>§ 18</b> | <b>Svar på interpellation 2020/21:557 om Boverket och vindkraftsutbyggnaden i Sverige</b> | <b>91</b>  |
| Anf. 108    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 91         |
| Anf. 109    | LARS BECKMAN (M)                                                                          | 92         |
| Anf. 110    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 93         |
| Anf. 111    | LARS BECKMAN (M)                                                                          | 94         |
| Anf. 112    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 95         |
| Anf. 113    | LARS BECKMAN (M)                                                                          | 96         |
| Anf. 114    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 96         |
| <b>§ 19</b> | <b>Svar på interpellation 2020/21:562 om omvandling från lokaler till bostäder</b>        | <b>97</b>  |
| Anf. 115    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 97         |
| Anf. 116    | DAVID JOSEFSSON (M)                                                                       | 97         |
| Anf. 117    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 98         |
| Anf. 118    | DAVID JOSEFSSON (M)                                                                       | 99         |
| Anf. 119    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 100        |
| Anf. 120    | DAVID JOSEFSSON (M)                                                                       | 101        |
| Anf. 121    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 102        |
| <b>§ 20</b> | <b>Svar på interpellation 2020/21:567 om ett ökat bostadsbyggande</b>                     | <b>102</b> |
| Anf. 122    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 102        |
| Anf. 123    | CARL-OSKAR BOHLIN (M)                                                                     | 103        |
| Anf. 124    | FÖRSTE VICE TALMANNEN                                                                     | 104        |
| Anf. 125    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 104        |
| Anf. 126    | CARL-OSKAR BOHLIN (M)                                                                     | 105        |
| Anf. 127    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 106        |
| Anf. 128    | CARL-OSKAR BOHLIN (M)                                                                     | 107        |
| Anf. 129    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 107        |
| <b>§ 21</b> | <b>Svar på interpellation 2020/21:569 om investeringsstöd till hyresbostäder</b>          | <b>108</b> |
| Anf. 130    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 108        |
| Anf. 131    | IDA DROUGGE (M)                                                                           | 109        |
| Anf. 132    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 109        |
| Anf. 133    | IDA DROUGGE (M)                                                                           | 110        |
| Anf. 134    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 111        |
| Anf. 135    | IDA DROUGGE (M)                                                                           | 112        |
| Anf. 136    | Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)                                                             | 112        |
| <b>§ 22</b> | <b>Anmälan om interpellationer</b>                                                        | <b>113</b> |
| <b>§ 23</b> | <b>Anmälan om frågor för skriftliga svar</b>                                              | <b>113</b> |
| <b>§ 24</b> | <b>Anmälan om skriftliga svar på frågor</b>                                               | <b>115</b> |
| <b>§ 25</b> | <b>Kammaren åtskildes kl. 16.09.</b>                                                      | <b>116</b> |